

Inge de Vries
s1044920
Masterscriptie Geschiedenis & Actualiteit
15 april 2021
Scriptiebegeleider: dr. C.W. van Galen
Woordenaantal: 16906

**‘Zy zyn verplicht hem opgave te doen van de straffen’:
De invloed van leeftijd, geslacht, beroep en de eigenaar van
slaafgemaakten op de bestraffing van slaafgemaakten op Curaçao
in de Registers en staten van door de politie gestrafte slaven,
1857-1863**

‘Zy zyn verplicht hem opgave te doen van de straffen’, uit artikel 25 van het slavenreglement van 1857.

Bron: ‘Publicatie Houdende bepalingen ten aanzien der voeding, kleeding, verpleging, huisvesting en afstraffen van slaven’, *De Curaçaosche Courant* (21 februari 1857).

Inhoudsopgave

Inleiding.....	5
Hoofdstuk 1: Status Quaestionis en onderzoeksvragen.....	7
Hoofdstuk 2: Methoden en bronnen	19
Kwalitatieve methoden.....	19
Kwantitatieve methoden.....	21
Bronnen	22
Hoofdstuk 3: Historische context	30
Bestuur en rechtspraak op Curaçao	30
Internationale context	30
De weg naar emancipatie in Nederlands West-Indië	31
Slavenreglementen	32
De Registers en het reglement.....	34
Hoofdstuk 4: Voorkomende groepen in de Registers.....	38
Leeftijd	38
Geslacht.....	41
Beroep.....	42
Hoofdstuk 5: Voorkomende overtredingen in de Registers	47
Overtredingen algemeen.....	47
Leeftijd	50
Geslacht	51
Beroep.....	54
Wegloperij.....	57
Hoofdstuk 6: Opgelegde straffen in de Registers.....	59
Straffen algemeen.....	59
Leeftijd	62
Geslacht	65
Beroep.....	68
Hoofdstuk 7: De invloed van eigenaren	72
Voorkomende eigenaren.....	72
Invloed volgens reglementen.....	74
Invloed in de praktijk.....	74
Conclusie	77
Bibliografie.....	82
Bijlagen.....	86
Slavenreglement 1795	86
Slavenreglement 1812	89

Slavenreglement 1824	92
Slavenreglement 1857	97

Inleiding

In het onderzoekscollege *Mensen als Bezit*, dat in het eerste semester van collegejaar 2020-2021 werd gegeven door dr. van Galen aan de Radboud Universiteit in Nijmegen, onderzocht ik de Registers en staten van door de politie gestrafte slaven, aanwezig in het Nationaal Archief van Curaçao.¹ Van foto's van deze bron ontwikkelde ik gedurende het Onderzoekscollege een database.² Aan de hand van deze database onderzocht ik in een Research Note de eigenaren, de straffen en de overtredingen die voorkomen in deze Registers.³ Er bleven echter meerdere vragen onbeantwoord in de Research Note. Zo zijn het doel, de makers, en het gebruik van de bron nog niet volledig duidelijk. Hetzelfde geldt voor de rol van de eigenaar in de bestraffing van slaafgemaakten op Curaçao. Verder zijn de slaafgemaakten die de bestraffingen opgelegd kregen onderbelicht gebleven. Deze masterscriptie onderzoekt daarom de bestraffing van slaafgemaakten op Curaçao aan de hand van de Registers en staten van door de politie gestrafte slaven, en breidt de kennis uit die in het Onderzoekscollege is opgedaan.

Tussen 3 maart 1857 en 12 juni 1863 werden 320 bestraffingen van 288 slaafgemaakten geregistreerd in de Registers en staten van door de politie gestrafte slaven. In veel van deze registraties werd in detail beschreven welke overtreding door de slaafgemaakte was begaan en welke straf hij of zij daarvoor opgelegd kreeg. Ook werd de leeftijd, het geslacht en het beroep van de slaafgemaakte opgeschreven. Daarnaast bevatten de Registers ook informatie over de eigenaar of meester(es) van de slaafgemaakte en of deze eigenaar een machtiging aan had gevraagd voor de bestraffing van zijn of haar menselijk bezit. Degene die de machtiging voor de straf had verleend of de straf had opgelegd, en de datum waarop de straf werd opgelegd, staat ook geregistreerd. In sommige gevallen zijn meer details over de bestraffing toegevoegd in de opmerkingen.

De Registers en staten van door de politie gestrafte slaven zijn niet in detail onderzocht in historisch onderzoek. Dit terwijl de Registers ons inzicht kunnen verschaffen in de bestraffing van slaafgemaakten op Curaçao in de jaren voor emancipatie. Zo biedt de bron inzicht in het koloniale administratieve apparaat op Curaçao. De context en het gebruik van de

¹ Nationaal Archief Curaçao, Archief van het Gouvernement/Archief Koloniale Overheid, Hoofdamtenaar Arbeidszaken (3), inv.nr. 31, Registers en staten van door de politie gestrafte slaven, maart 1857-juni 1863. Met dank aan mijn scriptiebegeleider, dr. van Galen, voor de foto's van deze bron.

² Inge de Vries, 'Database van de *Registers en staten van door de politie gestrafte slaven*' behorende bij het paper 'De bestraffing van slaafgemaakten op Curaçao tussen 1857 en 1863 in de *Registers en staten van door de politie gestrafte slaven*: Een verkennende Research Note', (Paper voor Onderzoekscollege: *Mensen als Bezit*, Radboud Universiteit, Nijmegen, 2021).

³ Inge de Vries, 'De bestraffing van slaafgemaakten op Curaçao tussen 1857 en 1863 in de *Registers en staten van door de politie gestrafte slaven*: Een verkennende Research Note', (Paper voor Onderzoekscollege: *Mensen als Bezit*, Radboud Universiteit, Nijmegen, 2021).

bron kan informatie geven over de manieren waarop het koloniale bestuur de slaafgemaakte bevolking onder controle probeerde te houden, door middel van bestraffingen voor handelingen die door het koloniale bestuur als ontoelaatbaar werden beschouwd.

Ook laat de bron op een gedetailleerde manier de bestraffing, en dus de repressie, van slaafgemaakten zien. Omdat de bron, naast informatie over overtredingen en bestraffingen van slaafgemaakten, ook biografische informatie toont, is te zien wie precies bestraft werd, waarvoor zij bestraft werden, en kan onderzocht worden of bepaalde groepen vaker werden bestraft. Verder kunnen bepaalde daden van slaafgemaakten worden gezien als uitingen van verzet tegen hun meester(es) en hun onderdrukking in het systeem van slavernij.⁴ De informatie in de Registers illustreert mogelijk hoe slaafgemaakten op Curaçao zich op verschillende manieren hebben verzet tegen hun onderdrukking, en hoe zij hiervoor werden bestraft.

Daarnaast kan de rol die slaveneigenaren spelen in de bestraffing van hun slaafgemaakten verder onderzocht worden, omdat een deel van hun handelingen rondom overtredingen en bestraffingen van hun menselijk bezit in de bron zichtbaar zijn. Met het onderzoeken van de Registers voegt deze masterscriptie gedetailleerde kennis over slaafgemaakten op Curaçao, hun gedrag en bestraffing in de jaren voor emancipatie, en de rol van het koloniale bestuur en eigenaren in hun bestraffing, toe aan de bestaande literatuur.

Het doel van dit onderzoek is tweeledig. Enerzijds poogt het onderzoek inzicht te bieden in de constructie, de context, het doel, het gebruik en de betekenis van de Registers en staten van door de politie gestrafte slaven. Anderzijds hoopt het een bijdrage te leveren aan de kennis over overtredingen en bestraffingen in de Curaçaose samenleving in de jaren voor emancipatie, specifiek de rol van bepaalde persoonlijke kenmerken, zoals geslacht of leeftijd, van slaafgemaakten in de repressie die zij moesten ondergaan. Daarbij hoopt dit onderzoek de stem, ervaring en mogelijk verzet tegen het slavernijsysteem van slaafgemaakte personen binnen deze bron uit te lichten.

In wat volgt zal worden ingegaan op de Status Quaestionis. Daarna worden de onderzoeksvragen geïntroduceerd. Aansluitend wordt de methodologie besproken. Vervolgens wordt aandacht besteed aan de historische context. Daarna zullen de deelvragen, en tot slot de hoofdvraag beantwoord worden aan de hand van een analyse van de Registers.

⁴ Douglas R. Egerton, 'Slave Resistance', in: Mark Smith en Robert Paquette eds., *The Oxford Handbook of Slavery in the Americas* (Oxford 2012) online paginanummers 1-19, aldaar 3; Barbara Bush, *Slave women in Caribbean society 1650-1838* (Kingston 1990) 51; Stephanie M. H. Camp, *Closer to Freedom: Enslaved Women and Everyday Resistance in the Plantation South* (Chapel Hill 2004) 2.

Hoofdstuk 1: Status Quaestionis en onderzoeksvragen

Er zijn weinig werken die zich toespitsen op de bestraffing van slaafgemaakten op Curaçao in de negentiende eeuw. Wel is er een bredere stroming in de literatuur die zich bezighoudt met bestraffing van slaafgemaakten in verschillende slavernijssystemen, bijvoorbeeld in het Amerikaanse Zuiden, Brazilië en het Caribisch gebied, waaronder Brits West-Indië en Nederlands West-Indië. Dit hoofdstuk gaat in op de bestaande literatuur over dit onderwerp per koloniaal gebied en de centrale vragen, conclusies en beperkingen van deze literatuur.

Koloniën in Noord-, Midden- en Zuid-Amerika maakten gebruik van verschillende rechtssystemen, waarin de rollen van de slaafgemaakte en de eigenaar soms anders geïnterpreteerd werden. De *slave codes*, ofwel slavenreglementen of slavenwetten, die verschillende koloniën invoerden, geven inzicht in deze rechtssystemen en de prioriteiten die koloniale autoriteiten binnen deze systemen stelden. Volgens Elsa V. Goveia lag de focus in achttiende-eeuwse West-Indische slavenwetten op het handhaven van de publieke orde en niet op het beschermen of verbeteren van de levensomstandigheden van slaafgemaakten. Het streven naar stabiliteit en behoud van de publieke orde was de gemene deler van slavenreglementen uit verschillende gebieden.⁵ Dat zou betekenen dat slaafgemaakten bestraft werden om de publieke orde in de koloniale samenleving te behouden en slaafgemaakten zo te onderdrukken dat zij niet (opnieuw, of zo weinig mogelijk) openbaar in verzet zouden komen. Goveia's werk, beschouwd als een startpunt van onderzoek naar slavenwetten in de West-Indiën, is verouderd.⁶ De vraag rijst of de nadruk op behoud van de publieke orde opgaat voor de Nederlandse West-Indiën in de context van de negentiende eeuw.

Volgens Randy M. Browne waren slavenwetten in Britse koloniën 'designed primarily to stabilize slavery, not protect slaves.'⁷ De wetgeving werd in bijvoorbeeld de Franse koloniën beïnvloed door de metropool in het moederland.⁸ Dit was lange tijd niet het geval in de Britse koloniën. In de zeventiende en achttiende eeuw werden Britse slavenreglementen geschreven door slaveneigenaren, en deze waren daarmee een reflectie van hun belangen.⁹ Het systeem was 'vrij': de macht van de eigenaar over het menselijk bezit was 'virtually unlimited'.¹⁰ De

⁵ Elsa V. Goveia, 'The West Indian Slave Laws in the Eighteenth Century', *Revista de Ciencias Sociales* 4:1 (1960) 75-103, aldaar 103, 105.

⁶ Natalie Zemon Davis, 'Judges, Masters, Diviners: Slaves' Experience of Criminal Justice in Colonial Suriname', *Law and History Review* 29:4 (2011) 925-984, aldaar 927.

⁷ Randy M. Browne, *Surviving Slavery in the British Caribbean* (Philadelphia 2017) 27.

⁸ Goveia, 'The West Indian Slave Laws in the Eighteenth Century', 92.

⁹ *Ibidem*, 105.

¹⁰ *Ibidem*, 82.

vele regulaties van de politie waren nodig om het slavernijsysteem, met de slaafgemaakte als bezit en niet als ‘ordinary man’, in stand te houden.¹¹

In het geval van Noord-Amerika was er in de negentiende eeuw geen metropool die invloed uitoefende op de kolonie. De Amerikaanse staten waren autonoom en bepaalden zelf (verschillende) regels en wetten.¹² In het Amerikaanse Zuiden was wetgeving en beleid gevoelig voor de invloed van grote plantagehouders.¹³ De racistische overtuigingen en economische belangen van deze klasse zaten diep in het systeem.¹⁴ Bij kleine overtredingen werd er in veel staten recht gesproken door een *justice of the peace*, een vrije, witte lokale ambtenaar.¹⁵ Wanneer meesters het niet eens waren met het oordeel van de *justice of the peace*, konden zij in hoger beroep naar een hogere rechtbank.¹⁶ Ook als slaafgemaakten verdacht werden van een zwaarder misdrijf kwamen zij voor een hogere rechtbank terecht, en volgens Flanigan betekent dit dat slaafgemaakten daarmee uit de informele sfeer van bestraffing kwamen.¹⁷

Flanigan zag in de strafzaken van slaafgemaakten in het Amerikaanse Zuiden een tegenstelling. De slaafgemaakte was geen rechtspersoon en had geen vrije wil, maar in strafzaken waar de slaafgemaakte verdachte was, werd hij of zij beschouwd als een ‘verantwoordelijk individu’ en werden zij als zodanig gestraft.¹⁸ ‘Ironically, the law demanded a greater degree of responsibility from the slaves than from their masters, since most slaves punished slaves more severely than whites for a large number of crimes.’¹⁹

In Brazilië werd de eigenaar sterker verantwoordelijk gehouden voor het doen en laten van zijn of haar menselijk bezit dan in bijvoorbeeld het Amerikaanse Zuiden.²⁰ Wanneer een slaafgemaakte de doodstraf kreeg opgelegd, werd zijn of haar meester niet werd gecompenseerd

¹¹ Goveia, ‘The West Indian Slave Laws in the Eighteenth Century’, 82-83, aldaar 82.

¹² Paul Finkelman, ‘United States Slave Law’, in: Mark Smith en Robert Paquette eds., *The Oxford Handbook of Slavery in the Americas* (Oxford 2012) online paginanummers 1-23, aldaar 1-2.

¹³ Mark Colvin, *Penitentiaries, Reformatories, and Chain Gangs: Social Theory and the History of Punishment in Nineteenth-Century America* (New York 1997) 202-203.

¹⁴ James Campbell, ‘The victim of prejudice and hasty consideration’: The slave trial system in Richmond, Virginia, 1830–61’, *Slavery & Abolition* 26:1 (2005) 71-91, aldaar 84.

¹⁵ James M. Denham, *A Rogue's Paradise: Crime and Punishment In Antebellum Florida, 1821-1861* (Tuscaloosa 1997) 121; Daniel J. Flanigan, ‘Criminal Procedure in Slave Trials in the Antebellum South’, *The Journal of Southern History* 40:4 (1974) 537-564, aldaar 537.

¹⁶ Denham, *A Rogue's Paradise*, 121.

¹⁷ Flanigan, ‘Criminal Procedure in Slave Trials in the Antebellum South’, 540.

¹⁸ *Ibidem*, 537-538.

¹⁹ *Ibidem*, 538.

²⁰ Peter M. Beattie, ‘“Born under the Cruel Rigor of Captivity, the Supplicant Left It Unexpectedly by Committing a Crime”: Categorizing and Punishing Slave Convicts in Brazil, 1830-1897’, *The Americas* 66:1 (2009) 11-45, aldaar 50, 52.

voor dit verlies van eigendom en arbeidskracht.²¹ In het Amerikaanse Zuiden werden eigenaren vaak gecompenseerd voor verlies van arbeidskracht wanneer hun slaafgemaakte werd geconfisqueerd of de doodstraf kreeg. Ook was er in de Britse koloniën compensatie beschikbaar voor slaveneigenaren van wie de slaafgemaakte bijvoorbeeld de doodstraf kreeg. Hier was dit bedoeld als een aanmoediging voor eigenaren om hun verdachte slaafgemaakten in te dienen bij de autoriteiten in plaats van ze te verkopen.²² Volgens Beattie was dit een individueel systeem dan in Brazilië. Dit systeem, ‘to a much greater extent, uncoupled master and slave culpability.’²³

In de Nederlandse koloniën was, net als in de Spaanse, Portugese en Franse koloniën rechtspraak rondom slavernij gebaseerd op het Romeins recht.²⁴ Anders dan bijvoorbeeld in de Franse koloniën werden er echter geen wetten over de behandeling en bestraffing van slaafgemaakten voorgeschreven vanuit het moederland.²⁵ In de praktijk werden op Curaçao volgens Han Jordaan veel beslissingen gemaakt op basis van het gewonterecht.²⁶ In het Romeins recht was de slaafgemaakte geen persoon. De slaafgemaakte werd voor een lange tijd als bezit beschouwd, ofwel als *res*.²⁷ In 1828 werd met een regeringsreglement de legale positie van de slaafgemaakte veranderd van *res*, bezit, naar ‘onmondigen’, in de woorden van abolitionist W.R. van Höevell werd iemand in slavernij gezien als een ‘onmondig kind’.²⁸ ‘[D]e slaaf was niet langer zaak, doch persoon’, en volgens W.E. Renkema bleek uit deze verandering dat ‘de slaaf geen willoos handelsartikel was’.²⁹ Eigenaren behielden echter het recht om ‘eene vaderlijke tucht over dezelfde uit te oefenen’.³⁰ De omschrijving van Renkema van de relatie tussen de slaafgemaakte en zijn of haar eigenaar op Curaçao als patriarchaal maar wel ‘gemoedelijk’ lijkt daarmee een te positieve interpretatie.³¹

²¹ Beattie, “‘Born under the Cruel Rigor of Captivity, the Supplicant Left It Unexpectedly by Committing a Crime’”, 18, 52.

²² Ibidem, 8, 50, 52.

²³ Ibidem, 52.

²⁴ Paul Finkelman, ‘United States Slave Law’, in: Mark Smith en Robert Paquette eds., *The Oxford Handbook of Slavery in the Americas* (Oxford 2012) online paginanummers 1-23, aldaar 4.

²⁵ Zemon Davis, ‘Judges, Masters, Diviners’, 941.

²⁶ Han Jordaan, *Slavernij en vrijheid op Curaçao: de dynamiek van een achttiende-eeuws Atlantisch handelsknooppunt* (Dissertatie, Leiden Universiteit, Leiden, 2012) 33, 37, 39.

²⁷ W. E. Renkema, *Het Curaçaose plantagebedrijf in de negentiende eeuw* (Zutphen 1981) 133.

²⁸ Harvard Law Library, Gouvernements-bladen van de Kolonie Suriname. 1816-1855, Algemeene Bepalingen (3), art. 117, 1828, 73; W.R. van Höevell, *Slaven en vrijen onder de Nederlandsche wet* (Zaltbommel 1855) 226 via https://www.dbnl.org/tekst/hoev004slav01_01/hoev004slav01_01_0019.php.

²⁹ Renkema, *Het Curaçaose plantagebedrijf in de negentiende eeuw*, 133.

³⁰ Harvard Law Library, Gouvernements-bladen van de Kolonie Suriname. 1816-1855, Algemeene Bepalingen (3), art. 117, 1828, 73.

³¹ Renkema, *Het Curaçaose plantagebedrijf in de negentiende eeuw*, 139.

Ontwikkeling in wetten en reglementen in de negentiende eeuw

Aan het begin van de negentiende eeuw werd in de Britse koloniën een nieuw bestraffingssysteem ingevoerd, mede onder invloed van nieuwe ideeën uit Londen. De beweging die opstond voor de verbetering van de levensomstandigheden van slaafgemaakten, kreeg aan het einde van de achttiende eeuw momentum. Zware fysieke bestraffing van slaafgemaakten, die voortkwam uit emotie en niet uit rede, kon volgens deze verlichte ideeën die activisten al een eeuw propageerden, niet meer. Verreweg de meeste slaveneigenaren gebruikten geweld om de populatie van slaafgemaakten onder controle te houden. In de koloniën verzetten planters zich tegen hervormingen. Zij hielden vol dat ze genoeg deden in de verbetering van slavernij, en dat hervormingen tot meer rebellie zouden leiden, met alle economische gevolgen van dien.³²

In het slavenreglement van 1826 van Berbice, later Brits-Guiana, werden nieuwe bestraffingsnormen ingevoerd. Daarbij hoorde handhaving, controle, en bescherming voor slaafgemaakten. Er werd een ambtenaar benoemd die ervaringen en klachten van slaafgemaakten en klachten moest horen. De maatschappij moest hiermee voorbereid worden op emancipatie van slaafgemaakten en de overgang naar betaald werk. Ook werd er een verplichte administratie ingevoerd om bestraffingen bij te houden. Specifiek werden fysieke straffen zoals zweepslagen beperkt in een kwantitatief aantal, en verboden voor vrouwen.³³

In de Braziliaanse grondwet van 1824, en de *Código Criminal* van 1830 was de doodstraf nog legaal, en ook schreef de wet voor dat rechtbanken zweep- of touwslagen op mocht leggen bij slaafgemaakten (en niet bij vrije personen).³⁴ Hoewel de politie en de rechtbank langzaam macht van de eigenaar overnamen, gingen juridische regelingen nooit zo ver dat zij bestraffing in de privésfeer reguleerden of beperkten.³⁵ ‘Physical violence remained the basis of slave punishment, though it was now cloaked in legal rationale’, aldus Alexandra K. Brown in de context van Brazilië.³⁶

In het Amerikaanse Zuiden veranderde na de Amerikaanse revolutie in veel staten de wet: ‘the laws became more humane, as southern states prohibited their more barbaric punishments, such as dismemberment.’³⁷ Rond 1850 kwam steeds meer protest tegen de

³² Browne, *Surviving Slavery in the British Caribbean*, 33-34, 36, 28.

³³ *Ibidem*, 28-29, 33, 35, 39.

³⁴ Beattie, “‘Born under the Cruel Rigor of Captivity, the Supplicant Left It Unexpectedly by Committing a Crime’”, 14.

³⁵ Alexandra K. Brown, “‘Black Mark on Our Legislation:’ Slavery, Punishment, and the Politics of Death in Nineteenth-Century Brazil,” *Luso-Brazilian Review* 37:2 (2000) 95-121, aldaar 108, 110.

³⁶ *Ibidem*, 105.

³⁷ Finkelman, ‘United States Slave Law’, 10, 13.

invloed van slaveneigenaren, ook van witte mensen die geen slaafgemaakten bezaten en zagen hoe het systeem beïnvloed werd door slaveneigenaren.³⁸ Het is de vraag of er naast de beperking van de meest barbaarse elementen van bestraffing, in de slavenreglementen van de vijftien staten waar in de negentiende eeuw in Noord-Amerika slavernij bedreven werd, een verdere beweging zichtbaar was richting verbeterende omstandigheden.³⁹ Zo was het in 1860 in bijna geen enkele staat mogelijk voor eigenaren om slaafgemaakten vrij te maken, ofwel manumissie te verlenen.⁴⁰

Natalie Zemon Davis gebruikt in haar onderzoek naar rechtspraak in Suriname, Lauren Benton's concept 'legal pluralism', een term om aan te duiden dat er binnen koloniale samenlevingen meerdere rechtssystemen bestonden. Volgens Zemon Davis bestonden in Suriname drie juridische 'systemen' naast elkaar: 'the well-known punitive regime of masters on the plantation, the public regime of the colonial government, and the relatively hidden world of slave justice'.⁴¹ In de zeventiende eeuw werd het door de gouverneur verboden voor eigenaren om hun menselijk bezit te verminken of te doden. Maar in de vroege negentiende eeuw mochten eigenaren, zelfs na 'beperking' van hun bestraffing in slavenreglementen, ambtenaren betalen om toch wreed te straffen.⁴² Autoriteiten omschreven waarmee gestraft mocht worden: niet met stokken of staven, wel met de zweep. Zwaardere straffen dan beschreven mochten echter opgelegd worden wanneer de eigenaar hiermee instemde: deze kon zelf, op zijn eigen geweten, een besluit nemen.⁴³ Ook in de context van Suriname rijst dus de vraag in hoeverre de slavenreglementen in de negentiende eeuw bijdroegen aan een betere behandeling en mindere bestraffing van slaafgemaakten. Volgens Alex van Stipriaan werd, met bijvoorbeeld het bijhouden strafregisters op de plantages, wel een verbetering ingezet.⁴⁴

Op Curaçao was een langzame verandering in de reglementen zichtbaar: in 1795, 1812, 1824 en ten slotte in 1857 werden slavenreglementen ingevoerd, waarvan de eerste drie

³⁸ Campbell, 'The victim of prejudice and hasty consideration', 84.

³⁹ Finkelman, 'United States Slave Law', 13.

⁴⁰ Ibidem.

⁴¹ Natalie Zemon Davis, 'Judges, Masters, Diviners', 929, 971, zie ook: Lauren Benton, *Law and colonial cultures: legal regimes in world history, 1400-1900* (Cambridge 2004).

⁴² Alex van Stipriaan, *Surinaams Contrast: Roofbouw en overleven in een Caraïbische plantagekolonie, 1750-1863* (Leiden 1993) 372.

⁴³ Ibidem.

⁴⁴ Ibidem, 374.

inhoudelijk nauwelijks van elkaar verschilden.⁴⁵ In deze slavenreglementen werden regels over bestraffing uiteengezet. Bestrafing hing af van de interpretatie van de vrije persoon of eigenaar in kwestie.⁴⁶ Pas in het reglement van 1857 bevatten de regels meer detail en was er verandering zichtbaar.⁴⁷

In het historiografische debat stellen de meeste auteurs dat er gedurende de negentiende eeuw ontwikkeling zichtbaar was in slavenreglementen. In ieder geval in de West-Indiën, in Curaçao, maar ook in het Amerikaanse Zuiden, Suriname en Britse West-Indische koloniën, was dit het geval. Het is de vraag of deze zichtbare transnationale ontwikkeling een verandering in normen was, en een ontwikkeling in een ideaalbeeld van een verlichte en rationele planter, of een ontwikkeling in daadwerkelijke betere levensomstandigheden, meer handhaving en controle, en dus ook mindere bestraffing van slaafgemaakte mensen. Zoals Diana Paton schrijft is alleen het analyseren van slavenreglementen of slavenwetten niet genoeg: '[...] the examination of the slave codes cannot tell us how law operated in daily life. It cannot reveal which of the myriad offences for which slaves could be prosecuted did in fact lead to court cases. Nor does analysis of which punishments were legal tell us how they were used.'⁴⁸ Om een vollediger beeld te krijgen van bestraffing van slaafgemaakten in de praktijk, zijn meer bronnen nodig dan alleen de reglementen zelf. In de volgende sectie wordt ingegaan op het historiografische debat over de praktijk van bestraffing in de negentiende eeuw.

Bestrafing in de praktijk

Volgens Barbara Bush hadden vrouwen een andere ervaring in slavernij dan mannen, namelijk door een driedubbele oppressie: seksisme op basis van geslacht, racisme op basis van hun ras, en exploitatie op basis van hun sociale klasse.⁴⁹ Daardoor hadden zij volgens Hilary Beckles

⁴⁵J.A. Schiltkamp, en J. Th. De Smidt, eds., *West Indisch Plakkaatboek. Publikaties en andere wetten alsmede de oudste resoluties betrekking hebbende op Curaçao Aruba Bonaire II 1782-1816* (Amsterdam 1978) 514-516, 808-810; C.Ch Goslinga, *Emancipatie en emancipator: de geschiedenis van de slavernij op de Benedenwindse eilanden en van het werk der bevrijding* (Dissertatie, Katholieke Universiteit, Nijmegen, uitgegeven in Assen 1956) 145-148; 'Publicatie Houdende bepalingen ten aanzien der voeding, kleeding, verpleging, huisvesting en afstraffen van slaven', *De Curaçaosche Courant* (21 februari 1857), <https://resolver.kb.nl/resolve?urn=ddd:010332471>.

⁴⁶ Schiltkamp en De Smidt, eds., *West Indisch Plakkaatboek*, 514-516, 808-810; Goslinga, *Emancipatie en emancipator*, 145-148; 'Publicatie Houdende bepalingen ten aanzien der voeding, kleeding, verpleging, huisvesting en afstraffen van slaven', *De Curaçaosche Courant* (21 februari 1857); Véronique André de la Porte, *Wanneer touwslagen niet meer volstaan...*, (Masterscriptie, Erasmus Universiteit, Rotterdam, 2012) 56.

⁴⁷ Renkema, *Het Curaçaose plantagebedrijf in de negentiende eeuw*, 136.

⁴⁸ Diana Paton, 'Punishment, Crime, and the Bodies of Slaves in Eighteenth-century Jamaica,' *Journal of Social History* 34:4 (2001) 923-954, aldaar 924.

⁴⁹ Bush, *Slave women in Caribbean society, 1650-1838*, 8.

ook te maken met specifiek geweld, bijvoorbeeld seksueel geweld van eigenaren.⁵⁰ Wel stelt Bush dat over het algemeen vrouwelijke slaafgemaakten net zo wreed werden bestraft als mannen, in ieder geval ‘until the penultimate years of slavery’.⁵¹ Ook zwangere vrouwen werden zwaar bestraft.⁵²

Verder schrijft Bush dat slaafgemaakten met bepaalde beroepen veel overtredingen begingen als uitingen van verzet.⁵³ Niet alleen in collectieve opstanden uitten slaafgemaakten verzet, maar ook in het dagelijks leven, ‘[o]n a more mundane level’.⁵⁴ In de context van het Amerikaanse Zuiden noemt Stephanie M. H. Camp onder andere diefstal en het voor korte tijd weglopen van de plantage, ‘those small acts with sometimes outsized consequences [...] hidden or indirect expressions of dissent, quiet ways of reclaiming a measure of control over goods, time, or parts of one’s life.’⁵⁵ De invloed van persoonlijke kenmerken die in een specifieke culturele of sociaaleconomische context betekenis kregen, zoals geslacht, beroep en leeftijd, zijn, anders dan de invloed van de eigenaar op bestraffing, weinig meegenomen in het historiografische debat.

De ontwikkeling in wetgeving in Amerikaanse staten, zoals eerder besproken, was geen verbetering. Niet alleen besloten rechters in het voordeel van slaveneigenaren, ‘[i]nformal systems of private justice continued to prevail,’ schrijft Colvin.⁵⁶ Tegen het midden van de negentiende eeuw stonden eigendomsrechten van slaveneigenaren volgens Paul Finkelman nog steeds centraal: ‘The court was concerned with preserving the public peace and protecting the valuable property of slave owners’ [...] ‘the courts could never second-guess or question the right of a master to inflict punishment.’⁵⁷ Voor de kleinere overtredingen waren slaafgemaakten overgeleverd aan de eigenaar: de ‘primary agent of discipline and control.’⁵⁸

In de context van Brazilië concludeerde Beattie dat het recht, dat verschil maakte tussen slaafgemaakte en vrije veroordeelden, harder voor slaafgemaakten was dan de praktijk.⁵⁹ Slaafgemaakte en (arme) vrije veroordeelden werden in de praktijk niet veel uit elkaar

⁵⁰ Hilary Beckles, ‘Sex and Gender in the Historiography of Caribbean slavery,’ in: Verene Shepherd, Bridget Brereton en Barbara Bailey eds., *Engendering History. Caribbean Women in Historical Perspective* (Londen-Kingston 1995) 125-154, aldaar 138.

⁵¹ Bush, *Slave women in Caribbean society, 1650-1838*, 6, 31, 42.

⁵² Ibidem, 45.

⁵³ Ibidem, 61.

⁵⁴ Ibidem, 51, 81.

⁵⁵ Stephanie M. H. Camp, *Closer to Freedom: Enslaved Women and Everyday Resistance in the Plantation South* (Chapel Hill 2004) 2.

⁵⁶ Colvin, *Penitentiaries, Reformatories, and Chain Gangs*, 212.

⁵⁷ Finkelman, ‘United States Slave Law’, 15.

⁵⁸ Flanigan, ‘Criminal Procedure in Slave Trials in the Antebellum South’, 538.

⁵⁹ Beattie, “‘Born under the Cruel Rigor of Captivity, the Suppliant Left It Unexpectedly by Committing a Crime’”, 14, 55.

gehouden, deels omdat dit te duur zou zijn. In Brazilië werden in de negentiende eeuw de wetten over bestraffing dus niet in de praktijk gevolgd. De politie bestrafte slaafgemaakten zelf, maar deden dit ook als slaveneigenaren daarom vroegen, tegen betaling.⁶⁰

Diana Paton onderzocht bestraffing op achttiende-eeuws Jamaica aan de hand van een overzicht van processen van slaafgemaakten uit de rechtbank. Zij stelt dat de wet werd gebruikt om de macht van hogere klassen en eigenaren met wrede fysieke straffen in de praktijk opnieuw te bevestigen.⁶¹ In de context van Berbice beschrijft Browne een soortgelijk fenomeen. Hij ziet hoe slaveneigenaren in samenwerking met de autoriteiten toch invloed uit bleven oefenen in de tijd van de verbeteringspolitiek. De wet bleef een instrument waarmee en waardoor slaveneigenaren en plantage-eigenaren hun macht in de praktijk konden uitoefenen, in plaats van dat het slaafgemaakten beschermde. Door als eigenaar zelf slaafgemaakten naar de autoriteiten te sturen of brengen, die vaak beslisten in het voordeel van de slaveneigenaar, werden eigenaren gesterkt in hun macht dat ook deze wetten aan hun kant stonden: ‘Through the same colonial authorities that might fine them for excessive violence, they could also reassert control through public displays of violence and terror that demonstrated the alliance of the plantocracy and the state. Even during the period of amelioration, the law continued to function more as an instrument of planter power than as a force for slaves’ protection.’⁶²

In de jaren na 1826 bleef in Berbice de mogelijkheid van autoriteiten om bestraffingen van slaafgemaakte personen te reguleren, beperkt.⁶³ Slaafgemaakten probeerden wel gebruik te maken van de nieuwe beschermingen, en daarmee ‘daagden zij [planters en eigenaren] uit’, maar het grootste gedeelte van mensen die naar de fiscaal stapten werden niet gehoord.⁶⁴ Hoewel er op papier sprake was van verbetering, bleven eigenaren in samenwerking met de staat met geweld aan de macht en hadden slaafgemaakten geen kans op bescherming. Toch had deze periode van *amelioration* volgens Browne effect voor slaafgemaakten: zij zagen dat de nieuwe posities van ambtenaren hen konden helpen om machtsrelaties te ‘heronderhandelen’.⁶⁵

Ook in Suriname, ondanks de pogingen van het koloniale bestuur om via reglementen wrede bestraffing tot op zekere hoogte in te perken, bleef de eigenaar in de praktijk waarschijnlijk zeer invloedrijk. Niet alleen als individu of als klasse van planters en slaveneigenaren konden zij zelf besluiten nemen over bestraffing van slaafgemaakten, maar

⁶⁰ Brown, “Black Mark on Our Legislation”, 103; Beattie, “Born under the Cruel Rigor of Captivity, the Suppliant Left It Unexpectedly by Committing a Crime”, 15.

⁶¹ Paton, ‘Punishment, Crime, and the Bodies of Slaves in Eighteenth-century Jamaica,’ 933, 944, 945.

⁶² Browne, *Surviving Slavery in the British Caribbean*, 46.

⁶³ *Ibidem.*, 44.

⁶⁴ *Ibidem.*, 47.

⁶⁵ *Ibidem.*, 48.

ook met medewerking van en in samenwerking met ambtenaren en dus het koloniale bestuur, konden zij hun menselijk bezit bestraffen.⁶⁶ Daarmee lijkt het erop dat ook in Suriname, slavenreglementen weinig invloed hadden in de praktijk. Toch zag Van Stipriaan dat na het Surinaamse slavenreglement van 1856 straffen werden verlicht en het duidelijk was dat ‘de ijzeren vuist waarmee de slaven zo lang waren geregeerd inmiddels was omkleed met een ruwe handschoen.’⁶⁷ Deze tegenstelling tussen verandering in reglementen en onduidelijkheid over de praktijk, bestaat ook in de literatuur over Curaçao.

Volgens Renkema werden slaafgemaakten op Curaçao over het algemeen niet wreed bestraft.⁶⁸ De slavenreglementen werden gevolgd betreft bestraffing: het was juist op het gebied van de voedings- en kledingvoorschriften dat het slavenreglement niet werd gevolgd.⁶⁹ Renkema concludeerde tevens, uit de administratie van de fiscaal of de Procureur des Konings, dat mishandeling van slaafgemaakten niet werd getolereerd en dat het gouvernement hier streng op toezag.⁷⁰ Renkema stelt ook dat slaafgemaakten zich durfden te beklagen over mishandeling van hun eigenaren.⁷¹ Ook volgens Goslinga was er verbetering zichtbaar in de bestraffing rondom de invoering van het reglement van 1857. Lijfstraffen werden ‘zeldzamer en gematigder toegepast. Ernstige afstraffingen komen weinig meer voor’, aldus Goslinga.⁷²

André de la Porte concludeert in haar masterscriptie dat bestraffing op Curaçao in de eind achttiende en negentiende eeuw langzamerhand meer een taak van de overheid werd dan van de eigenaar van slaafgemaakten.⁷³ Zij toetst Goveia’s conclusie over de achttiende eeuw, dat slavenreglementen van de achttiende eeuw voornamelijk gericht waren op het behoud van de publieke orde, in de negentiende eeuw. Ze stelt dat er een focus bleef op behoud van de publieke orde.⁷⁴ Goslinga, Renkema en André de la Porte gaan niet verder in op de mogelijke invloed van categorieën als geslacht, leeftijd of beroep op de bestraffing. Hieruit blijkt dat nog niet goed geïdentificeerd is wie eigenlijk bestraft werden op Curaçao, waarom, hoe dit gebeurde, en hoe dit in verhouding stond tot slavenreglementen.

Het is aannemelijk dat zware straffen door eigenaren doorgingen, volgens André de la Porte kwam dit door de weinige controle en handhaving. De enige ‘macht’ die slaafgemaakten

⁶⁶ Van Stipriaan, *Surinaams Contrast*, 373; Zemon Davis, ‘Judges, Masters, Diviners’, 941-942.

⁶⁷ Van Stipriaan, *Surinaams Contrast*, 374-375.

⁶⁸ Renkema, *Het Curaçaose plantagebedrijf in de negentiende eeuw*, 136.

⁶⁹ *Ibidem.*, 137.

⁷⁰ *Ibidem.*, 136.

⁷¹ *Ibidem.*, 137.

⁷² Goslinga, *Emancipatie en emancipator*, 110.

⁷³ André de la Porte, *Wanneer touwslagen niet meer volstaan...*, (Masterscriptie, Erasmus Universiteit, Rotterdam, 2012) 92.

⁷⁴ *Ibidem.*, 94.

hadden was dat zij konden dreigen om misbruik door de eigenaar te melden.⁷⁵ In dat geval, stelt André de la Porte, greep de overheid wel in.⁷⁶ André de la Porte concludeerde dat de Registers en staten van de door politie gestrafte slaven voortkomen uit het slavenreglement van 1857 en dat in deze bron alle straffen zijn opgenomen die door de districtmeesters en de Procureur des Konings zijn opgelegd.⁷⁷ Zij stelt dat het feit dat de Procureur, en dus de autoriteiten, straffen oplegde, een indicatie is dat slaveneigenaren hun slaafgemaakten volgens de regels van het slavenreglement, soms ‘overdroegen’ aan de overheid.⁷⁸ Zij biedt een samenvatting van de voorkomende overtredingen en straffen in de bron, maar biedt geen diepere interpretatie over het doel en gebruik van deze administratie, de mogelijke motivaties van de autoriteiten achter de Registers, de rol van eigenaren in de Registers, en de informatie die de bron biedt over de slaafgemaakte bestraffen en hun levensomstandigheden die bestraffing beïnvloedden.

Conclusie

In het historiografische debat wordt door sommige auteurs, voornamelijk in werken uit de tweede helft van de twintigste eeuw, zoals Renkema en Goslinga, een beeld geschetst van verbetering in de bestraffing van slaafgemaakten op Curaçao aan de hand van slavenreglementen. Echter wordt in het werk van andere auteurs, waaronder werken uit de internationale context, een beeld geschetst waarin wrede bestraffing van slaafgemaakten in de negentiende eeuw bleef bestaan, ondanks de verbetering in wetten of slavenreglementen.

De vraag rijst hoe de ontwikkeling die internationaal zichtbaar is in slavenreglementen zich uitte op Curaçao, en hoe de bestraffing van slaafgemaakten op Curaçao zich in de praktijk ontwikkelde in de jaren voor emancipatie. Klopt de interpretatie van onder andere Renkema en Goslinga, dat de slavenreglementen op Curaçao ook invloed hadden op een verbetering in de bestraffing van slaafgemaakten, in de praktijk?⁷⁹ Of viel dit in de praktijk tegen, en was de situatie op Curaçao gelijkwaardig aan de situatie in bijvoorbeeld de Britse koloniën waar verbetering in wetten zichtbaar was maar dit zich niet in de praktijk uitte?⁸⁰ Wat was de rol van de eigenaar, het koloniale bestuur, en de autoriteiten in het moederland? Wie werden er

⁷⁵ André de la Porte, *Wanneer touwslagen niet meer volstaan...*, (Masterscriptie, Erasmus Universiteit, Rotterdam, 2012) 94.

⁷⁶ *Ibidem*, 93.

⁷⁷ *Ibidem*, 88.

⁷⁸ *Ibidem*, 89.

⁷⁹ Renkema, *Het Curaçaose plantagebedrijf in de negentiende eeuw*, 136; Goslinga, *Emancipatie en emancipator*, 110.

⁸⁰ Browne, *Surviving Slavery in the British Caribbean*, 44, 46.

eigenlijk bestraft, waarom, en hoe? Zijn er andere vormen van bestraffing op Curaçao ontstaan in reactie op het slavenreglement, zoals Paton en Browne beschrijven in de Britse koloniën?⁸¹

Dit onderzoek onderzoekt deze vragen. Dat doet het door een mogelijke uiting van de ontwikkelingen op Curaçao, de Registers en staten van door de politie gestrafte slaven, te onderzoeken. Hiermee voegt deze masterscriptie een vergelijking van de slavenreglementen met de praktijk van bestraffing op Curaçao in de jaren voor emancipatie toe aan de bestaande literatuur. In het volgende hoofdstuk zal de vraagstelling worden geïntroduceerd.

Dit onderzoek bevraagt een aantal assumpties gemaakt in eerder onderzoek, namelijk dat bestraffing van slaafgemaakten op Curaçao in de praktijk verbeterde naarmate emancipatie dichterbij kwam. De bron die mogelijk meer kan vertellen over deze praktijk is de Registers en staten van door de politie gestrafte slaven, die voorheen onderbelicht is gebleven in de literatuur. Dit onderzoek probeert verder te kijken dan de blik van autoriteiten op bestraffing op Curaçao, door te proberen te achterhalen wie de slaafgemaakten waren die in de Registers werden bestraft, hoe, en waarvoor.

De volgende onderzoeksvraag staat centraal: In hoeverre hadden de leeftijd, het geslacht, het beroep en de eigenaar van slaafgemaakten invloed op de bestraffing van slaafgemaakten op Curaçao tussen 1857 en 1863? Deze kenmerken zijn in deze context nog niet eerder onderzocht in combinatie met de bestraffing van slaafgemaakten. Er is gekozen om deze kenmerken te beschouwen als factoren die mogelijk van invloed zijn geweest in de bestraffing van slaafgemaakten. Dit zijn indicatoren waar de Registers informatie over geven en die met enige nauwkeurigheid kunnen worden gekwantificeerd en gevolgd. Ook zijn deze kenmerken relevant in de reglementen rondom bestraffing van slaafgemaakten, zoals het onderzoek in de volgende hoofdstukken zal laten zien. Het is nog onbekend of deze kenmerken, die het leven van slaafgemaakten beïnvloedden, invloed hadden op de overtredingen van bepaalde personen in slavernij en hun bestraffingen.

De volgende deelvragen zullen de leidraad vormen voor dit onderzoek. Ten eerste de vraag: In welke context zijn de Registers en staten van door de politie gestrafte slaven ontstaan? Deze vraag onderzoekt wanneer, hoe, en waarom de Registers zijn ontstaan. De tweede deelvraag onderzoekt wie voorkomen in de Registers: Welke leeftijdsgroep, geslacht, en beroepsgroep werden voornamelijk bestraft op Curaçao tussen 1857 en 1863? Deze vraag zal duidelijk maken uit welke personen de populatie van slaafgemaakten in de Registers bestaat, en hoe deze populatie zich verhoudt tot de populatie van slaafgemaakten op Curaçao.

⁸¹ Browne, *Surviving Slavery in the British Caribbean*, 46; Paton, 'Punishment, crime, and the bodies of slaves in eighteenth-century Jamaica,' 933, 944, 945.

De derde deelvraag is als volgt: In welke mate bestaat er een verband tussen de overtreding en de leeftijd, het geslacht, en het beroep van slaafgemaakten op Curaçao tussen 1857 en 1863? Deze vraag zal uitwijzen of verschillende personen met andere levensomstandigheden in slavernij ook verschillende overtredingen begingen, en dus mogelijk op verschillende manieren verzet toonden. De vierde deelvraag onderzoekt de mate waarin verschillende personen ook verschillende straffen kregen opgelegd: In welke mate werd de aard van de straf beïnvloed door de leeftijd, het geslacht, en het beroep van slaafgemaakten op Curaçao tussen 1857 en 1863?

Tot slot is de vijfde deelvraag: In welke mate had de eigenaar invloed op de bestraffing van slaafgemaakten op Curaçao tussen 1857 en 1863? De eigenaar is een factor in het leven van slaafgemaakten die volgens de literatuur waarschijnlijk veel invloed had op de omstandigheden en bestraffing van slaafgemaakten. Aan de hand van deze vraag wordt onderzocht of dat ook gold op Curaçao.

Hoofdstuk 2: Methoden en bronnen

In de Research Note, geschreven in het Onderzoekscollege Mensen als Bezit, waar deze scriptie op verder bouwt, maakte ik gebruik van zowel kwalitatieve als kwantitatieve methoden. Ook in dit onderzoek wordt gebruik gemaakt van gemixte methoden. De Registers en staten van door de politie gestrafte slaven worden kwalitatief geanalyseerd aan de hand van twee theoretische kaders. De kwantitatieve methoden worden gebruikt ter ondersteuning van de beantwoording van de kwalitatieve onderzoeksvragen. Met beschrijvende statistieken zal meer inzicht worden geboden in de Registers.

Kwalitatieve methoden

Zoals in de introductie beschreven is het doel van dit onderzoek tweeledig. Aan de ene kant poogt het een kritische interpretatie te bieden van een koloniale bron, de Registers en staten van door de politie gestrafte slaven. Aan de andere kant poogt dit onderzoek de stem, ervaring en mogelijk verzet tegen het slavernijstelsel van slaafgemaakte personen binnen deze bron uit te lichten. Voor beide doelen kunnen verschillende theoretische kaders gebruikt worden. Het eerste doel, het bieden van een interpretatie van de Registers binnen de koloniale context sluit aan op Ann Laura Stoler's 'reading along the grain'.⁸²

Stoler onderzoekt niet alleen de inhoud, maar ook de 'principles and practices of governance lodged in particular archival forms.'⁸³ Ze onderzoekt bijvoorbeeld de schrijfstijl, herhaling, en categorisering in koloniale documenten en archieven.⁸⁴ De toepassing van het lezen *along the grain* op de Registers betekent dat er wordt gefocust op het perspectief van de maker van de bron(s), de administratieve organisatie, de manieren van 'beheer' van bestrafte slaafgemaakten in deze bron, en de categorisering in de bron. Ook wordt geanalyseerd hoe de bron de redenering en keuzes van koloniale autoriteiten reflecteert, en hoe de Registers mogelijk bedoeld waren vanuit de machthebber.⁸⁵ De bron wordt ingebed in een snel veranderende institutionele en politieke koloniale context in het midden van de negentiende eeuw, een tijd

⁸² Ann Laura Stoler, *Along the Archival Grain: Epistemic Anxieties and Colonial Common Sense* (Princeton-Oxford 2010) 53.

⁸³ *Ibidem*, 20.

⁸⁴ *Ibidem*, 20.

⁸⁵ *Ibidem*, 1.

waarin slavernij in een aantal gebieden was afgeschaft en in de Nederlandse koloniën op komst was.⁸⁶

Wanneer het onderzoek echter teveel focust op het lezen *along the grain*, worden de slaafgemaakte mensen die zijn bestraft en geregistreerd in de bron niet genoeg belicht. Daarom wordt in dit onderzoek ook gebruik gemaakt van ‘reading against the grain’. Deze methode centreert de ervaring van slaafgemaakten binnen de bron.⁸⁷ Jeanette Allis Bastian bekritiseert onderzoekers zoals Stoler, omdat zij vooral focussen op het ‘master narrative’ en daarbij stemmen van diegenen die in de koloniale archieven en documenten minder of geen macht hadden links laten liggen.⁸⁸ Met *reading against the grain* wordt ‘de ander’ belicht, die normaliter niet wordt gezien in de organisatie van de bron en in de context van de maker(s) van de bron.⁸⁹ *Reading against the grain* betekent dat niet zo maar wordt uitgegaan van het perspectief op de bestraffing van slaafgemaakten van de maker(s) van de bron. Er wordt tussen de regels door gelezen.⁹⁰

Bastian’s methode van *reading against the grain* draait om het concept van ‘provenance’, de herkomst en herkomstgeschiedenis van een bron.⁹¹ Deze methode gaat uit van een analyse van de inhoud en de vorm, ofwel structuur, van de bron, vanuit een bredere sociale context waar de bron zich in begeeft en daarbij ook de analyse van soortgelijke bronnen. In deze analyse van inhoud, structuur en context, wordt niet alleen ‘de ander’, maar ook de gemeenschap van de ander belicht.⁹² Deze methode wordt toegepast op de Registers door de inhoud, dus de personen die zijn geregistreerd en de informatie die rondom hun bestraffing en hun leven is geregistreerd te centreren. Daarnaast wordt in deze methode ook de structuur en vorm, en dus de organisatie van de bron kritisch gelezen, maar deze wordt vooral in de bredere

⁸⁶ Alex van Stipriaan, ‘Suriname and the Abolition of Slavery’, in: Gert Oostindie eds., *Fifty Years Later: Antislavery, Capitalism and Modernity in the Dutch Orbit* (Leiden 1995) 117-141, aldaar 118-119; Mitchell Esajas, ‘Een Amsterdamse lobby voor ‘herstelbetalingen’ voor plantagehouders’ in: Pepijn Brandon, Gario Jones, Nancy Jouwe en Matthias van Rossum eds., *De slavernij in oost en west* (Amsterdam 2020) 339, 340; Goslinga, *Emancipatie en emancipator*, 120, 123.

⁸⁷ Jeanette Allis Bastian, ‘Reading Colonial Records Through an Archival Lens: The Provenance of Place, Space and Creation’, *Archival Science* 6 (2006) 267–284, aldaar 274.

⁸⁸ Bastian, ‘Reading Colonial Records Through an Archival Lens’, 267.

⁸⁹ *Ibidem*, 275.

⁹⁰ In haar bachelorscriptie gebruikt Roelinde Bosch van Suchtelen een combinatie van (onder andere) deze theoretische kaders van Stoler en Bastian om ‘Het Wekelijks Rapport der Afgestrafte Slaven op het Piket der Justitie’ te onderzoeken, zie: Roelinde Bosch van Suchtelen, ‘Met eenige vaderlijke tucht’: De bestraffing van mensen in slavernij in ‘Het Wekelijksch Rapport der Afgestrafte slaven op het Piket der Justitie’ (Bachelorscriptie Geschiedenis, Radboud Universiteit, Nijmegen 2018) 11-13.

⁹¹ Bastian, ‘Reading Colonial Records Through an Archival Lens’, 279.

⁹² *Ibidem*, 284.

sociale historische context van slaafgemaakte personen geplaatst. Deze analyse gaat daarmee verder dan alleen de context van het ontstaan van de bron binnen het koloniale instituut.⁹³

Een eerste analyse van de Registers is verderop in dit hoofdstuk uitgewerkt. Daarbij wordt gebruik gemaakt van de combinatie van *reading along the grain* en *reading against the grain*. In de volgende hoofdstukken worden deze methoden toegepast op de bevindingen en teruggekoppeld aan de literatuur.

Kwantitatieve methoden

Voor de kwantitatieve onderbouwing van dit onderzoek is een database gemaakt van de Registers en staten van door de politie gestrafte slaven. De database is opgezet in Excel. In de meeste gevallen is informatie uit de bron getranscribeerd naar Excel. Daarnaast zijn een aantal extra kolommen toegevoegd waarin informatie wordt verduidelijkt of gekwantificeerd.

De volgende kolommen zijn opgenomen in de database: ten eerste het ID-nummer, dat handmatig toegevoegd is om te onderzoeken welke slaafgemaakte personen vaker dan één keer voorkomen in de Registers. Met het slavenregister, en in sommige gevallen stamboomonderzoek, zijn de voorkomende personen gecontroleerd. Aan de hand hiervan is een schatting gemaakt van het aantal slaafgemaakte personen dat voorkomt in de Registers.

Vervolgens zijn in verschillende kolommen de datum waarop de bestraffing heeft plaatsgevonden, de nummering die in de bron staat, en de naam, eventueel alias, geslacht en leeftijd van de slaafgemaakte opgenomen. Voor de berekeningen met leeftijd zijn de registraties onderverdeeld in leeftijdscohorten. Qua beroepen zijn de verschillende beroepen in 7 algemene groepen onderverdeeld: huisbedienden, tuinslaven, ambachtslieden, zeeman of pontvoerder, en opzichter. Verder is er een groep met mensen waarbij ‘geen bepaald beroep’ is opgeschreven. Tot slot is de categorie ‘niet leesbaar of niet aanwezig’ toegevoegd voor mensen waar deze informatie niet leesbaar was, of is leeggelaten. De beroepsindeling is gebaseerd op literatuur van beroepshiërarchieën onder slaafgemaakten op Curaçao. In de literatuur wordt een onderscheid gemaakt tussen tuinslaven, waaronder zwarte opzichters (bomba’s), ambachtslieden, huisbedienden, en overige beroepen, zoals pontvoerders.⁹⁴

De naam van de eigenaar is in een aparte kolom gezet. Daarnaast staat aangegeven of er een machtiging is aangevraagd of niet. Een volgende kolom geeft aan of, in het geval van een aangevraagde machtiging, de eigenaar de persoon was die deze had aangevraagd. De persoon door wie de straf is opgelegd, de aard van de overtreding zoals beschreven in de bron,

⁹³ Bastian, ‘Reading Colonial Records Through an Archival Lens’, 284.

⁹⁴ Renkema, *Het Curaçaose plantagebedrijf in de negentiende eeuw*, 136, 117.

en de aard van de overtreding in een kwantitatieve codering meegenomen in de database. De categorieën zijn gebaseerd op de overtredingen waarvoor bestraft mocht worden zoals beschreven in het slavenreglement van 1857. Wanneer het niet mogelijk was een overtreding onder te brengen bij een van deze categorieën, is een nieuwe categorie gecreëerd. Hetzelfde geldt voor de straffen. Vervolgens werd de straf zoals beschreven in de bron, overgenomen in de database, en vertaald naar een

kwantitatieve codering. De categorieën zijn gebaseerd de voorgeschreven straffen zoals beschreven in het slavenreglement van 1857.

Tot slot zijn de bemerkingen (opmerkingen) zijn getranscribeerd zoals beschreven in de bron. Een laatste kolom in de database is bedoeld voor extra ondersteunende informatie, zoals een link naar de relevante scan uit het slavenregister waar de identiteit van de slaafgemaakte werd verduidelijkt.

Om beschrijvende statistieken te berekenen is gebruik gemaakt van frequentietabellen in Excel. De doorgestreepte of met potlood ingeschreven registraties zijn niet meegenomen in de analyses, omdat deze registraties te weinig informatie boden. Naast de absolute frequenties, zijn in Excel de relatieve frequenties (in percentages) berekend om conclusies te trekken over de frequentie van bepaalde personen, overtredingen en straffen ten opzichte van hun leeftijd, geslacht, en beroep, waarbij rekening gehouden werd met de verschillende verdelingen van personen over de leeftijdscohorten, geslachten en beroepen.

Bronnen

Deze scriptie maakt gebruik van een aantal primaire bronnen. Het slavenregister van Curaçao is geraadpleegd via de website van het Nationaal Archief van Curaçao.⁹⁵ Daarnaast is informatie uit de burgerlijke stand geraadpleegd via de website van het Nationaal Archief van Curaçao.⁹⁶ Additioneel wordt verkennend onderzoek gedaan naar het Register van weggelopen, teruggekeerde en opgevatte slaven. Dit Register wordt in combinatie met de Registers van door de politie gestrafte slaven onderzocht om de mogelijke relatie tussen deze twee administraties, en de slaafgemaakten die erin voorkomen, te onderzoeken. De Registers en staten van door de politie gestrafte slaven wordt in deze sectie nader besproken.

Wanneer we *along the grain* lezen, valt de titel op de eerste pagina van de Registers als eerste op. De titel van de Registers en staten van door de politie gestrafte slaven is ‘Register

⁹⁵ Nationaal Archief Curaçao, Index Curaçao: slavenregister en emancipatieregisters 1839-1863, via <https://www.nationaalarchief.cw/api/picturae/slavenregister/persons>.

⁹⁶ Nationaal Archief Curaçao, Stamboom Onderzoek, via <https://www.nationaalarchief.cw/api/picturae/genealogie/persons>.

van door de Politie gestrafte slaven', zoals te zien in Afbeelding 1.⁹⁷ De politie of 'politicie' moet volgens Kunst in de context van negentiende-eeuws Nederlands West-Indië opgevat worden als 'uitoefening van de gehele staatstaak, bestuur en wetgeving, maar zonder de justitie, de rechtspraak'.⁹⁸ Dit roept de vraag op door wie de geregistreerde slaafgemaakten eigenlijk zijn bestraft. Door handhavende politie, of met invloed van bestuur uit bijvoorbeeld de Koloniale Raad, of een combinatie van de twee?⁹⁹

Registers van door de			Politicie gestrafte slaven.			
Naam van de slaaf	Naam van de meester	Naam van de persoon die hem de straf oplegt	Art. der wet	Opstraffing van de straf	De opgelegde straf	Naam van de slaaf
1. Ockalde, 10 jaar	Jan Tommas	—	—	—	—	—
2. Mirood, 23 jaar	Jacques Maria	Jacques Maria	—	—	—	—
3. Looer, 20 jaar	J. de S. S. S.	—	—	—	—	—
4. Gouda, 20 jaar	Peter Estine	—	—	—	—	—
5. Ockalde, 10 jaar	Jan Tommas	Jan Tommas	—	—	—	—
6. B. B. B.	G. G. G.	G. G. G.	—	—	—	—
7. G. G. G.	G. G. G.	G. G. G.	—	—	—	—
8. D. D. D.	S. S. S.	S. S. S.	—	—	—	—
9. S. S. S.	J. J. J.	J. J. J.	—	—	—	—

Afbeelding 1. De eerste twee pagina's van de Registers en staten van door de politie gestrafte slaven. Bron: Registers en staten van door de politie gestrafte slaven.¹⁰⁰

⁹⁷ Nationaal Archief Curaçao, Archief van het Gouvernement/Archief Koloniale Overheid, Hoofdambtenaar Arbeidszaken (3), inv.nr. 31, Registers en staten van door de politie gestrafte slaven, maart 1857-juni 1863.

⁹⁸ A.J.M. Kunst, *Recht, commercie en kolonialisme in West-Indië vanaf de zestiende tot in de negentiende eeuw* (Zutphen 1981) 49.

⁹⁹ H.B. van Aller, *Van kolonie tot koninkrijksdeel: de staatkundige geschiedenis van de Nederlandse Antillen en Aruba van 1634 tot 1994* (Dissertatie Groningen 1994) 98.

¹⁰⁰ De foto's die gebruikt zijn voor dit onderzoek, zijn gemaakt door dr. C.W. van Galen.

De bron heeft een strakke organisatie, die over de 68 enkele pagina's behoorlijk nauwgezet gevolgd werd. Over elke twee pagina's is een overzicht geschreven van 9 kolommen, met uitzondering van het overzicht op de eerste en tweede pagina's, waar 8 kolommen zichtbaar zijn. In de eerste kolom, op de linkerpagina, staat een nummer dat voor elke registratie of zaak gegeven is. Deze telling begint opnieuw bij de start van elk kalenderjaar en is dus op jaarbasis. De telling van registraties is een reflectie van een neiging naar orde en kwantificering van bestraffing. Het lijkt erop dat de autoriteiten wilden bijhouden hoeveel personen er per jaar werden bestraft.

Er staan in totaal 320 registraties van bestrafte slaafgemaakten in de Registers. Deze registraties zijn gedagtekend tussen 3 maart 1857 en 12 juni 1863. Het getal 320 is inclusief 6 onvolledige registraties, die doorgestreept zijn of met potlood tussen de andere registraties staan. Dat betekent dat er 314 nagenoeg complete registraties zijn. Er komen naar schatting 288 unieke slaafgemaakte personen voor in de bron. Er zijn 21 slaafgemaakte personen twee keer bestraft in de Registers. Er zijn drie personen drie keer bestraft.

De vier doorgestreepte en twee met potlood geschreven registraties in de Registers bieden weinig informatie over de bestrafte slaafgemaakten. Wel reflecteren deze registraties, *along the grain* gelezen, mogelijk meer over de administratie, of, *against the grain* gelezen, over specifieke casussen van een aantal slaafgemaakte personen. Het feit dat er een klein aantal doorgestreepte registraties zichtbaar zijn, betekent dat deze registraties mogelijk als 'foutief' werden gezien. Zij moesten worden aangepast, of eigenlijk, verwijderd uit de Registers. Het duidt een standaard aan van 'juiste' registratie, en de drang om een correcte administratie te voeren. De twee met potlood geschreven registraties zijn ook een afwijking van de meeste registraties in de Registers. Deze twee registraties zijn tussen de rijen van registraties opgeschreven. In deze gevallen is nog minder informatie geregistreerd over de slaafgemaakte personen en hun bestraffing dan in de doorgestreepte registraties.

In de tweede kolom staat de naam, het geslacht, de leeftijd, het beroep, en in sommige gevallen ook het alias van de slaafgemaakte opgeschreven. Het feit dat deze persoonlijke informatie over de slaafgemaakte personen is geregistreerd in de bron reflecteert een aantal belangen van de maker(s) van de bron. Mogelijk wilden de autoriteiten de bestrafte slaafgemaakte later terug kunnen vinden, bijvoorbeeld in het geval van een herhaalde overtreding. Wellicht vonden de autoriteiten het moeilijk te onderscheiden tussen verschillende personen, en wilden zij er zeker van zijn dat zij de juiste persoon vastlegden in deze Registers. De hoeveelheid persoonlijke informatie van slaafgemaakte personen contrasteert met de derde kolom, welke de naam van de meester (eigenaar) bevat. Soms is alleen de achternaam van de

eigenaar opgeschreven, of initialen en een achternaam. Voor eigenaren waren veel minder details nodig, terwijl van slaafgemaakte personen zo veel mogelijk persoonlijke informatie werd geregistreerd: een naam, soms zelfs een alias, leeftijd, geslacht, en beroep. Hieruit kan een zekere mate van en een zekere drang naar controle van de autoriteiten op de slaafgemaakte bevolking worden afgeleid.

In de vierde kolom staat de naam van de persoon door wie de machtiging voor de bestraffing aangevraagd is. Er is niet altijd een machtiging aangevraagd door de meester. In sommige gevallen was de geregistreerde eigenaar van de slaafgemaakte iemand anders dan de persoon die de machtiging had aangevraagd, maar meestal was dit de eigenaar zelf. Het feit dat deze machtiging van eigenaren werd geregistreerd geeft opnieuw een bepaalde mate van controle vanuit de autoriteiten aan. Ditmaal echter een systeem van controle rondom eigenaren in plaats van slaafgemaakte personen. Deze machtiging moest worden afgegeven door de autoriteiten in specifieke situaties, en geeft aan dat het doen en laten van eigenaren tot op zekere hoogte werd gereguleerd door de maker(s) van deze bron.

De vijfde tot en met negende kolom zijn op de rechterpagina geplaatst. In de vijfde kolom werd de aard van de overtreding geregistreerd. Wanneer we deze gegevens binnen de structuur en sociale context van de bron, *against the grain* lezen, lijkt deze registratie meer te zijn dan alleen een beschrijving van de overtreding waarvoor iemand bestraft is. In sommige gevallen is de overtreding redelijk uitgebreid beschreven. In deze gevallen schetst de invulling in deze kolom meer context bij het leven van de slaafgemaakte, en de context waarin de overtreding heeft plaatsgevonden. Een voorbeeld is de registratie van Juan, slaafgemaakte in bezit van J. F. Grunings, die ‘diefstal van gelden ten huize van Maria Ines’ op zijn naam had staan. Ook in het geval van Louis, in bezit van J. J. Haaijen, is meer context te onderscheiden: hij werd bestraft voor ‘Het plegen van ongeregeldheden in het Hotel Concordia’.¹⁰¹

Hoewel deze registraties meer detail bieden over de situaties waarin slaafgemaakten zich begaven, geven ook de korte omschrijvingen van overtredingen in de Registers informatie over hoe slaafgemaakten zich verzetten en wat zij precies deden om (tijdelijk) te ontsnappen aan hun toestand. Zo geeft ‘feitelijk verzet tegen twee bomba’s’, een overtreding die achtereenvolgend bij twee verschillende personen is geregistreerd, aan dat slaafgemaakten in hun dagelijkse werkzaamheden niet altijd meegingen in hun eigen onderdrukking.¹⁰²

¹⁰¹ Nationaal Archief Curaçao, Archief van het Gouvernement/Archief Koloniale Overheid, Hoofdambtenaar Arbeidszaken (3), inv.nr. 31, Registers en staten van door de politie gestrafte slaven, maart 1857-juni 1863.

¹⁰² Ibidem.

Lezend *along the grain* geven deze registraties van overtredingen ook gedetailleerd aan wat in de praktijk niet toelaatbaar was voor het koloniale regime. Hoewel het slavenreglement op papier grenzen stelde aan het gedrag van slaafgemaakte personen, en de reacties van eigenaren op hun overtredingen, valt uit de bron af te leiden of deze regels in de praktijk ook werden gevolgd, en of de overtredingen die op papier als overtredingen werden beschouwd, ook in de praktijk zo werden gezien door de autoriteiten.

In de zesde kolom stond de dagtekening van de datum waarop de straf plaatsvond.¹⁰³ De registraties werden in chronologische volgorde opgeschreven, hoewel er een aantal gevallen zijn waarin de chronologie werd omgewisseld. De zevende kolom bevatte de straf die opgelegd was. Er komen een aantal verschillende straffen voor, waarvan een aantal herhalend vaak voorkomen. Soms werd er simpelweg 'Idem' opgeschreven. Daarin is een bepaalde mate van administratieve herhaling en automatisme zichtbaar.

De achtste kolom geeft informatie over de persoon die de straf had opgelegd of de machtiging had verleend. Tussen 1858 en 1862 was dit in de meeste gevallen de Procureur of een waarnemend commissaris. Districtmeesters hebben slechts drie keer een straf opgelegd, in 1857 en begin 1858. Een reden hiervoor is niet af te leiden uit de Registers. Zij lijken niet anders te straffen dan de Procureur. In 1863 legt alleen de Waarnemend Procureur straffen op. Het feit dat de Procureur of waarnemend Procureur zo vaak voorkomen als verlener van een machtiging voor de bestraffing, of als persoon die de straf oplegde in de Registers geeft een bepaalde verdeling van de macht aan binnen de koloniale autoriteiten. Uit de Registers lijkt de Procureur een belangrijke ambtenaar op het gebied van bestraffing, anders dan de rechtbank. Andere ambtenaren lijken minder macht te hebben, of de Procureur lijkt de macht van hen te hebben overgenomen.

De maker van de Registers is onbekend, maar zijn er wel aanwijzingen. De Registers zijn gearchiveerd binnen de inventaris 'Hoofdambtenaar Arbeidszaken'. Vanuit het slavenreglement van 1857 lijken verschillende autoriteiten betrokken bij deze administratie: districtmeesters, politie, en (het kantoor van) de Procureur des Konings. Echter is de autoriteit die het meest betrokken lijkt, de Procureur. Het lijkt daarom logisch dat de maker van de Registers bij het kantoor van de Procureur hoorde.

Het lezen *against the grain* roept verder de vraag op wie de Registers eigenlijk bekeek. Wie had inzicht in dit document, wie niet, en voor wie was het bedoeld? Tot nu toe lijken de Registers een administratie van straffen waarbij de overheid betrokken was: de Procureur legde

¹⁰³ Nationaal Archief Curaçao, Archief van het Gouvernement/Archief Koloniale Overheid, Hoofdambtenaar Arbeidszaken (3), inv.nr. 31, Registers en staten van door de politie gestrafte slaven, maart 1857-juni 1863.

immers bijna altijd de straffen op, of verleende een machtiging voor een bestraffing door de eigenaar. De handelingen van eigenaren werden geregistreerd, maar ook de bewegingen tegen de macht van slaafgemaakten personen werden in deze administratie bijgehouden. Wellicht waren de Registers daarmee een instrument om voornamelijk slaafgemaakten te controleren, en tegelijkertijd te controleren of hun eigenaren zich aan de regels hielden.

In de negende kolom staan opmerkingen. In de opmerkingen staat uitleg over de persoon die bestraft werd, de overtreding, de opgelegde straf, of informatie over de procedure. Vanuit het slavenreglement lijken dit de opmerkingen van de Procureur te zijn. Opmerkingen komen, zoals in Tabel 1 te zien, tot mei 1858 niet voor. Pas in 1860 beginnen opmerkingen vaker voor te komen, en vanaf mei 1862 komt bij bijna elke registratie een opmerking voor. Naarmate emancipatie dichterbij kwam, zijn er steeds minder straffen geregistreerd. Bij de straffen die vanaf 1860 werden geregistreerd, was wel meer detail beschikbaar: er werden steeds meer opmerkingen bij de registraties geplaatst. Aan de ene kant kwam er een bepaalde mate van controle bij, aan de andere kant nam de controle af. Een mogelijke verklaring voor de daling in het aantal registraties is dat op 30 september 1862 bekend werd dat de slavernij op 1 juli 1863 afgeschaft zou worden.¹⁰⁴ Toen dit officieel werd, was er wellicht minder noodzaak om deze administratie bij te houden of slaafgemaakten veelvuldig te bestraffen.

Uit de Registers blijkt een overtuiging van zowel autoriteiten als eigenaren dat (kleine) overtredingen van slaafgemaakten, zelfs wanneer emancipatie nabij was, bestraft moesten worden. Uit het bestaan van de Registers blijkt daarom mogelijk een angst van het koloniale bestuur, en wellicht ook van de eigenaren die naast hun menselijk bezit opgeschreven staan in de Registers, voor verstoring van de publieke orde en de grote sociale verandering die op komst was. Met administratie en categorisering van slaafgemaakten aan de hand van bepaalde kenmerken, zoals leeftijd en geslacht, maar ook het type overtreding, probeerden zij de situatie onder controle te houden. Daarin is ook te zien tot hoe ver het koloniale bestuur wil gaan: straffen van dwangarbeid van soms wel 6 maanden zijn opgelegd.

Along the grain gelezen, blijkt uit een analyse van de administratieve opbouw van de Registers en staten van door de politie gestrafte slaven dat dit waarschijnlijk strafregisters waren die vanuit het slavenreglement van 1857 zijn opgesteld om de straffen die districtmeesters of de Procureur oplegden aan slaafgemaakten te registreren. In de praktijk zijn de voorkomende registraties vooral de straffen opgelegd door de Procureur. *Against the grain* gelezen, zijn de Registers niet alleen strafregisters van een autoriteit die een belang van publieke orde uitte met

¹⁰⁴ Goslinga, *Emancipatie en emancipator*, 161.

een drang naar controle. De Registers laten personen zien die binnen hun omstandigheid, slavernij, dingen deden die het koloniale bestuur ontoelaatbaar achtten. Verschillende personen komen voor: jong, oud, man, vrouw, van verschillende beroepen. Deze verschillende personen zijn in de Registers terechtgekomen omdat zij iets deden wat niet mocht, en omdat de overtuiging bestond dat zij daarvoor bestraft moesten worden, én dat hun bestraffing geregistreerd moest worden. En deze verschillende personen waren onderdrukt binnen het systeem van slavernij: zij waren onvrij.

Uit de Registers blijkt slaafgemaakten niet slechts onderdrukte mensen waren: zij gingen, soms herhaaldelijk, in tegen de regels van het koloniale regime en hun eigenaren. Dit kan geïnterpreteerd worden als verzet tegen slavernij. Uit de sociale context die de bron biedt kunnen niet alleen conclusies getrokken worden over wat in de praktijk niet toelaatbaar was voor het koloniale bestuur (bijvoorbeeld diefstal, weglopen, of geweldpleging), maar ook hoe slaafgemaakten op deze grenzen reageerden. Zij wisten waarschijnlijk dat bepaalde overtredingen niet toegelaten werden, maar toch deden zij het.

De verschillende componenten van de bron bij elkaar beschouwd, laten een administratie zien van opgelegde bestraffingen waarbij niet alleen de eigenaar, maar ook vooral de overheid betrokken was. Een overkoepelend doel van de Registers lijkt controle te zijn. Een specifiek doel is nog niet volledig duidelijk. De vraag rijst waarom het nodig was deze administratie, die waarschijnlijk bestond uit bestraffingen opgelegd met betrokkenheid van de overheid, bij te houden.

Aantal registraties per jaar				
Exclusief onvolledige registraties	Aantal registraties	Percentages	Aantal opmerkingen	Percentages
Vanaf 3 maart 1857	81	25,8%	0	0,0%
1858	83	26,4%	6	8,3%
1859	31	9,9%	2	2,8%
1860	44	14,0%	23	31,9%
1861	27	8,6%	14	19,4%
1862	32	10,2%	17	23,6%
1863 tot 12 juni	16	5,1%	10	13,9%
Totaal	314	100,0%	72	99,9%*

Tabel 1. Aantal registraties en opmerkingen per jaar.¹⁰⁵

*De uitkomst is niet 100% door afronding.

¹⁰⁵ Nationaal Archief Curaçao, Archief van het Gouvernement/Archief Koloniale Overheid, Hoofdambtenaar Arbeidszaken (3), inv.nr. 31, Registers en staten van door de politie gestrafte slaven, maart 1857-juni 1863. De gegevens in de tabellen en grafieken die volgen, komen in alle gevallen uit de Registers tenzij anders vermeld.

Hoofdstuk 3: Historische context

In dit hoofdstuk wordt de historische context van dit onderzoek geschetst, aan de hand van de eerste deelvraag: In welke context zijn de Registers en staten van door de politie gestrafte slaven ontstaan?

Bestuur en rechtspraak op Curaçao

Curaçao kwam in 1634 in bezit van de West-Indische Compagnie (WIC).¹⁰⁶ Economisch gezien had Curaçao een belangrijke rol als centraal punt in de ‘transitohandel’: handel die vanuit andere landen (zoals Venezuela) via Curaçao naar het moederland werd vervoerd.¹⁰⁷ Curaçao werd een depot voor slaafgemaakten, tot in 1814 de trans-Atlantische slavenhandel werd afgeschaft.¹⁰⁸

Vanaf 1848 stonden de West-Indische eilanden onder het gezag van de minister van Koloniën. De gouverneur van Curaçao en onderhorigheden was de hoogste gezagvoerder van Curaçao.¹⁰⁹ De Gouverneur bestuurdde met advies van de Koloniale Raad. In deze Koloniale Raad zaten veelal burgers, maar ook de Procureur des Konings.¹¹⁰ De raad had een adviserende rol, maar mocht wel beslissen over rechtspraak op het eiland. Zo hadden burgers, en dus de vrije burgerij die slaafgemaakten in hun bezit hadden, invloed op de rechtspraak.¹¹¹

De belangen van slaveneigenaren, het bestuur, en rechtspraak liepen door elkaar heen. Er bestond geen scheiding van machten op het eiland. Het was mogelijk om zowel lid te zijn van de rechtbank als zitting te nemen in de Koloniale Raad.¹¹² Hierdoor konden burgers adviseren over beleid en rechtspreken over zaken die hen zelf aangingen. Daarnaast werd er geen recht gesproken aan de hand van bindende wetten. Er was dus een bepaalde mate van willekeur aanwezig in de rechtspraak.¹¹³

Internationale context

Van 1824 tot 1857 is er op Curaçao geen verandering geweest in slavenreglementen. In omliggende koloniën veranderde juist veel. In de Engelse koloniën werd de slavernij in 1833

¹⁰⁶ W. E. Renkema, *Het Curacaosche plantagebedrijf in de negentiende eeuw*, 7; Gert Oostindie, ‘Slave resistance, colour lines, and the impact of the French and Haitian revolutions in Curaçao’, in Wim Klooster en Gert Oostindie (eds.) *Curaçao in the Age of Revolutions, 1795-1800* (Leiden 2011) 3.

¹⁰⁷ Jordaan, *Slavernij en vrijheid op Curaçao*, 46.

¹⁰⁸ Ibidem, 48; Kwame Nimako en Glenn Willemsen, *Slavery, Abolition and Emancipation* (Londen 2011) 89.

¹⁰⁹ Van Aller, *Van kolonie tot koninkrijksdeel*, 4, 87.

¹¹⁰ Ibidem., 98, 100-101; Jordaan, *Slavernij en vrijheid op Curaçao*, 34.

¹¹¹ Van Aller, *Van kolonie tot koninkrijksdeel*, 109.

¹¹² Ibidem, 87.

¹¹³ Ibidem, 105.

afgeschaft, in 1848 in de Franse koloniën.¹¹⁴ Op het Nederlandse deel van Sint Maarten, waarvan de andere helft een Franse kolonie was, werden hierdoor problemen gesignaleerd.¹¹⁵ In Venezuela, dat zeer dichtbij Curaçao ligt, werd de slavernij in 1854 afgeschaft. Slaafgemaakten van Curaçao die probeerden te ontvluchten, probeerden naar Venezuela te varen.¹¹⁶ In de woorden van Goslinga: ‘Curaçao als knooppunt van verkeer en handelsbetrekkingen kon onmogelijk geïsoleerd blijven’ van deze internationale ontwikkelingen.¹¹⁷

De weg naar emancipatie in Nederlands West-Indië

De Registers moet worden gezien binnen de context van het trage proces van afschaffing van slavernij in de Nederlandse koloniën. In de Nederlands West-Indische koloniën, en vooral ook bij slaven- of plantagehouders die in Nederland verbleven, zeer sterke lobby’s voor slavernij aanwezig.¹¹⁸ Ook initiatieven over verbetering van omstandigheden en het vastleggen van een lichtere bestraffing werden lang neergeslagen door deze lobby.¹¹⁹

Er werd een commissie ingesteld om onderzoek te doen naar slavernij en de mogelijkheden van afschaffing. In een rapport uit 1856, werden de mogelijkheden voor emancipatie op de West-Indische eilanden onderzocht.¹²⁰ De commissie concludeerde dat het voedsel en de kleding van slaafgemaakten tekort schoten.¹²¹ Uit de bespreking van dit rapport in *De Curaçaosche Courant* blijkt dat ook op Curaçao de afschaffing van slavernij werd aanbevolen en dat eigenaren hiervoor moesten worden gecompenseerd.¹²²

Volgens Van Stipriaan was Curaçao afhankelijk van de situatie van Suriname. ‘Neither colonial authorities nor slave owners in the Dutch Antilles expected substantial problems to arise out of abolition. They waited patiently for events to take their course in Suriname.’¹²³ Volgens Van Stipriaan steunde de meerderheid van slavenhouders zelfs een ‘prompt abolition with a view to the anticipated financial compensation which many desperately needed to pay

¹¹⁴ C.Ch. Goslinga, *Emancipatie en emancipator: de geschiedenis van de slavernij op de Benedenwindse eilanden en van het werk der bevrijding* (Dissertatie, Katholieke Universiteit, Nijmegen, uitgegeven in Assen, 1956) 92.

¹¹⁵ A.F. Paula, *Van slaaf tot quasi-slaaf: Een sociaal-historische studie over de dubbelzinnige slavenemancipatie op Nederlands Sint Maarten, 1816-1863* (Dissertatie, s.l., 1992) 96.

¹¹⁶ Renkema, *Het Curaçaosche plantagebedrijf in de negentiende eeuw*, 120.

¹¹⁷ Goslinga, *Emancipatie en emancipator*, 92.

¹¹⁸ Esasjas, ‘Een Amsterdamse lobby voor ‘herstelbetalingen’ voor plantagehouders’, 336.

¹¹⁹ *Ibidem*, 337, 339.

¹²⁰ Paula, *Van slaaf tot quasi-Slaaf*, 97.

¹²¹ André de la Porte, *Wanneer touwslagen niet meer volstaan...*, (Masterscriptie, Erasmus Universiteit, Rotterdam, 2012) 43, 63.

¹²² ‘Uit Nederlandsche Couranten tot den 30 October jl.’, *De Curacaosche Courant* (29 november 1956), <https://resolver.kb.nl/resolve?urn=ddd:010332458:mpeg21:p001>.

¹²³ Van Stipriaan, ‘Suriname and the abolition of slavery’, 118.

off their mortgages'.¹²⁴ Er was honger op het eiland en door de slechte oogsten was er weinig financiële ruimte voor eigenaren. Een deel van de slaafgemaakten had geen werk meer. Voor slaveneigenaren op Curaçao was emancipatie, met de bijbehorende compensatie, geen ramp.¹²⁵

Volgens Goslinga heerste er 'grote spanning' 'onder de slaven op Curaçao' en verwachtten slaafgemaakten dat emancipatie in 1857 al zou gebeuren, en dat Gouverneur van Lansberge dit gedaan zou krijgen. De Gouverneur kwam vanuit het moederland echter terug naar Curaçao met plannen voor invoering van een nieuw slavenreglement, en niet de afschaffing van slavernij.¹²⁶ Sommige slaafgemaakten vluchtten naar Venezuela.¹²⁷ Ook de komst van mr. de Rouville, de nieuwe Procureur des Konings, zette druk op de ketel.¹²⁸

Slavenreglementen

Uit deze context kwam in 1857 een nieuw slavenreglement voort. Slavenreglementen vormen de kaders van officiële regels waarin repressie van slaafgemaakten uitgeoefend werd op Curaçao. Er zijn van 1795 tot 1857 vier reglementen ingevoerd die deels betrekking hadden op de bestraffing van slaafgemaakten. De slavenreglementen van 1795 en 1812 vertonen grote gelijkenissen. Het reglement van 1795 was gerelateerd aan de opstand in dit jaar.¹²⁹ In beide reglementen werd uit angst voor een nieuwe of verdere opstand of een verstoorde publieke orde, tegemoetgekomen aan de 'ontevredenheid' van slaafgemaakten.¹³⁰ Het volgende slavenreglement werd ingevoerd in 1812, omdat er 'verscheidene ongeregeldeheden' waren, specifiek door eigenaren zelf begaan in de behandeling van hun menselijk bezit, en 'om de staat der slaven te verbeteren, derzelver eigenaars te beschutten'.¹³¹ Wat betreft bestraffing werden eigenaren in beide reglementen opgedragen om slaafgemaakten niet buitensporig of onredelijk te straffen in verhouding tot de overtreding en mochten eigenaren niet meerdere slaafgemaakten te straffen voor een overtreding die één slaafgemaakte beging.¹³²

¹²⁴ Van Stipriaan, 'Suriname and the abolition of slavery', 118.

¹²⁵ Ibidem, 119.

¹²⁶ Goslinga, Emancipatie en emancipator, 120.

¹²⁷ Ibidem, 121.

¹²⁸ Ibidem, 121.

¹²⁹ J. Hartog, *Curaçao: from colonial dependence to autonomy* (Oranjestad 1968), 128; André de la Porte, *Wanneer touwslagen niet meer volstaan...* (Masterscriptie, Erasmus Universiteit Rotterdam 2012) 52; J.A. Schiltkamp, en J. Th. De Smidt, eds., *West Indisch Plakkaatboek. Publikaties en andere wetten alsmede de oudste resoluties betrekking hebbende op Curaçao Aruba Bonaire II 1782-1816* (Amsterdam 1978) 514.

¹³⁰ Hartog, *Curaçao: from colonial dependence to autonomy* 128; Schiltkamp en De Smidt, *West Indisch plakkaatboek*, 514, 809.

¹³¹ Schiltkamp en De Smidt, *West Indisch plakkaatboek*, 808. André de la Porte, *Wanneer touwslagen niet meer volstaan...* (Masterscriptie, Erasmus Universiteit Rotterdam 2012) 54.

¹³² André de la Porte, *Wanneer touwslagen niet meer volstaan...* (Masterscriptie, Erasmus Universiteit Rotterdam 2012) 52-53; Schiltkamp en De Smidt, *West Indisch plakkaatboek*, 514-516, 809.

Op 29 september 1824 werd weer een nieuw slavenreglement uitgevaardigd.¹³³ De publicatie herhaalt dat onredelijke straffen niet toegestaan zijn. Ook werd voorgeschreven dat de autoriteiten moesten worden ingeschakeld bij zwaardere misdrijven. Als een ‘ingezetene of vrij persoon’ door een slaafgemaakte beledigd werd, mochten zij ‘slechts’ één touwslag toebrengen, maar op eigen inzicht mocht dit nog een keer herhaald worden.¹³⁴ Voor de derde keer werd in een slavenreglement deze regels herhaald. Wellicht dat eigenaren zich hier dus niet goed aan hielden.

In de context van deze eerdere slavenreglementen ging het slavenreglement van 1857 verder, door het expliciet benoemen van maximale straffen. Slaafgemaakten konden alsnog worden bestraft volgens de interpretatie van de eigenaar, zoals in 1795, 1812 en 1824 ook het geval was, echter alleen in het geval van kleine overtredingen. Bovendien zat aan deze straffen een maximum. Dit maximum verschilde op basis van leeftijd en geslacht. Jonge mensen, vrouwen, en zwangere vrouwen kregen verschillende maximumstraffen voorgeschreven op basis van verschillende overtredingen.

Daarnaast creëerde het reglement van 1857 van een procedure die voorschreef hoe slaafgemaakten voor verschillende categorieën overtredingen, op verschillende manieren konden worden bestraft.¹³⁵ Deze procedure was anders dan het voorschrift uit 1824 om bij een zwaardere overtreding langs de autoriteiten te gaan: in 1857 is de procedure in meer detail omschreven. Dit duidt op een toenemende mate van administratie met als doel controle van de overheid over slaafgemaakten, zoals ook Van Galen beschreef.¹³⁶ Uit het slavenreglement van 1857 blijkt dat autoriteiten middels invoering van strafmaten, procedures en administratieve controle, bestraffing controleerden en deels in eigen hand namen, en daarmee bestraffing deels overnamen van eigenaren.

Het slavenreglement van 1857 is in deze context waarschijnlijk met verschillende doelen ingevoerd: het doel om de publieke orde te behouden, tot aan emancipatie, en mogelijk uit angst ook waarschijnlijk over het behoud van de publieke orde daarna. Tegelijkertijd lijkt het een doel te zijn geweest om zoveel mogelijk slaafgemaakte personen op Curaçao te behouden, zodat eigenaren compensatie voor hen konden ontvangen op moment van emancipatie, maar wellicht ook zodat er nog (goede) werkkrachten zouden zijn voor op het

¹³³ Goslinga, *Emancipatie en emancipator*, 145-148.

¹³⁴ *Ibidem*

¹³⁵ Renkema, *Het Curaçaosche plantagebedrijf in de negentiende eeuw*, 120.

¹³⁶ C.W. van Galen, ‘Een archivaal panopticum: het slavenregister en andere bronnen over de laatste fase van slavernij op Curaçao (1839-1863)’, *Lantèrnu* 25 (2020) 221.

eiland na emancipatie.¹³⁷ Het is waarschijnlijk dat door de behandeling van slaafgemaakten te verbeteren en hun bestraffing deels te reguleren, de wetgevers hoopten deze verschillende doelen te verenigen. Volgens Goslinga was de Publicatie dan ook ‘een lapmiddel’.¹³⁸

De Registers en het reglement

Dit ‘lapmiddel’ lijkt, zoals onder andere André de la Porte suggereert, direct te corresponderen met het slavenreglement van 1857.¹³⁹ In artikel 25 van het reglement staat dat de districtmeesters verplicht zijn de Procureur strafgegevens te melden: ‘Zy zyn verplicht hem opgave te doen van de straffen, waartoe zy, ingevolge het bepaalde by artikel 12 magtiging hebben verleend’.¹⁴⁰ In artikel 26 staat vervolgens beschreven dat de Procureur elke maand ‘eenen staat [vormt] van de straffen door hem en de districtmeesters opgelegd’.¹⁴¹ Deze ‘staat’ werd inclusief opmerkingen van de Procureur naar de Gouverneur verzonden.¹⁴²

Getiteld ‘Publicatie, Houdende bepalingen ten aanzien der voeding, kleeding, verpleging, huisvesting en afstraffen van slaven’, werd het slavenreglement aangekondigd op 21 februari 1857 in *De Curaçaosche Courant*.¹⁴³ Het reglement is op 14 februari 1857 ondertekend door Gouverneur Van Lansberge en J.A. Quast, koloniaal secretaris. Het slavenreglement van 1857 is op aanvraag van de Minister van Koloniën opgesteld, zoals te lezen in de aankondiging.

Eigenaren mochten zelf ‘huishoudelyke kastyding’ opleggen voor dertien overtredingen. Wanneer de slaafgemaakte één van deze dertien overtredingen opnieuw beging, was er verhoging van de straf mogelijk. Dit mocht echter alleen nadat de eigenaar een schriftelijke machtiging had aangevraagd en ontvangen, van het hoofd van de politie of de betrokken districtmeester. De straf mocht vervolgens verdubbeld worden, en de slaafgemaakte mocht daarnaast in lichte kettingboeien gezet worden. Wanneer de slaafgemaakte één van vier zwaardere misdrijven had begaan, mocht de Procureur des Konings, ofwel op initiatief van een schriftelijke aanvraag van de eigenaar, ofwel als de slaafgemaakte op heterdaad was betrapt, na onderzoek, en na een aanklacht van autoriteiten of vrije personen, zwaardere straffen opleggen

¹³⁷ Goslinga, *Emancipatie en emancipator*, 123.

¹³⁸ *Ibidem*, 123.

¹³⁹ André de la Porte, *Wanneer touwslagen niet meer volstaan...*, (Masterscriptie, Erasmus Universiteit, Rotterdam, 2012) 88; Goslinga, *Emancipatie en emancipator*, 123.

¹⁴⁰ ‘Publicatie, Houdende bepalingen ten aanzien der voeding, kleeding, verpleging, huisvesting en afstraffen van slaven,’ *De Curaçaosche Courant* (21 februari 1857) <https://resolver.kb.nl/resolve?urn=ddd:010332471>. Het volledige reglement is ook in de Bijlagen te bekijken.

¹⁴¹ *Ibidem*.

¹⁴² *Ibidem*.

¹⁴³ *Ibidem*.

voor de vier zwaardere misdrijven nader bepaald in het reglement.¹⁴⁴ Wanneer een vrij persoon betrokken was bij dit misdrijf, werd doorverwezen naar de rechtbank. Zoals eerder vermeld werd in de maximale straffen voor elke situatie onderscheiden op basis van leeftijd en geslacht: zo was bij zwaardere misdrijven het maximum voor mannen veertig touwslagen. Vrouwen boven de zestien mochten maximaal twintig slagen krijgen, net als jongens tussen de veertien en zestien maximaal twintig.¹⁴⁵

De mogelijke straffen in het slavenreglement van 1857, namelijk touwslagen, boeien, opsluiting of dwangarbeid, gaven geen grote veranderingen aan ten opzichte van eerdere gangbare straffen op Curaçao. Goslinga beschrijft een ontwikkeling waarin slaafgemaakten over de tijd heen minder ernstig werd gepest.¹⁴⁶ Deze conclusie berust deels op een vergelijking met Suriname. Zo werd de Spaanse bok, een middel om een slaafgemaakte lichamelijke te verminken, op Curaçao niet gebruikt.¹⁴⁷ Hoewel eerder met de bullepees werd geslagen, werd het in het slavenreglement van 1857 verboden om met iets anders dan touw te slaan.¹⁴⁸ Volgens Goslinga waren touwslagen echter niet altijd een verbetering van de bullepees of andere methoden van bestraffing.¹⁴⁹ De enige concrete verandering waren waarschijnlijk de maximumstraffen.

Zoals zichtbaar in het slavenreglement speelde de Procureur des Konings tussen 1857 en 1863 een rol in de bestraffing van slaafgemaakten. Hij trad op als openbaar aanklager en hoofd van de rechterlijke en administratieve politie. Daarnaast was hij lid van de Koloniale Raad.¹⁵⁰ De Procureur was een ‘patronus servorum’, letterlijk een beschermheilige van de slaafgemaakten.¹⁵¹ In 1856 werd mr. Abraham Matthieu de Rouville benoemd als Procureur des Konings.¹⁵² De Rouville had zelf 6 slaafgemaakten in zijn bezit.¹⁵³ Hij bestrafte zelf zijn eigen menselijk bezit, de slaafgemaakte Francis, in de *Registers* in 1858 en 1863. Francis bestrafte hij in zijn eigen hoedanigheid als Procureur. Het is, naast de grote rol van de Procureur

¹⁴⁴ ‘Publicatie, Houdende bepalingen ten aanzien der voeding, kleeding, verpleging, huisvesting en afstraffen van slaven,’ *De Curaçaosche Courant* (21 februari 1857) <https://resolver.kb.nl/resolve?urn=ddd:010332471>.

¹⁴⁵ Ibidem.

¹⁴⁶ Goslinga, *Emancipatie en emancipator*, 110.

¹⁴⁷ Ibidem.

¹⁴⁸ Ibidem, 124.

¹⁴⁹ Ibidem, 124.

¹⁵⁰ Van Aller, *Van kolonie tot koninkrijksdeel*, 96.

¹⁵¹ Goslinga, *Emancipatie en emancipator*, 93.

¹⁵² Van Aller, *Van kolonie tot koninkrijksdeel*, 59, 96, 97.

¹⁵³ Nationaal Archief Curaçao, Index Curaçao: slavenregister en emancipatieregisters 1839-1863, via https://www.nationaalarchief.cw/api/picturae/slavenregister/persons?f=%7B%22search_s_eigenaar%22:%7B%22v%22:%22Mr.%20A.M.%20de%20Rouville%22%7D%7D&page=3 (geraadpleegd 11 maart 2021).

in de Registers, als strafoplegger of verlener van machtigingen, hierbij de vraag in welke mate de Procureur echt een patronus servorum was.

Naast de Procureur speelden politie en districtmeesters een rol. Districtmeesters waren onbetaalde planters zich volgens Goslinga niet hielden aan de reglementen: zij ‘moesten rapporteren over hun vrienden en over zich zelf’.¹⁵⁴ Zoals eerder besproken, zijn zij zeer weinig geregistreerd in de Registers. De Brigade Koloniale Marechaussee was de politiemacht, zij worden in het slavenreglement genoemd als controleur.¹⁵⁵ In de Registers wordt er geen melding gedaan van de Marechaussee.

Vanuit het slavenreglement zijn er twee categorieën overtredingen die in de Registers terecht zouden moeten zijn gekomen. Ten eerste de overtredingen waarvoor een machtiging vereist was, dus herhaalde overtredingen, en ten tweede de zwaardere misdrijven. De huishoudelijke kastijding mocht de eigenaar (tot op zekere hoogte) volgens het reglement zelf opleggen, en de rechter oordeelde over hele zware misdrijven.

Wanneer we de empirische analyse van de Registers uit het vorige hoofdstuk binnen de historische context(en) analyseren, komt daar enerzijds, vanuit de methode *reading along the grain*, een beeld uit van een strafregister dat straffen bijhield die de Procureur, en in enkele gevallen een andere ambtenaar, had opgelegd aan slaafgemaakten. Ook staan in deze Registers waarschijnlijk straffen waarbij de Procureur of andere ambtenaar een machtiging heeft verleend waarmee de eigenaar een slaafgemaakte persoon zwaarder mocht straffen. De organisatie en administratiestructuur wijzen op een drang naar controle vanuit de overheid, gericht op voornamelijk slaafgemaakten, maar ook deels op eigenaren, om de publieke orde te behouden in een tijd waarin het tijdperk van slavernij bijna ten einde was.

Against the grain gelezen, vanuit de historische sociale context van slaafgemaakte personen, reflecteren de Registers een bepaalde mate van onrust en verzet onder slaafgemaakten. Toen in 1857 Gouverneur van Lansberge een nieuw slavenreglement invoerde in plaats van hun vrijheid verleende, bleven slaafgemaakten overtredingen plegen. Sommigen liepen weg, anderen pleegden diefstal, omdat zij dat wilden of omdat zij dat moesten in hun, waarschijnlijk slechte, levensomstandigheden. Hun registratie in de Registers toont binnen de sociale context de acties van een gemeenschap van slaafgemaakten die zich tot op het laatste

¹⁵⁴ Goslinga, *Emancipatie en emancipator*, 93, 124, 112.

¹⁵⁵ Ben Schoenmaker, ‘Aart G. Broek, De geschiedenis van de politie op de Nederlands-Caribische eilanden, 1839-2010. Geboeid door macht en onmacht (Amsterdam: Boom, Leiden: KITLV Uitgeverij, 2011, 324 pp., ISBN 978 94 6105 543 9); Ellen Klinkers, *De geschiedenis van de politie in Suriname, 1863-1975. Van koloniale tot nationale ordehandhaving* (Amsterdam: Boom, Leiden: KITLV Uitgeverij 2011, 280 pp., ISBN 978 94 6105 247 6)’, in *BMGN - Low Countries Historical Review* 127:4 review 84 (2012) par 7.

moment bleef verzetten tegen slavernij, maar die daar anderzijds door de controlerende macht van eigenaren en overheid niet werden geduld.

Hoofdstuk 4: Voorkomende groepen in de Registers

In dit hoofdstuk wordt de tweede deelvraag onderzocht: Welke leeftijdsgroep, geslacht, en beroepsgroep werden voornamelijk bestraft op Curaçao tussen 1857 en 1863? Eerst zal worden ingegaan op leeftijd, vervolgens op geslacht en beroep. Zoals eerder vermeld worden hierbij de 314 nagenoeg volledige registraties in de Registers onderzocht.

Leeftijd

De leeftijden van de slaafgemaakte personen in de Registers zijn in de database opgedeeld in leeftijdscohorten. Van dertig personen is de leeftijd onbekend. In Figuur 1 is het percentage personen per leeftijdscohort relatief aan het totaal aantal personen in de Registers afgebeeld, met daarbij de geslachtsverdeling relatief aan het aantal personen binnen het cohort.¹⁵⁶ Binnen het leeftijdscohort 21 tot en met 25 jaar komen de meeste registraties voor: 26,1%. Ook is een groot aantal mensen tussen de 16 en 20 jaar geregistreerd in de Registers: in 24,8% van de totale registraties betreft het mensen in deze leeftijdsgroep. Tot slot heeft het cohort met mensen van 26 tot en met 30 jaar een redelijk aandeel: 16,2% van de registraties behoren bij deze leeftijdsgroep. De overige leeftijdscohorten maken een kleiner deel uit van de registraties in de Registers. Jongere leeftijdscohorten, specifiek personen die tussen de 16 en 30 jaar zijn geregistreerd, zijn daarmee oververtegenwoordigd in de Registers.

In de populatie van slaafgemaakten op Curaçao waren jonge mensen waarschijnlijk ook oververtegenwoordigd.¹⁵⁷ Volgens Renkema was de populatie buiten de stad in 1862 en 1863 voornamelijk opgemaakt uit kinderen en jongeren tot en met achttien jaar, en personen tussen de achttien en 49 jaar.¹⁵⁸ In vergelijking met de populatie slaafgemaakten op Curaçao, zijn er in de Registers veel minder kinderen tot en met 15 jaar aanwezig. Ook zijn er in de Registers minder ouderen aanwezig dan in de populatie. Een vergelijking van de Registers met de populatie volgens de gegevens van Renkema is zichtbaar in Tabel 5.

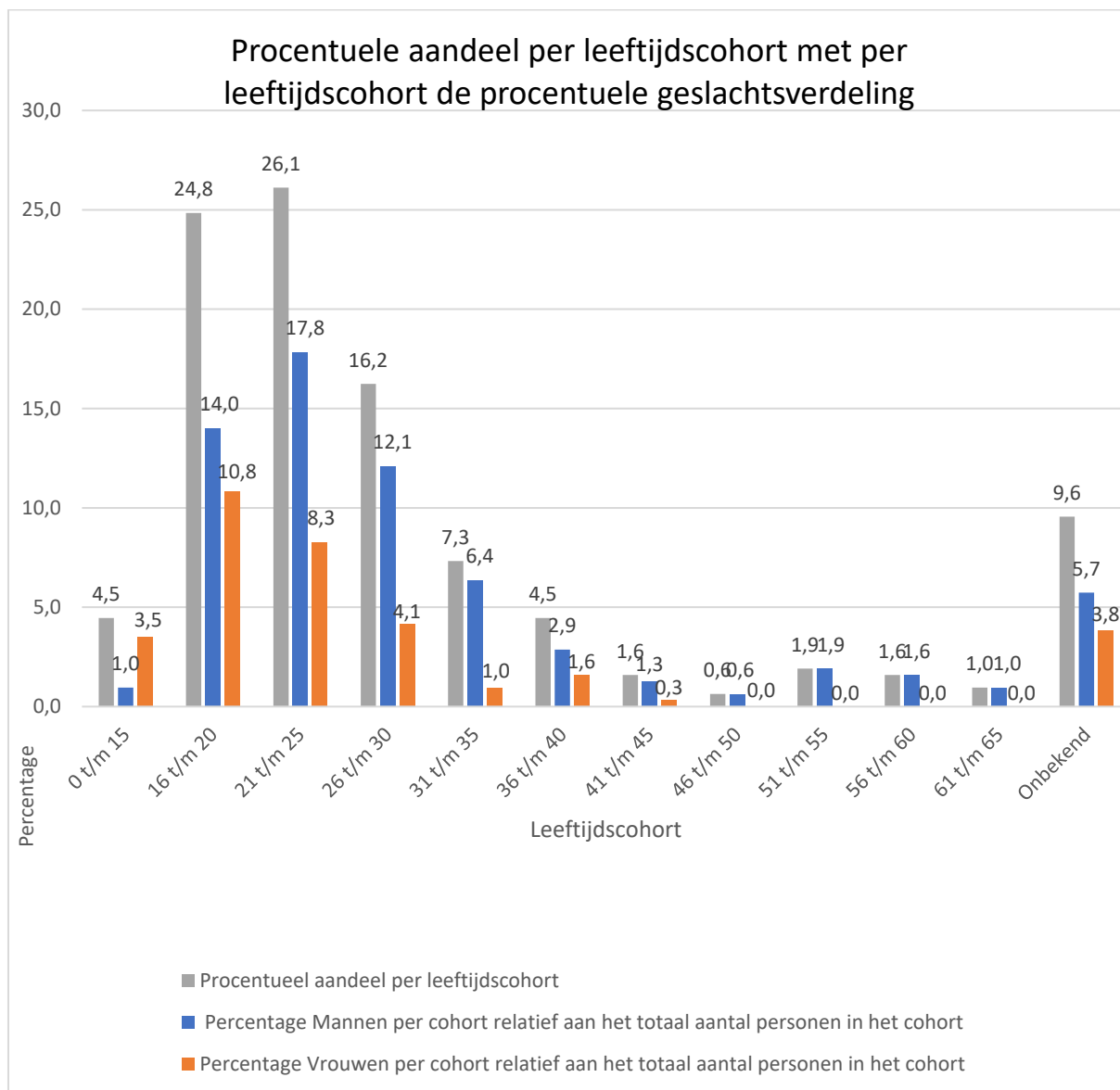
Het leeftijdscohort van personen tussen de 0 en 15 jaar bevat 4,5% van de totale registraties. Echter zijn 3,5% van deze registraties van meisjes. Dat is opvallend gezien het slavenreglement, waarin bestraffing van zeer jonge mensen, en van meisjes en vrouwen, beperkt werd. Jongens mochten vanaf veertien jaar gestraft worden en meisjes of vrouwen vanaf

¹⁵⁶ De leeftijdscohorten van 66 tot en met 70 en van 71 tot en met 75 jaar zijn niet meegenomen, vanwege het lage aantal registraties (één) in deze leeftijdscohorten.

¹⁵⁷ H.E. Lamur, 'Demographic performance of two slave populations in the Dutch speaking Caribbean,' *Boletín de Estudios Latinoamericanos y del Caribe* 30 (1981) 87-102, aldaar 98.

¹⁵⁸ Renkema, *Het Curaçaose plantagebedrijf in de negentiende eeuw*, 125.

negentien jaar.¹⁵⁹ Toch komen er, in absolute termen gesproken, 28 meisjes onder de negentien en één jongen onder de veertien jaar voor. Er zijn dus meer meisjes dan jongens tegen deze voorschriften van het slavenreglement in bestraft.

Figuur 1. Het relatieve aandeel in percentages van de verschillende leeftijdscohorten in de Registers, met daarbij per cohort het relatieve aandeel mannen en vrouwen.

¹⁵⁹ 'Publicatie, Houdende bepalingen ten aanzien der voeding, kleeding, verpleging, huisvesting en afstraffen van slaven,' *De Curaçaosche Courant* (21 februari 1857).

Leeftijds-cohort	Aantal totaal	Aantal M	Aantal V	Percentage Mannen per cohort t.o.v. totaal aantal personen	Percentage Vrouwen per cohort t.o.v. totaal aantal personen	Percentage Mannen per cohort t.o.v. totaal aantal mannen	Percentage Vrouwen per cohort t.o.v. totaal aantal vrouwen	Percentage populatie mannen	Percentage populatie vrouwen
Onbekend	30	18	12	5,7%	3,8%	8,6%	11,4%	(-1.3)	(2.1)
0 t/m 15	14	3	11	1,0%	3,5%	1,4%	10,5%	30	35,5
16 t/m 20	77	44	33	14,0%	10,5%	21,1%	32,4%	12	10,5
21 t/m 25	82	56	26	17,8%	8,3%	26,8%	24,8%	41,5	41
26 t/m 30	51	38	13	12,1%	4,1%	18,2%	12,4%		
31 t/m 35	23	20	3	6,4%	1,0%	9,6%	2,9%		
36 t/m 40	14	9	5	2,9%	1,6%	4,3%	4,8%		
41 t/m 45	5	4	1	1,3%	0,3%	1,9%	1,0%		
46 t/m 50	2	2	0	0,6%	0,0%	1,0%	0,0%	6	5,5
51 t/m 55	6	6	0	1,9%	0,0%	2,9%	0,0%		
56 t/m 60	5	5	0	1,6%	0,0%	2,4%	0,0%		
61 t/m 65	3	3	0	1,0%	0,0%	1,4%	0,0%	10,5	7
66 t/m 70	0	0	0	0,0%	0,0%	0,0%	0,0%		
71 t/m 75	1	1	0	0,3%	0,0%	0,5%	0,0%		
Totaal	314	209	105	66,6%	33,4%	100,1%*	100,2%*	100%	99,5%

Tabel 2. Populatie en geslachtsverdeling in de Registers afgezet tegen de populatie op Curaçao volgens gegevens van Renkema.¹⁶⁰

*De uitkomst is niet 100% door afronding.

¹⁶⁰ Registers en staten van door de politie gestrafte slaven; Renkema, Het Curaçaose plantagebedrijf in de negentiende eeuw (Zutphen 1981) 125.

Geslacht

In de Registers zijn meer mannen dan vrouwen geregistreerd. In 209 gevallen is een man geregistreerd, in 105 gevallen een vrouw. Daarmee is in 66,6% van de registraties een man geregistreerd en in 33,4% een vrouw, zie Tabel 3. In de Curaçaose populatie van slaafgemaakten was de geslachtsverdeling tussen 1857 en 1863 waarschijnlijk ongeveer 48% mannen en 52% vrouwen, zie Tabel 6.¹⁶¹ Er is dus een andere geslachtsverhouding in de Registers dan in de populatie.

Zoals besproken in Hoofdstuk 1, stelde Barbara Bush in de context van Brits West-Indië dat hoewel vrouwen slavernij anders ervaarden door hun onderdrukking op basis van geslacht, ras, en klasse, de bestraffing tot aan de afschaffing van slavernij (in de Britse koloniën, in 1833) voor beide geslachten gelijkwaardig wreed was.¹⁶² Bush stelt dat er geen onderscheid was, zo werden ook zwangere vrouwen zwaar bestraft.¹⁶³ Deze hypothese kan niet worden overgenomen in de context van Registers in de laatste jaren van slavernij in Nederlandse koloniën. Vooral nog blijkt dat mannen vaker zijn bestraft in de Registers, ook al waren er waarschijnlijk meer slaafgemaakte vrouwen in de Curaçaose samenleving aanwezig dan mannen.

In Tabel 6 is zichtbaar hoe de geslachtsverdeling in de Registers zich verhoudt tot de geslachtsverdeling in de slavenregisters en de gegevens van Renkema. Met deze gegevens kan ook inzicht worden geboden in de verhouding van het aantal registraties in de Registers tot de totale populatie van slaafgemaakten op Curaçao. Wanneer wordt uitgegaan van tussen de 7036 en 10335 slaafgemaakte personen in slavernij op Curaçao tussen 1857 en 1863, komt tussen de 4,6% en 3% van de populatie slaafgemaakten op Curaçao in de Registers voor.¹⁶⁴

¹⁶¹ Renkema, *Het Curaçaose plantagebedrijf in de negentiende eeuw*, 118; Nationaal Archief Curaçao, Index Curaçao: slavenregister en emancipatieregisters 1839-1863, via <https://www.nationaalarchief.cw/api/picturae/slavenregister/persons>.

¹⁶² Bush, *Slave women in Caribbean society, 1650-1838*, 6, 8, 31, 42.

¹⁶³ Ibidem, 45.

¹⁶⁴ Renkema, *Het Curaçaose plantagebedrijf in de negentiende eeuw*, 118; Nationaal Archief Curaçao, Index Curaçao: slavenregister en emancipatieregisters 1839-1863, via <https://www.nationaalarchief.cw/api/picturae/slavenregister/persons>.

Geslacht	Aantal registraties in Registers	Percentage van totaal Registers	Aantal in slaven-registers	Percentage in slaven-registers ¹⁶⁵	Aantal in populatie Renkema	Percentage in populatie Renkema
M	209	66,6%	4985	48,1%	3385	48,1
V	105	33,4%	5370	52%	3651	51,9
Eindtotaal	314	100,0%	10335	100,1%*	7036	100,0%

Tabel 3. Frequentie en percentage van mannen en vrouwen in de Registers en in de populatie.

*De uitkomst is niet 100% door afronding.

Beroep

Het procentuele aandeel waarin de zeven verschillende geregistreerde beroepen voorkomen, is zichtbaar in Figuur 2. In Tabel 4 is de frequentie en relatieve frequentie van alle voorkomende beroepen in de Registers zichtbaar. De registratie van beroepen geeft, wanneer *along the grain* gelezen, een bepaalde categorisering van slaafgemaakte personen aan, op basis van hun werkzaamheden. Ook is de registratie van beroep een mogelijke indicatie van belangen van het koloniale bestuur, in ieder geval een belang van controle over slaafgemaakte personen, waarvoor onder andere het beroep van slaafgemaakte personen werd geregistreerd. Anderzijds, wanneer *against the grain* gelezen, is het mogelijk dat verschillende beroepen, en de indeling en mogelijke hiërarchie van personen in verschillende beroepsgroepen, van invloed waren op het leven van slaafgemaakten.

Uit de literatuur volgt dat verschillende beroepen andere opties hadden voor verzet, en dus voor mogelijkheden om overtredingen te plegen. Ook speelt geslacht een rol: mannen en vrouwen hadden vaak andere beroepen.¹⁶⁶ Campbell, Miers en Miller schrijven dat de ‘relatively more varied occupations of enslaved women presented them with greater options of resistance.’¹⁶⁷ Volgens Renkema werkten huisbedienden of ambachtslieden vooral in de stad. Vrouwen of meisjes werden als huisbedienden verhuurd in de stad, mannen als sjouwer.¹⁶⁸ Mogelijk kwam hier een verschillende mate van sociale controle en bewegingsvrijheid uit voort.

¹⁶⁵ Registers en staten van door de politie gestrafte slaven; Renkema, *Het Curaçaose plantagebedrijf in de negentiende eeuw* (Zutphen 1981) 118; Nationaal Archief Curaçao, Index Curaçao: slavenregister en emancipatieregisters 1839-1863.

¹⁶⁶ Gert Oostindie, *Roosenburg en Mon Bijou: Twee Surinaamse plantages, 1720-1870* (Dordrecht 1989), 100-110; Renkema, *Het Curaçaose plantagebedrijf in de negentiende eeuw*, 116.

¹⁶⁷ Gwyn Campbell, Suzanne Miers en Joseph C. Miller. ‘Women in Western Systems of Slavery: Introduction,’ *Slavery and Abolition* 26:2 (2005) 161-179, aldaar 172.

¹⁶⁸ Renkema, *Het Curaçaose plantagebedrijf in de negentiende eeuw*, 126, 116.

Renkema stelt echter dat alle slaafgemaakten, ongeacht beroep, ‘binnen de beperkingen van het slaaf-zijn een zekere bewegingsvrijheid’ hadden.¹⁶⁹ Toch lijkt het logisch dat verschillende beroepen een verschillende mate van bewegingsvrijheid ervaarden. Bush schreef over vrouwelijke huisbedienden dat zij waarschijnlijk in een kwetsbaardere positie leefden dan slaafgemaakten die op de plantage werkten: ‘Because of their close proximity to their masters, they were far more frequently the victim of sadistic whims and personal caprice.’¹⁷⁰ Zij stelt ook dat ‘[p]aradoxically, the most favoured slaves, the house slaves and the skilled elite, were often in the vanguard of slave resistance at all levels.’¹⁷¹ Iemand die in en rondom het huis van de eigenaar werkte, stond wellicht onder directer toezicht dan een ambachtslied.

Hieruit volgt dat slaafgemaakten in verschillende beroepen ten eerste wellicht verschillende overtredingen begingen, en dus verschillende bestraffingen kregen opgelegd. Ten tweede is het mogelijk dat zij door een hiërarchie in de beroepsgroepen mogelijk verschillende behandelingen ontvingen. De huisbedienden en de ambachtslieden, die volgens Bush ‘favoured’ waren, werden daarmee wellicht lichter bestraft dan personen in andere beroepsgroepen.¹⁷² Tot slot zouden juist deze groepen, die zich volgens Bush vaak verzetten tegen hun omstandigheden in slavernij, het vaakst overtredingen begaan, en daardoor ook vaker worden gestraft.

Renkema plaatst zwarte opzichters (bomba’s) hoog in de hiërarchie, daarna komen ambachtslieden en huisbedienden.¹⁷³ Op de laatste plaats kwamen tuinslaven, zoals sjappers, die de grond in de tuinen moesten bewerken, en ook pontvoerders begaven zich onderaan de hiërarchie.¹⁷⁴ Vanuit deze literatuur ontstaat de verwachting dat bomba’s, ambachtslieden en huisbedienden minder vaak zijn bestraft dan tuinslaven en pontvoerders.

In Figuur 2 is zichtbaar dat tuinslaven de grootste beroepsgroep zijn in de Registers. In 43,9% van de registraties was de geregistreerde persoon een tuinslaaf. Daarnaast komt er ook een relatief grote groep huisbedienden voor: deze beroepsgroep is in 22,8% van de 314 registraties geregistreerd. Het aandeel van ambachtslieden is 9,6%. Het percentage zeeman of pontvoerder is 3,2%. Tot slot zijn er twee overige categorieën: in 15,4% van de gevallen is ‘geen bepaald beroep’ geregistreerd, en in 5,1% was er geen beroep genoteerd of was het beroep niet leesbaar.

¹⁶⁹ Renkema, *Het Curaçaose plantagebedrijf in de negentiende eeuw*, 132.

¹⁷⁰ Bush, *Slave women*, 44.

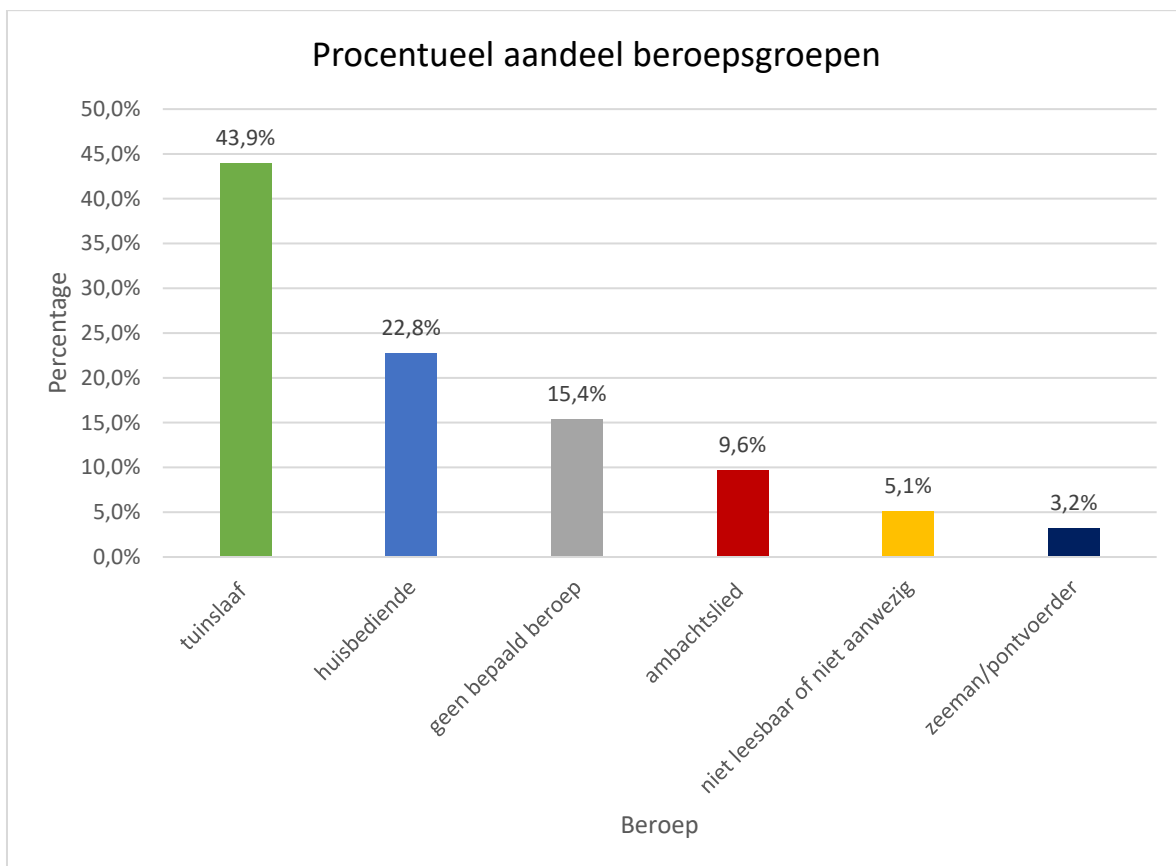
¹⁷¹ Ibidem, 61.

¹⁷² Ibidem, 61.

¹⁷³ Renkema, *Het Curaçaose plantagebedrijf in de negentiende eeuw*, 136.

¹⁷⁴ Ibidem, 117.

Figuur 3 toont het aandeel van de beroepsgroepen binnen elk geslacht in verhouding tot respectievelijk het totaal aantal mannen en vrouwen. Meer dan de helft van alle registraties van vrouwen in de Registers zijn huisbedienden. Daarentegen is bijna 60% van de geregistreerde mannen, geregistreerd als tuinslaaf. En zoals Figuur 4 weergeeft, is de beroepsgroep van huisbedienden de enige beroepsgroep die relatief vaker is geregistreerd bij vrouwen dan bij mannen. Relatief aan de geslachtsverdeling in de Registers is in 17,8% van de registraties, een vrouw als huisbediende geregistreerd. Verder zijn mannen in elke beroepsgroep oververtegenwoordigd. Dat is logisch, in beschouwing van de relatieve geslachtsverdeling. Meer mannen dan vrouwen zijn geregistreerd, en dus zijn zij in bijna alle beroepsgroepen oververtegenwoordigd.

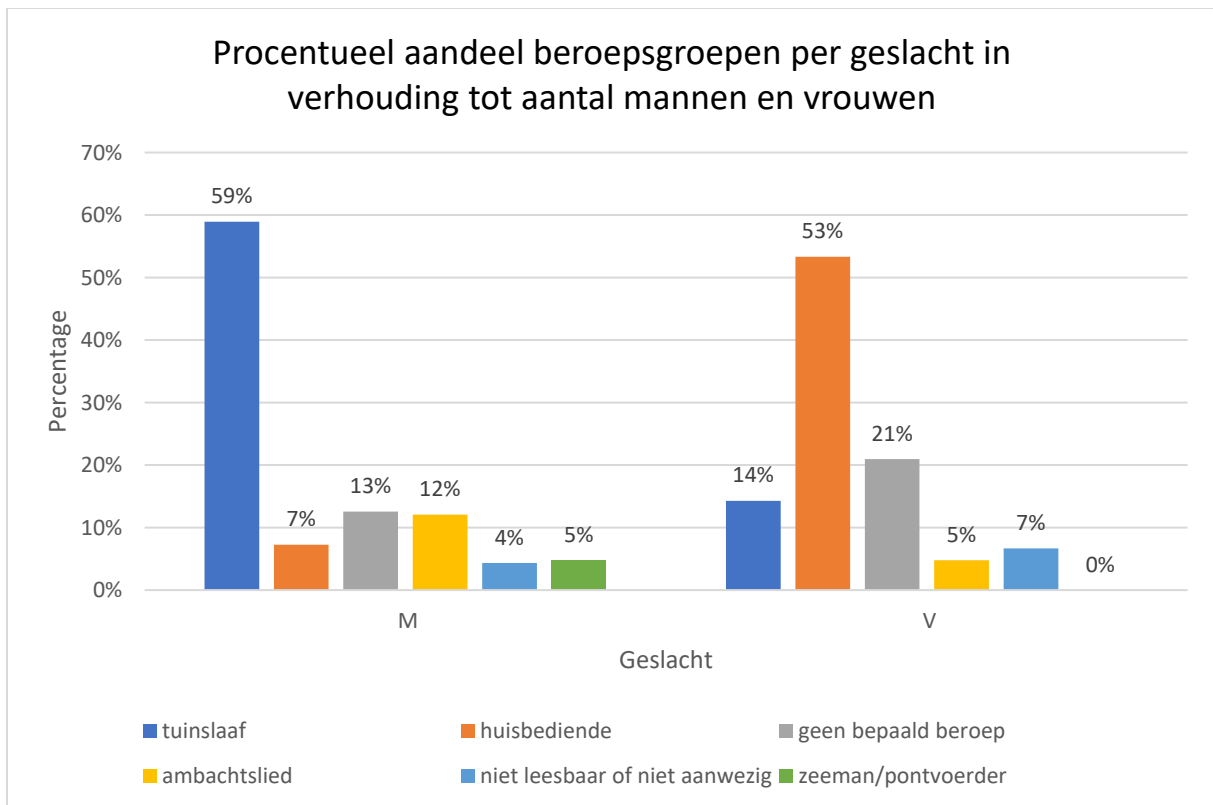

Figuur 2. Procentueel aandeel van voorkomende beroepen in de Registers (vereenvoudigd).

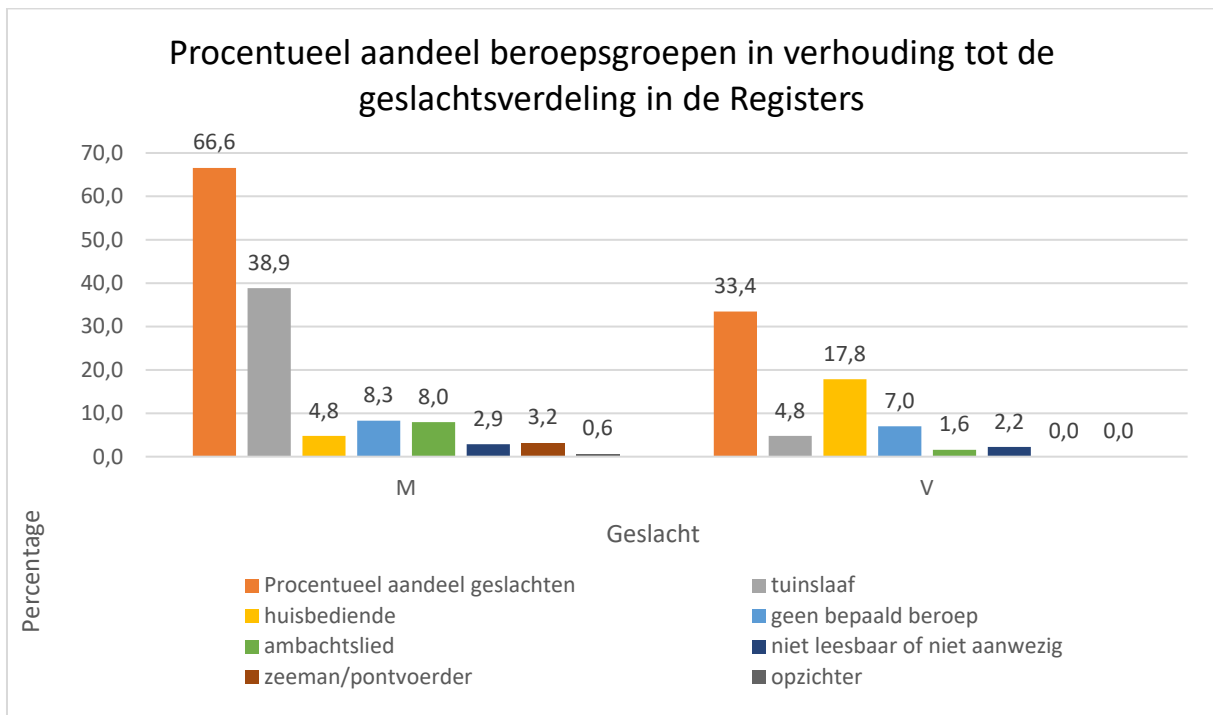
Beroep	Aantal	Percentage van totaal
tuinslaaf	105	33,4%*
huisbediende	69	22,0%
geen bepaald beroep	47	15,0%
niet leesbaar of niet aanwezig	16	5,1%
sjouwer	15	4,8%
landbouwer	12	3,8%
timmerman	11	3,5%
metselaar	11	3,5%
pontvoerder	8	2,5%
verkoopster	4	1,3%
veehoeder	2	0,6%
wasvrouw	2	0,6%
magazijnknecht	1	0,3%
tuinslaaf en opzichter	1	0,3%
slavin	1	0,3%
opzichter	1	0,3%
hoedenmaakster	1	0,3%
sigarenmaker	1	0,3%
naaister	1	0,3%
sjapper	1	0,3%
zeeman	1	0,3%
grondwerker	1	0,3%
schoenmaker	1	0,3%
pontvoerder en sjouwer	1	0,3%
Eindtotaal	314	100,00%

Tabel 4. Voorkomende beroepen (volledige lijst).

*Doordat hier sprake is van een onderverdeling van registraties in specifiekere beroepsgroepen komen de percentages niet overeen met Figuur 3.

Figuur 3. Procentueel overzicht van de meest voorkomende beroepen in de Registers weergegeven per geslacht, ten opzichte van respectievelijk het totaal aantal mannen en het totaal aantal vrouwen in de Registers.

Figuur 4. Procentueel overzicht van de meest voorkomende beroepen in de Registers, relatief weergegeven per geslacht, ten opzichte van respectievelijk het aandeel mannen en het aandeel aantal vrouwen in de Registers.

Hoofdstuk 5: Voorkomende overtredingen in de Registers

In dit hoofdstuk wordt de derde deelvraag onderzocht: In welke mate bestaat er een verband tussen de overtreding en de leeftijd, het geslacht, en het beroep van slaafgemaakten op Curaçao tussen 1857 en 1863? Hiervoor zal eerst worden ingegaan op de voorkomende overtredingen. Daarna zullen de relaties tussen overtreding en leeftijd, geslacht en beroep worden bekeken. Tot slot zal worden ingegaan op de specifieke overtreding van wegloperij.

Overtredingen algemeen

Zoals in Hoofdstuk 3 omschreven is de verwachting vanuit het slavenreglement dat in de Registers bestraffingen voor herhaalde en zwaardere overtredingen zijn geregistreerd. Verder zou vanuit het feit dat voornamelijk de Procureur straffen heeft opgelegd, moeten volgen dat in de Registers voornamelijk zwaardere overtredingen voorkomen, omdat alleen de Procureur deze mocht opleggen. In Tabel 5 is zichtbaar dat deze verwachting deels klopt. In een groot gedeelte, 39,8% van de totale registraties, gaat het om een zwaardere overtreding. Echter komen de kleinere, huishoudelijke overtredingen slechts marginaal minder vaak voor dan zwaardere overtredingen: 39,2% van de registraties gaat het om een huishoudelijke overtreding. Dat is opvallend: in de bestraffingen voor deze categorie overtredingen mochten eigenaren zelf opleggen en uitvoeren, zonder tussenkomst van autoriteiten. Toch zijn deze overtredingen en bestraffingen in redelijk grote mate in de administratie terecht gekomen. Tot slot komen herhaalde overtredingen minder vaak voor dan verwacht. Juist herhaalde overtredingen, die expliciet benoemd zijn in het slavenreglement, omdat deze overtredingen alleen bestraft konden worden met een machtiging van de autoriteiten, zouden verwacht worden in deze administratie die elke bestraffing met tussenkomst van autoriteiten moest registreren.

André de la Porte's conclusie over de Registers, dat deze administratie is opgebouwd uit straffen van districtmeesters en de Procureur, en dat het feit dat deze strafoplegging door autoriteiten aangeeft dat slaveneigenaren zich aan de regels van het slavenreglement hielden, wordt met de gegevens uit dit hoofdstuk geverifieerd.¹⁷⁵ Het feit dat in 39,2% van de totale registraties, er sprake is van een overtreding waarvoor de eigenaar zelf had kunnen straffen, is een eerste aanwijzing dat het aandeel van de overheid in de bestraffing in deze zes jaar voor slavernij belangrijk was, en dat slaveneigenaren wellicht weinig interesse hadden om hun menselijk bezit zelf te straffen voor deze kleine overtredingen.

¹⁷⁵ André de la Porte, *Wanneer touwslagen niet meer volstaan...* (Masterscriptie Erasmus Universiteit Amsterdam 2012) 88-89.

Echter legden districtmeesters nauwelijks straffen op. Uiteindelijk heeft de Procureur 77,7% van de registraties de straf opgelegd, of de machtiging verleend. De districtmeesters, die in vijf districten werkzaam waren als onbetaalde krachten en die per district hun bevoegdheden konden uitoefenen, hadden volgens de Registers nauwelijks invloed bij de bestraffing van slaafgemaakten.¹⁷⁶

Soort overtreding	Aantal	Percentage van totaal
Zwaarder	125	39,8%
Huishoudelijk	123	39,2%
Herhaald	66	21,0%
Totaal	314	100%

Tabel 5. Frequenties van soorten overtredingen.

In Tabel 10 zijn de voorkomende overtredingen zichtbaar. In 22,9% van de registraties is de geregistreerde slaafgemaakte weggelopen of heeft deze persoon de arbeid verlaten. Verder was er in één vijfde van de registraties sprake van diefstal. Respectievelijk feitelijke gewelddadigheden, het schenden van de eerbied, en het vechten met medeslaven zijn ook vaak geregistreerd. De overige overtredingen maken samen ongeveer 15% van de totale registraties uit.

¹⁷⁶ Goslinga, *Emancipatie en emancipator*, 93, 124, 112; Renkema, *Het Curaçaose plantagebedrijf in de negentiende eeuw*, 333.

Overtreding	Frequentie	Percentage van totaal
Rondslechteren, weglopen, verlaten van arbeid	72	22,9%
Diefstallen zonder verzwarende omstandigheden gepleegd	64	20,4%
Feitelijke gewelddadigheden	50	15,9%
Schenden van eerbied aan meester of aan hogergestelde in woorden/gebaren	32	10,2%
Plegen van kleine diefstallen	32	10,2%
Vechten met medeslaven, veroorzaken van getier en geraas	20	6,4%
Oneerlijke handelingen	14	4,5%
Weigeren verschuldigde arbeid/diensten	7	2,2%
Buiten 's huis vernachten zonder toestemming	5	1,6%
Rondslechteren, weglopen, verlaten van arbeid en Plegen van kleine diefstallen	2	0,6%
Schenden van eerbied en Feitelijke gewelddadigheden	2	0,6%
Vechten met medeslaven en Schenden van eerbied	2	0,6%
Misbruiken van sterke drank en Vechten met medeslaven,	2	0,6%
Verwaarlozen, verpanden, verkopen van kledingstukken of gereedschap	2	0,6%
Bedriegen van hun meester	1	0,3%
Oneerlijke handelingen, Plegen van kleine diefstallen en Rondslechteren, weglopen, verlaten van arbeid	1	0,3%
Vechten met medeslaven en Feitelijke gewelddadigheden	1	0,3%
Misbruiken van sterke drank	1	0,3%
<i>Dobbelen</i>	1	0,3%
Schenden van eerbied en Rondslechteren, weglopen, verlaten van arbeid	1	0,3%
<i>Het uitwerpen van vuilnis op verbodene plaatsen</i>	1	0,3%
Overtreding van verordeningen van de politie	1	0,3%
Totaal	314	100,0%

Tabel 6. Voorkomende overtredingen (volledige lijst).

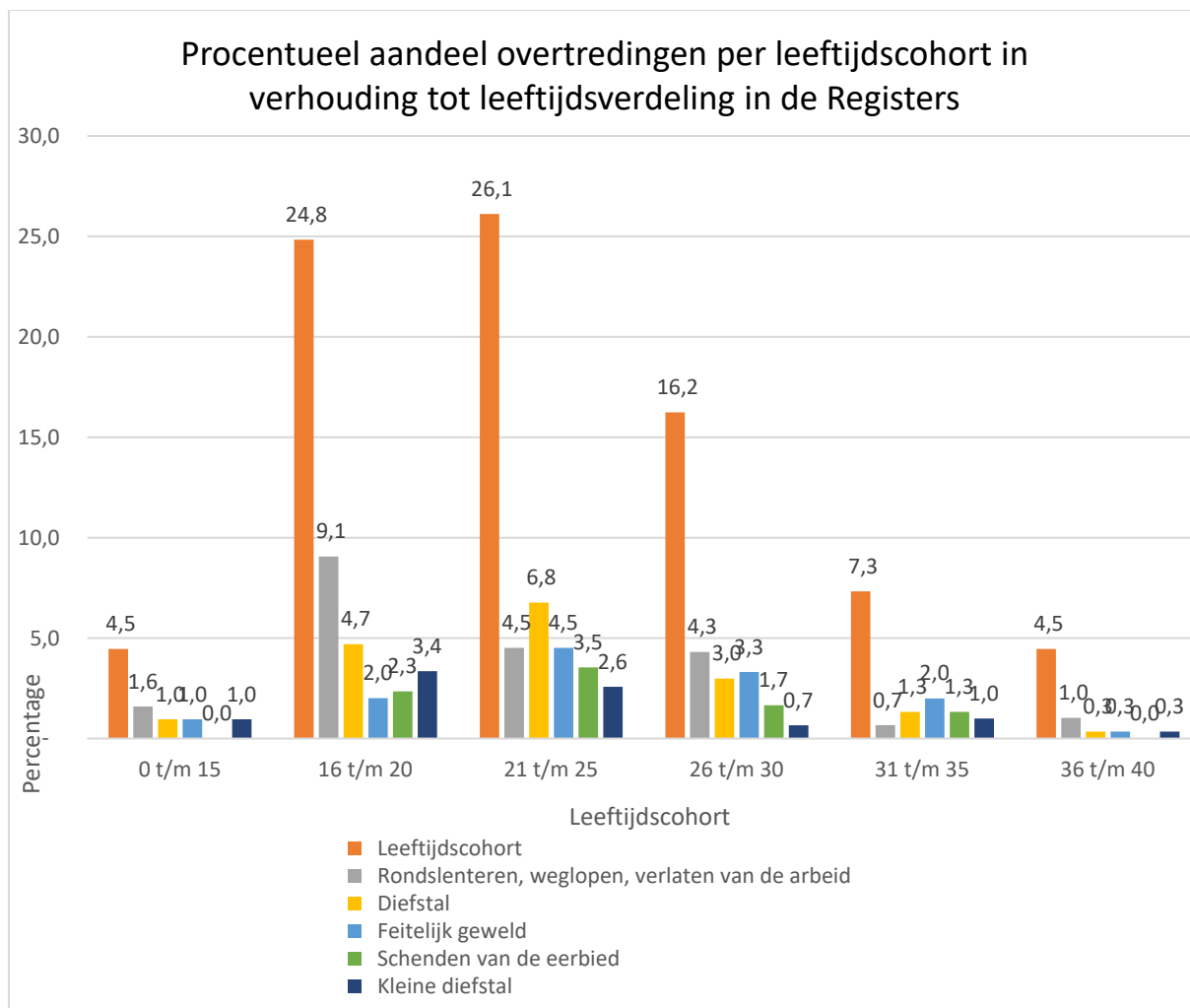
Leeftijd

Zoals in het vorige hoofdstuk uitgelegd, zijn jongere leeftijdscohorten oververtegenwoordigd in de Registers. In Figuur 5 zijn de voorkomende overtredingen per leeftijdscohort zichtbaar, relatief aan het percentage van de totale registraties/overtredingen dat per leeftijdscohort voorkomt.¹⁷⁷ Zichtbaar is dat binnen het cohort 16 t/m 20 jaar, weglopen relatief het meest voorkomt in vergelijking met de andere leeftijdscohorten. In het cohort 21 t/m 26 jaar, dat de meeste registraties van het totaal bevat (namelijk 26,1%), is diefstal relatief het vaakst begaan. In dit cohort komt ook feitelijk geweld relatief vaak voor. Kleine diefstallen zijn relatief het vaakst gepleegd door personen met een leeftijd vanaf 16 tot en met 20 jaar.¹⁷⁸

Zoals in het vorige hoofdstuk beschreven, blijkt uit de Registers dat een aantal meisjes, en één jongen, tegen het slavenreglement in, op jonge leeftijd zijn bestraft. Uit Figuur 5 blijkt dat in dit jongste leeftijdscohort voornamelijk wegloperij, diefstal en feitelijk geweld voorkwamen. Opvallend is dat ook op jonge leeftijd slaafgemaakte personen dus al wegliepen of tijdelijk de arbeid verlieten, een vrij zichtbare manier om tegen de eisen van opzichters en eigenaar in te gaan.

¹⁷⁷ Er is een selectie gemaakt in de leeftijdscohorten en de overtredingen voor praktische redenen. De berekeningen zijn uitgevoerd met alle overtredingen en leeftijdscohorten meegenomen.

¹⁷⁸ Door het relatief lage aandeel van de overtreding ‘Vechten met medeslaven’ is deze overtreding niet meegenomen in deze grafiek.

Figuur 5. Procentueel aandeel overtredingen in verhouding tot het aandeel per leeftijdscohort.

Geslacht

Mannen en vrouwen kwamen voor verschillende overtredingen terecht in de *Registers*. In Figuur 6 zijn de absolute aantallen waarin overtredingen per geslacht voorkomen, zichtbaar. In Figuur 8 is de relatieve verdeling van overtredingen binnen de geslachten zichtbaar, waarbij rekening is gehouden met de geslachtsverdeling in de *Registers* waarbij mannen oververtegenwoordigd zijn.

Volgens Barbara Bush uitten mannelijke en vrouwelijke slaafgemaakten op vergelijkbare manieren verzet. Hoewel in eerdere literatuur weinig aandacht is geschonken aan de rol van vrouwen in verzet, stelt Bush dat vrouwen in de Britse Caraïben zich net zo hebben verzet tegen slavernij als mannen.¹⁷⁹ Vrouwen toonden verzet in twee sferen: de huiselijke en de werksfeer.¹⁸⁰ Zij stelt dat de rol van in de werksfeer vrouwelijke slaafgemaakte niet veel

¹⁷⁹ Bush, *Slave women*, 6-8.

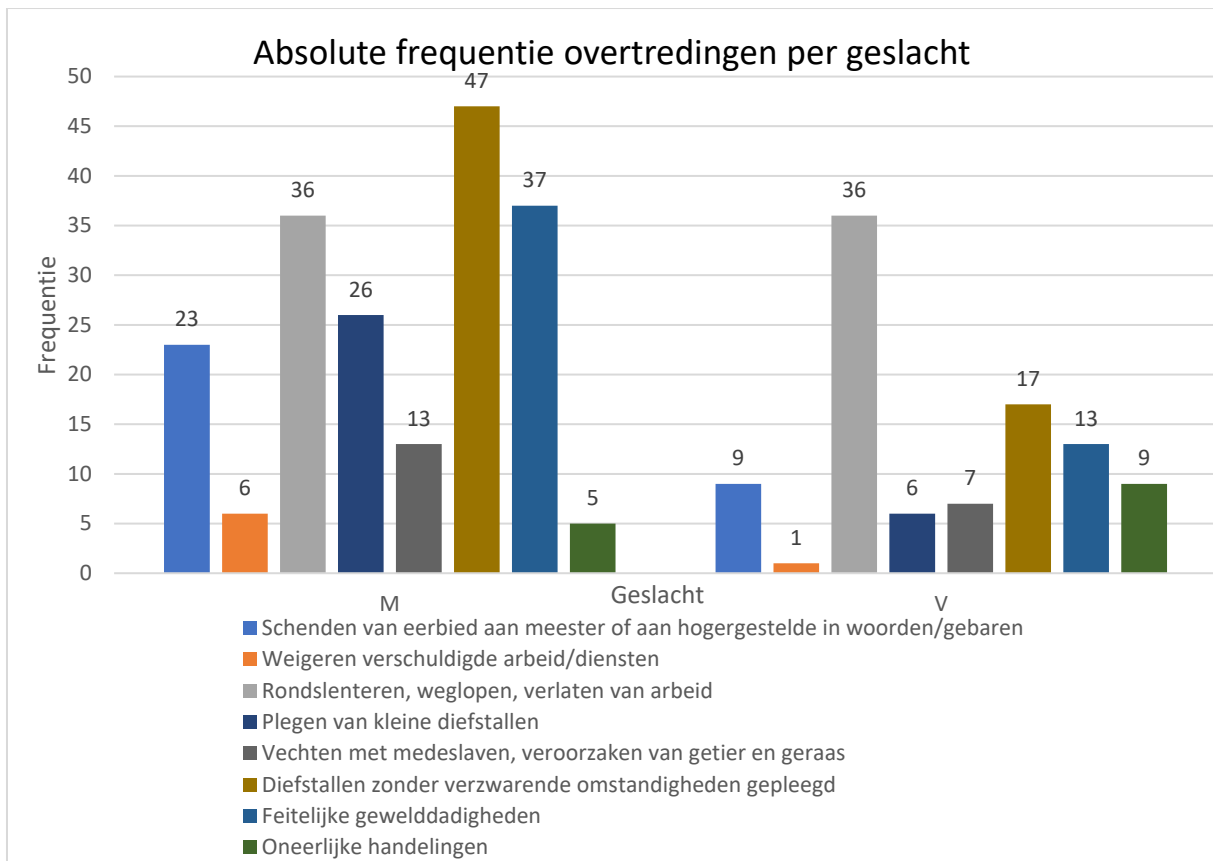
¹⁸⁰ *Ibidem*, 6.

verschilde van die van mannelijke slaafgemaakten: zij werkten even lang en hard, en waren allebei onderworpen aan wrede bestraffing.¹⁸¹ ‘Because the woman was subjected to the same conditions as the male slave, she reacted to enslavement, punishment and coercion in similar was, from everyday resistance to outright rebellion.’¹⁸²

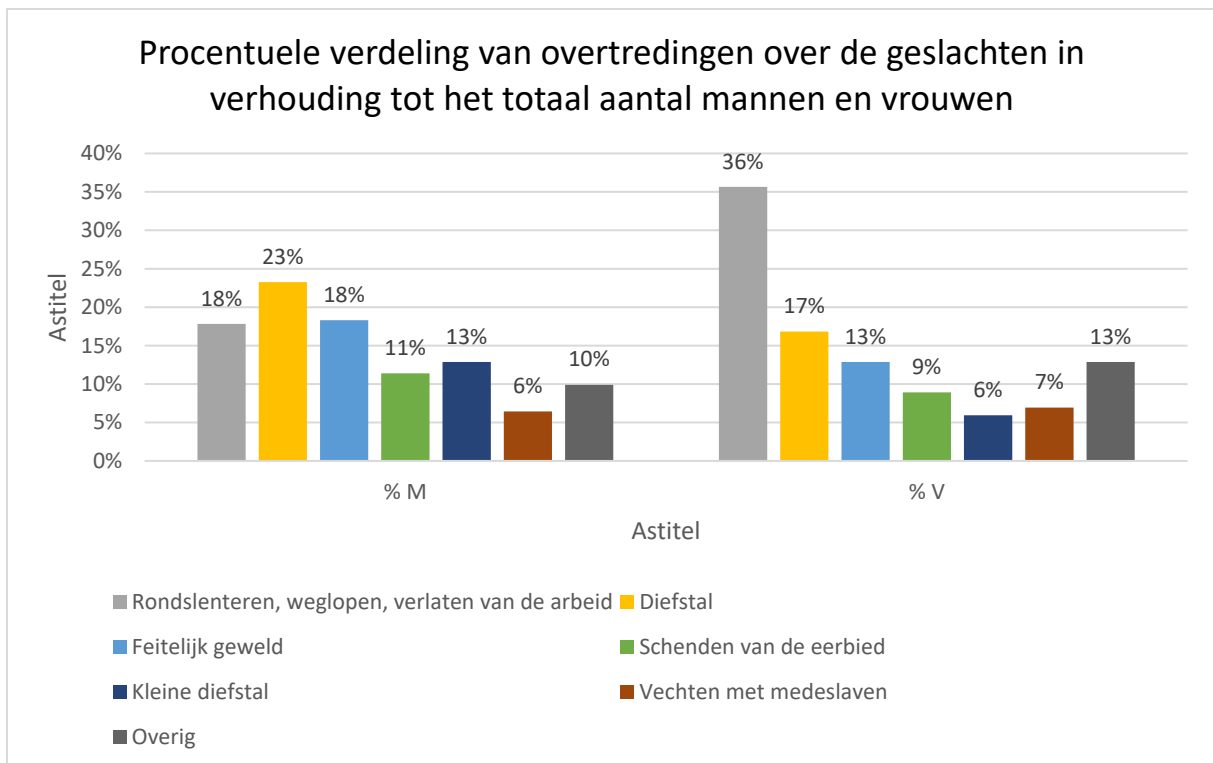
Zoals zichtbaar in Figuur 8, werd relatief gezien iets vaker rondslechteren en wegloperij begaan door vrouwen dan mannen: 11,92% bij vrouwen tegenover 11,86% bij mannen. Wegloperij is tegelijkertijd de overtreding die bij vrouwen in absolute termen het vaakst voorkomt: 36% van de vrouwen in de Registers werden geregistreerd voor wegloperij, zoals zichtbaar in Figuur 7. Vrouwen begingen verder voornamelijk respectievelijk diefstal, feitelijk geweld, en het schenden van de eerbied. Bij mannen kwam diefstal relatief het vaakst voor. Verder begingen mannen respectievelijk wegloperij, feitelijk geweld en kleine diefstal. Bij elke overtreding met uitzondering van wegloperij is er sprake van een relatief groter aandeel van mannen. Dat is logisch omdat mannen uiteindelijk drie keer zo vaak voorkomen in de Registers dan vrouwen. Voor het relatieve verschil per geslacht bij wegloperij is er echter nog geen verklaring.

¹⁸¹ Bush, *Slave women*, 6.

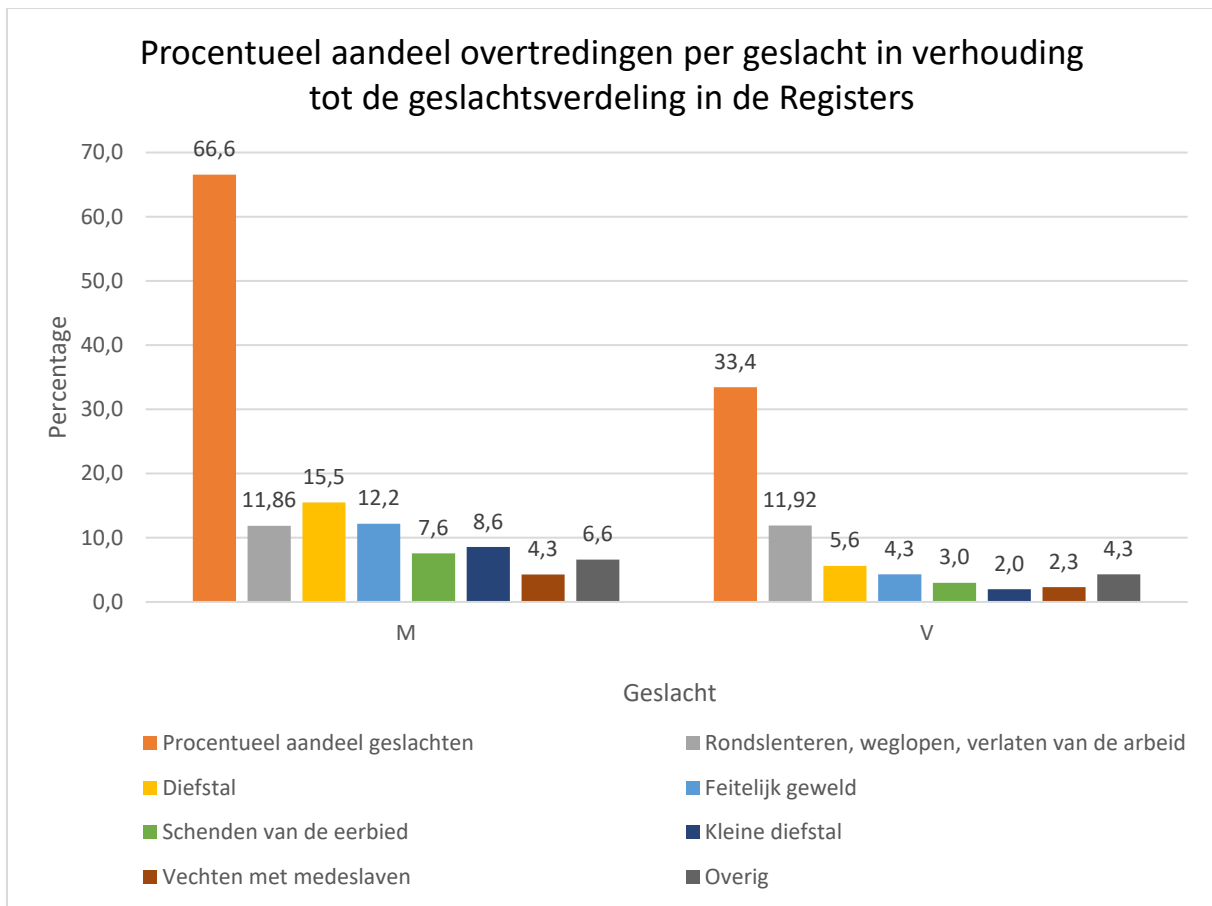
¹⁸² *Ibidem*, 6.

Figuur 6. Absolute frequentie van voorkomende overtredingen per geslacht.

Figuur 7. Procentueel overzicht van de meest voorkomende overtredingen in de Registers, weergegeven ten opzichte van respectievelijk het totaal aantal mannen en vrouwen.

Figuur 8. Procentueel overzicht van de meest voorkomende overtredingen in de Registers weergegeven ten opzichte van respectievelijk het aandeel mannen en het aandeel vrouwen.

Beroep

Naast verschil in overtredingen per geslacht, zijn er ook verschillen tussen beroepen zichtbaar. Figuur 9 laat de absolute aantallen zien waarin overtredingen voor de drie grootste beroepsgroepen voorkomen. In Figuur 10 zijn de relatieve verhoudingen zichtbaar. Daarbij is in de berekening rekening gehouden met het relatieve aandeel van elke beroepsgroep in de Registers als geheel. Zichtbaar is dat diefstal relatief vaak voorkomt bij tuinslaven. Dat is niet verrassend gezien de geslachtsverdeling van tuinslaven: dit zijn voornamelijk mannen, en mannen begingen relatief vaak diefstal, zoals in de vorige sectie besproken. Dit is dus niet alleen een connectie van overtreding met beroep, maar ook met geslacht. Daarnaast komt het rondslenteren en wegllopen relatief vaak voor bij tuinslaven, de grootste beroepsgroep in de Registers die 43,9% opmaken van het totaal aantal registraties. Binnen de groep huisbedienden, een groep die voornamelijk uit vrouwen bestond, is wegloperij relatief de meest gepleegde overtreding met een aandeel van 9,2% binnen de groep huisbedienden, die 22,8% van de totale registraties uitmaakt. Daarnaast heeft ook diefstal een redelijk aandeel. Tot slot is het opvallend

dat ambachtslieden over alle beroepsgroepen gezien, relatief het vaakst feitelijk geweld pleegden.

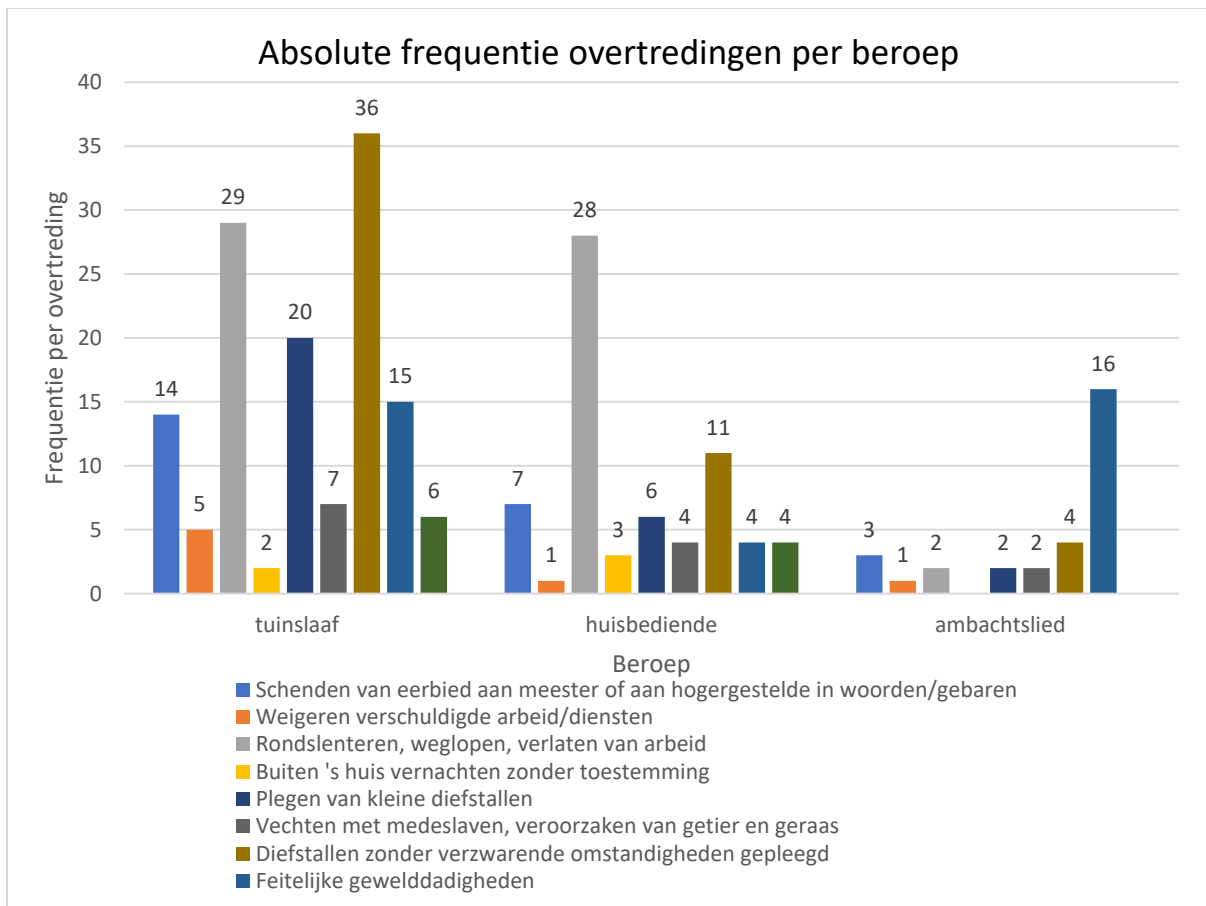
Kunnen uit deze verschillende overtredingen, verschillende soorten of een verschillende mate van bewegingsvrijheid, zoals Renkema het omschreef, of verschillende uitingen van verzet, per beroep worden geconcludeerd?¹⁸³ De overtredingen, beschouwd binnen elke beroepsgroep en in vergelijking met de andere beroepsgroepen, zouden voortgekomen kunnen zijn uit verschillende omstandigheden. Zoals Bush schreef waren huisbedienden dichtbij de eigenaren, waardoor zij vaker slachtoffer waren van de persoonlijke opvattingen of stemmingswisselingen van de eigenaar.¹⁸⁴ Ook stelde Bush dat zij ook verzet toonden.¹⁸⁵ Wanneer we hun relatief hoge aandeel in wegloperij beschouwen, zou hun overtreding gezien kunnen worden als verzet tegen de huishoudelijke sfeer waarin zij, samen met hun onderdrukker, moesten werken. Ook pleegden zij diefstal, mogelijk in de huiselijke sfeer. Dit is echter niet volledig duidelijk uit de Registers.

Tuinslaven worden in de literatuur niet per se genoemd als onderdeel van verzet, maar tegelijkertijd heeft hun lage positie ten opzichte van andere beroepsgroepen mogelijk invloed op hun verzet. Binnen de groep tuinslaven is diefstal, inclusief de kleine diefstal, relatief vaak begaan. Verschillende verklaringen bestaan hiervoor. Er was waarschijnlijk honger, waardoor in ieder geval personen met fysiek zwaar werk waarschijnlijk niet genoeg te eten hadden. In die zin was deze overtreding wellicht een uiting van verzet, maar ook een noodzakelijkheid. Verder komt ook wegloperij relatief vaak voor bij tuinslaven, in vergelijking met de andere beroepen. Wellicht dat tuinslaven net als huisbedienden besloten te ontsnappen, voor vrijheid, of een tijdelijke ontsnapping van het werk, of om diefstal te plegen.

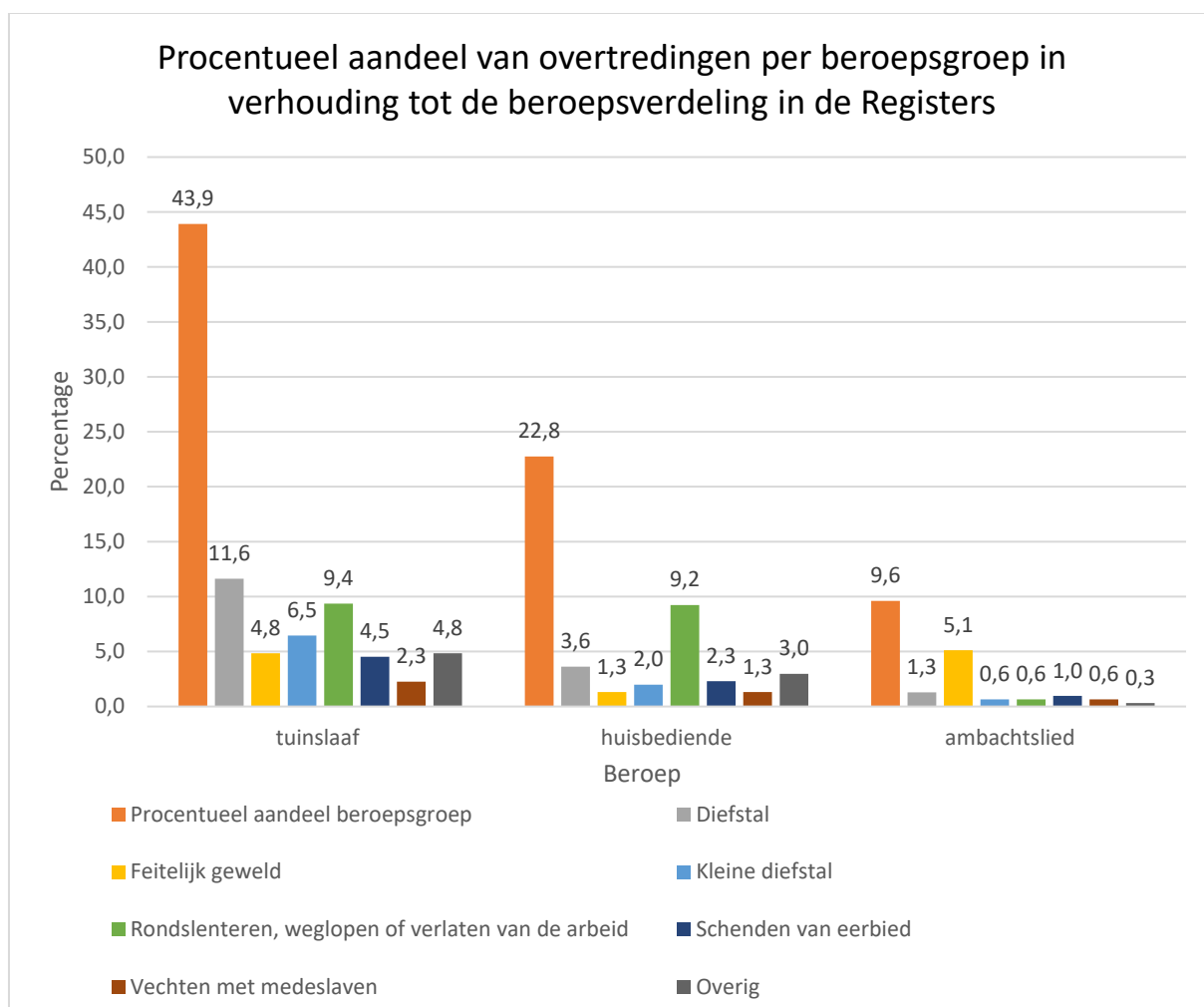
¹⁸³ Renkema, *Het Curaçaose plantagebedrijf in de negentiende eeuw*, 132.

¹⁸⁴ Bush, *Slave women*, 61.

¹⁸⁵ *Ibidem*.

Figuur 9. Absolute frequentie voorkomende overtredingen per beroep.

Figuur 10. Procentueel aandeel van overtredingen per beroepsgroep, ten opzichte van het aandeel van beroepsgroepen in de Registers.

Wegloperij

Wegloperij, rondsletteren of het weglopen van het werk is de meest voorkomende overtreding waarvoor slaafgemaakten in de Registers zijn bestraft. In 61 van de 72 gevallen was hier sprake van herhaalde wegloperij. Om deze overtreding in nader detail te begrijpen wordt verkennend onderzoek gedaan aan de hand van het Register van weggelopen, teruggekeerde en opgevatte slaven, een administratie die liep van 1837 tot 1863 waarin gevluchte of weggelopen slaafgemaakten geregistreerd werden.¹⁸⁶

Uit data die Van Galen uit het Register van weggelopen, teruggekeerde en opgevatte slaven heeft verzameld blijkt dat er tussen 1857 en 1863 764 mensen zijn weggelopen, waarvan 491 mannen, 261 vrouwen, en 12 mensen waarvan het geslacht niet bekend is. Vrouwen maken

¹⁸⁶ Nationaal Archief Curaçao, Archief van het Gouvernement/Archief Koloniale Overheid, Hoofdambtenaar Arbeidszaken (3), inv.nr. 8, Register van weggelopen, teruggekeerde en opgevatte slaven, juli 1837-mei 1863.

dus ongeveer 33% uit van de weglopers tussen 1857 en 1863.¹⁸⁷ In de Registers komen minder mannen dan vrouwen voor, maar komen meer weglappende vrouwen dan mannen voor. De informatie uit de Registers is dus niet in lijn met de verwachting vanuit het Register van weggelopen, teruggekeerde en opgevatte slaven.

Het verkennend onderzoek naar het weglopersregister, waarbij de jaren 1857 en 1863 uit dit register zijn bekeken, laat zien dat er in 1857 zeven slaafgemaakten voorkomen die ook in de Registers en staten van door de politie gestrafte slaven voorkomen: vier vrouwen en drie mannen. In drie van die gevallen zijn de slaafgemaakten in de Registers niet geregistreerd voor (herhaalde) wegloperij, maar voor een andere overtreding. Dit betekent dat weglopers niet altijd in de Registers werden gestraft voor wegloperij.

Dit zou kunnen betekenen dat eigenaren (herhaalde) wegloperij niet altijd doorgaven aan de autoriteiten, en in plaats daarvan zelf straffen. Het is ook mogelijk dat zij de bestraffing van wegloperij achterwege lieten, juist omdat dit zo vaak herhaald voorkwam.

¹⁸⁷ C. van Galen, 'Runaways or escapees in 19th century Curaçao', Workshop Life after slavery (Nijmegen, 6-7 December 2020).

Hoofdstuk 6: Opgelegde straffen in de Registers

Dit hoofdstuk gaat in op de opgelegde straffen in de Registers aan de hand van de vierde deelvraag: In hoeverre werd de aard van de straf beïnvloed door de leeftijd, het geslacht, en het beroep van slaafgemaakten? Ten eerste wordt kort ingegaan op de voorkomende straffen in het algemeen. Daarna zal worden ingegaan op de voorkomende straffen per leeftijd, geslacht, en beroep.

Straffen algemeen

Uit de literatuur over slavenreglementen en bestraffing in de context van de West-Indische koloniën kan worden afgeleid slaafgemaakten bestraft werden om de publieke orde in de koloniale samenleving te behouden en slaafgemaakten zo te onderdrukken dat zij niet (opnieuw, of zo weinig mogelijk) openbaar in verzet zouden komen.¹⁸⁸ Hierbij stelden overheden de prioriteit om de publieke orde te verzekeren en het slavernijsysteem in stand te houden.¹⁸⁹

Voor eigenaren was het betreft straffen waarschijnlijk belangrijk dat hun menselijk bezit niet zodanig werd bestraft dat zij of hij niet meer voor de eigenaar kon werken.¹⁹⁰ Enerzijds zouden eigenaren hun slaafgemaakten minder willen bestraffen om hen tot behoud te overtuigen, ook voor de periode na emancipatie. Anderzijds hadden zij waarschijnlijk het belang om bijvoorbeeld wegloperij te ontmoedigen, mogelijk door bestraffing van dit soort overtredingen, om zo in te zetten op behoud van hun menselijk bezit en het zicht op compensatie te behouden.

Voor slaafgemaakten waren de straffen die zij opgelegd kregen een onderdeel van hun onderdrukking. Uit de literatuur blijkt dat in verschillende gebieden, autoriteiten en slaveneigenaren eenzelfde ontwikkeling doormaakten gedurende het einde van de achttiende en het begin van de negentiende eeuw. Uiteindelijk is het waarschijnlijk dat in bijvoorbeeld Brits-Guiana zware en vaak fysieke bestraffing de norm bleef, ondanks slavenreglementen of machtsovername van de overheid.¹⁹¹ Volgens Renkema en Goslinga werden slavenreglementen gevolgd betreft bestraffing: mishandeling werd niet getolereerd, en het slavenreglement van 1857 zou verbetering hebben gebracht.¹⁹² Volgens Goslinga werden specifiek lijfstraffen, of wel fysieke straffen, zeldzamer.¹⁹³ Op Curaçao blijkt uit het slavenreglement dat fysieke

¹⁸⁸ Goveia, 'The West Indian Slave Laws in the Eighteenth Century', 75-103, 105.

¹⁸⁹ Ibidem, 75-103, 105; Browne, *Surviving Slavery in the British Caribbean*, 27.

¹⁹⁰ Beattie, "'Born under the Cruel Rigor of Captivity, the Suppliant Left It Unexpectedly by Committing a Crime'", 15.

¹⁹¹ Browne, 44, 48.

¹⁹² Renkema, *Het Curaçaose plantagebedrijf in de negentiende eeuw*, 137; Goslinga, *Emancipatie en emancipator*, 110.

¹⁹³ Goslinga, *Emancipatie en emancipator*, 110.

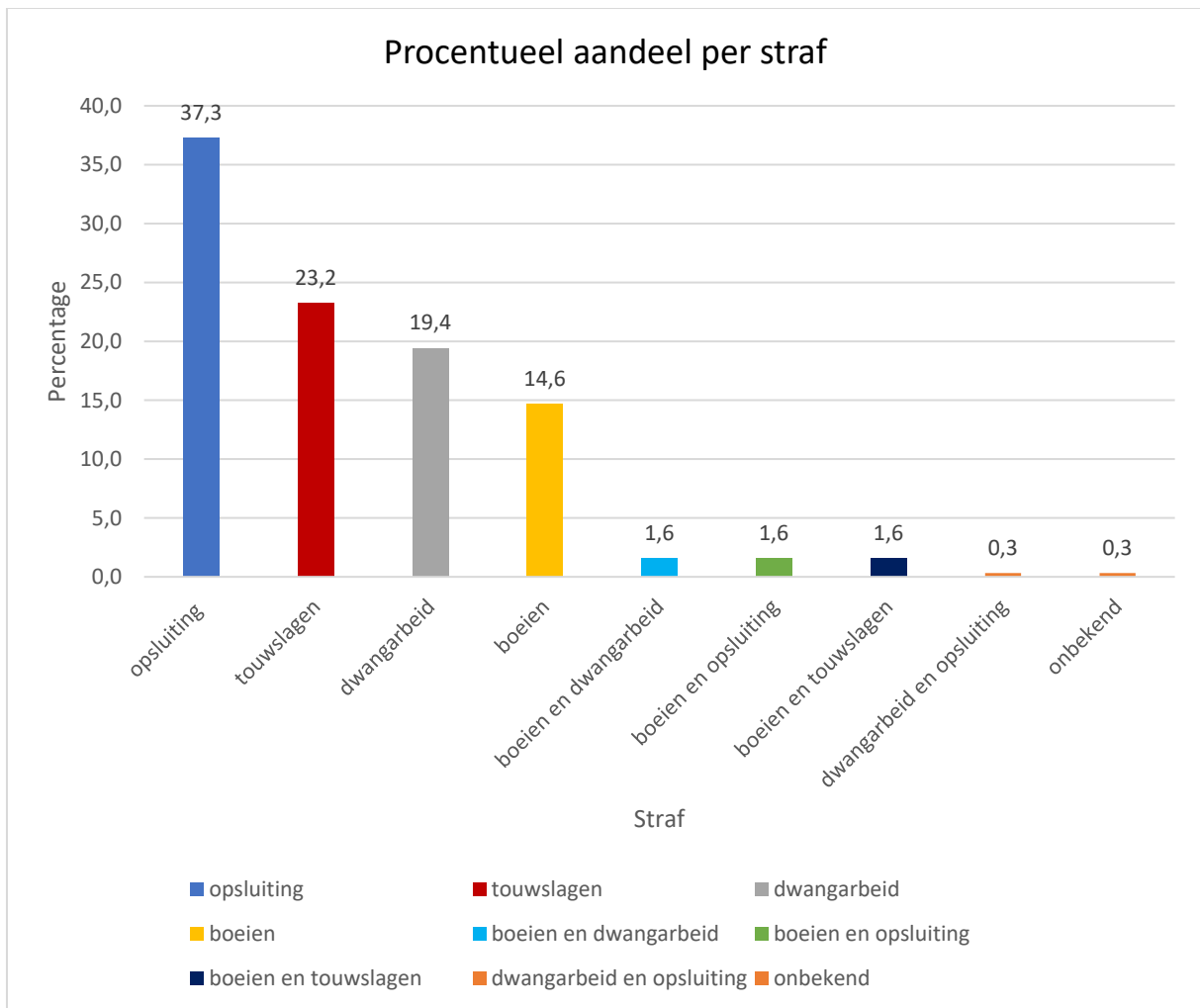
bestrafing één van de vier strafopties was vanaf 1857. Dit zou kunnen betekenen dat op Curaçao fysieke bestraffing, met bijvoorbeeld touwslagen, inderdaad minder uitgeoefend werd naarmate emancipatie naderde, omdat er drie andere opties bestonden. Waarschijnlijk passen de meeste straffen binnen het slavenreglement. De autoriteiten hielden zich waarschijnlijk voor het grootste gedeelte aan hun ‘eigen’ reglement en legden straffen op die toegestaan waren. De Registers bieden geen zicht op andere straffen die buiten het zicht van de autoriteiten plaatsvonden, maar geven wel een indicatie van bestraffing op Curaçao.

Opsluiting is in absolute termen de straf die het vaakst is opgelegd in de Registers. Uit de Registers blijkt dus een voorkeur om slaafgemaakten gevangen te zetten. In 37,3% van de gevallen is opsluiting opgelegd. Echter zijn in 23,2% van de registraties touwslagen opgelegd, dus uiteindelijk is in meer dan een vijfde van de gevallen een lijfstraf of fysieke bestraffing opgelegd. Daarna volgen respectievelijk dwangarbeid, in 19,4% van de registraties opgelegd, en het opsluiten in boeien, in 14,6% opgelegd.

Tot slot is er een aantal combinaties van straffen opgelegd. De drie vaakst voorkomende combinaties zijn boeien en dwangarbeid, boeien en opsluiting, en boeien en touwslagen.¹⁹⁴ Volgens het slavenreglement mochten alleen combinaties worden opgelegd bij slaafgemaakten die een herhaalde of zwaardere overtreding hadden begaan.¹⁹⁵ Uit nader onderzoek naar deze gevallen blijkt dat dit het geval is. Het slavenreglement lijkt hierbij gevolgd te zijn.

¹⁹⁴ De combinaties van straffen worden meegenomen in de analyse in de categorie ‘Overig’.

¹⁹⁵ ‘Publicatie Houdende bepalingen ten aanzien der voeding, kleeding, verpleging, huisvesting en afstraffen van slaven’, De Curaçaosche Courant (21 februari 1857).

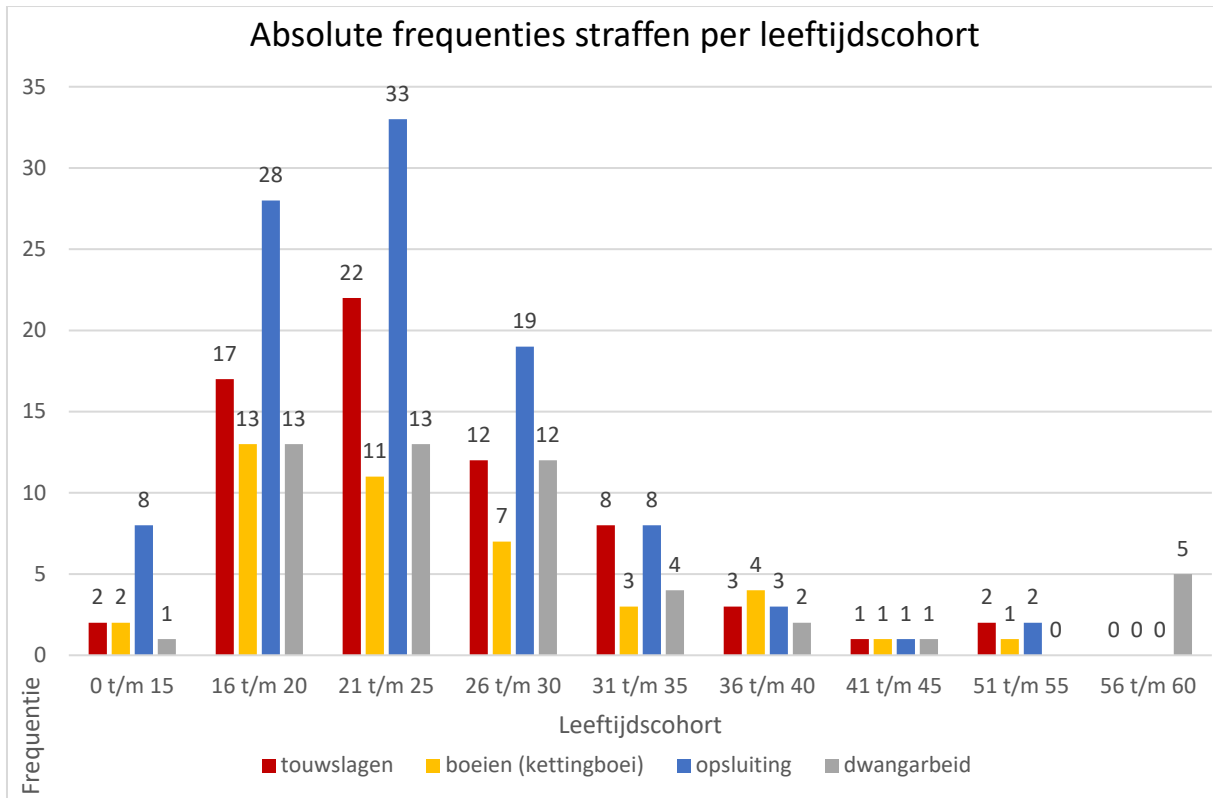
Figuur 11. Procentuele aandeel van straffen in de Registers.

Leeftijd

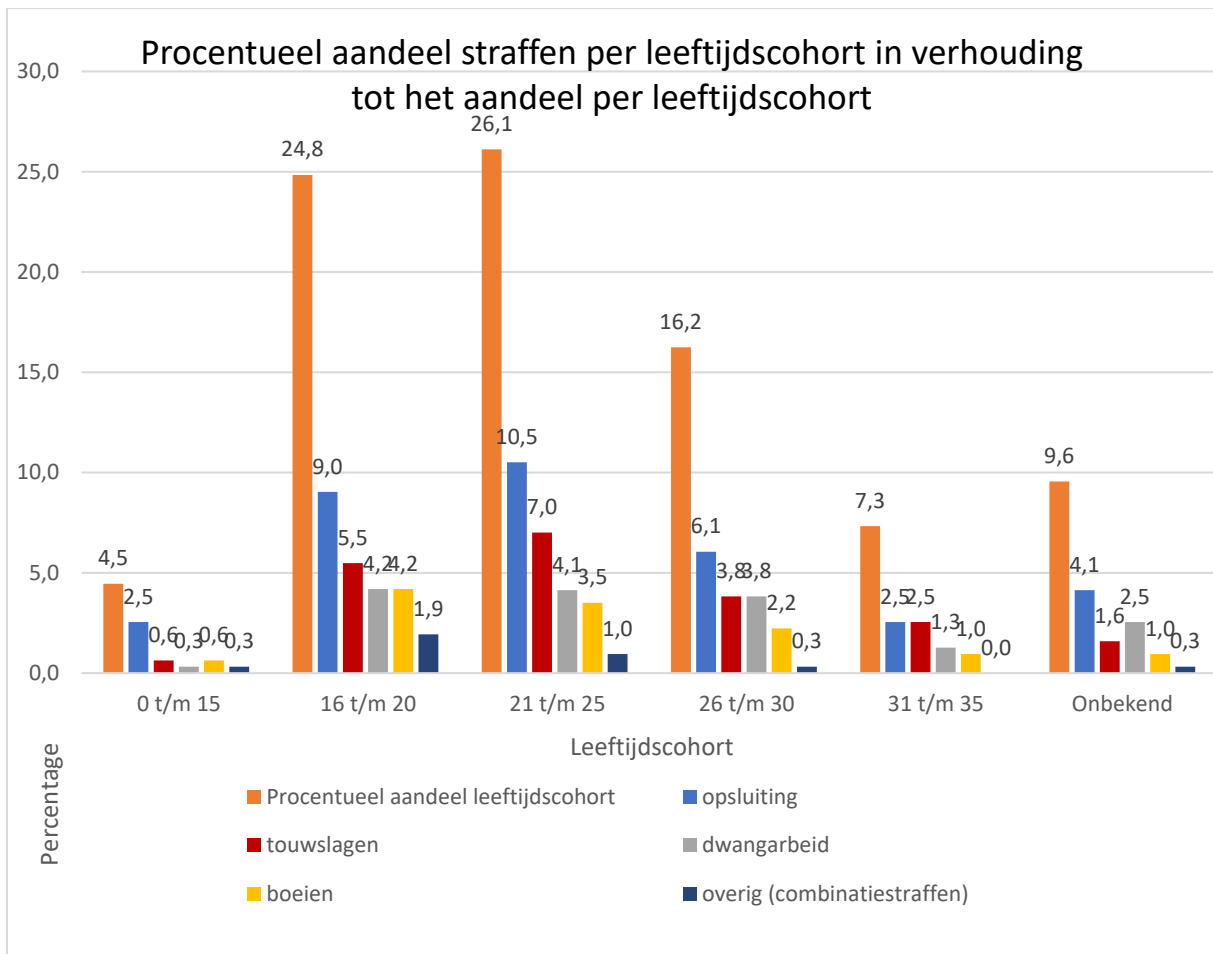
In Figuur 12 is de absolute verdeling van straffen per leeftijdscohort zichtbaar. Figuur 13 toont de relatieve verdeling, waarbij het percentage van de overtredingen binnen elk leeftijdscohort in verhouding tot het aandeel van dat leeftijdscohort zichtbaar is.¹⁹⁶ In de drie grootste leeftijdscohorten, 16 t/m 20, 21 t/m 25, en 26 t/m 30, is in de relatieve verdeling een patroon zichtbaar. Opsluiting is binnen het cohort 16 t/m 20 in het grootste gedeelte van de registraties opgelegd. Dit geldt ook voor de cohorten 21 t/m 25 en 26 t/m 30. Daarna hebben respectievelijk touwslagen, dwangarbeid, en boeien een aandeel. Binnen de leeftijdscohorten zijn kleine verschillen zichtbaar. Zo komen dwangarbeid en boeien binnen het cohort 16 t/m 20 relatief even vaak voor, maar in het cohort 21 t/m 25 en 26 t/m 30 gaat het om relatief meer wegloperij en dwangarbeid dan boeien.

Het jongste cohort kan opnieuw naast het slavenreglement gelegd worden om te kijken of de regels in de praktijk werden gevolgd. In het jongste cohort is voornamelijk opsluiting opgelegd, dit mocht volgens het slavenreglement. Echter is in een relatief klein aandeel ook touwslagen opgelegd. Zoals eerder in Hoofdstuk 4 bevonden, is hierbij in een klein geval dus tegen de regels van het slavenreglement ingegaan.

¹⁹⁶ Opnieuw is hier om praktische redenen een keuze gemaakt in de leeftijdscohorten die zichtbaar zijn in de grafiek vanwege het lage aantal registraties in de oudere leeftijdscohorten.

Figuur 12. Absolute frequentie van voorkomende straffen per leeftijd.

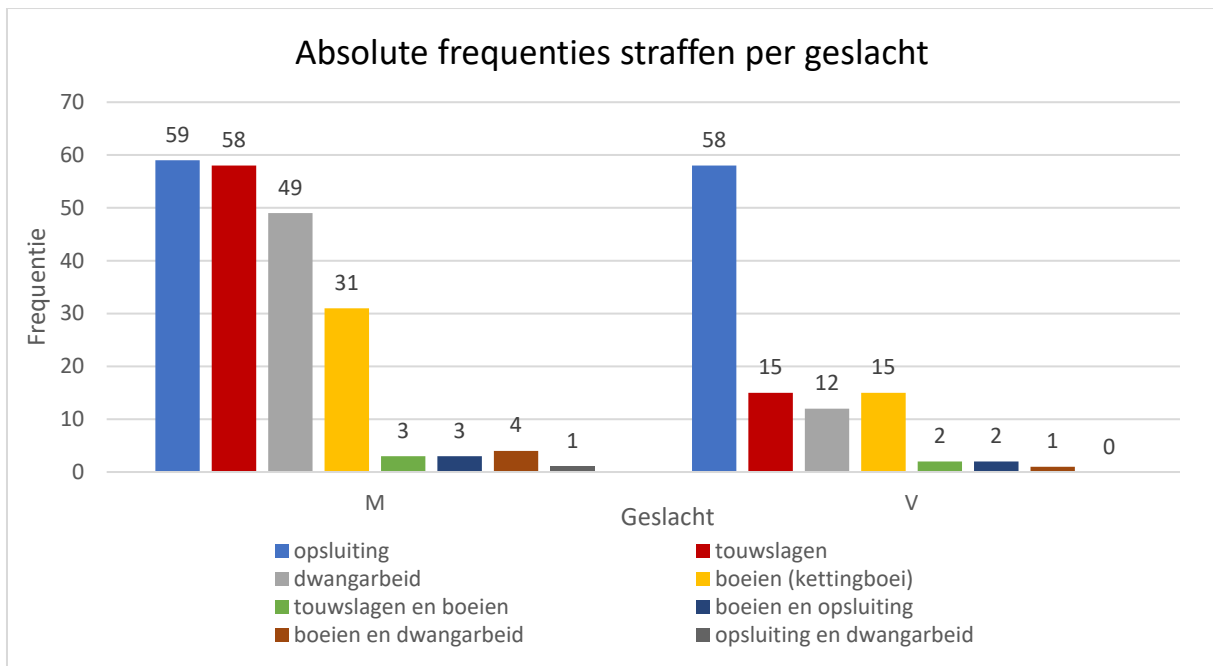
Figuur 13. Procentuele verdeling van overtredingen per leeftijdscohort ten opzichte van het procentuele aandeel van leeftijdscohorten in de Registers.

Geslacht

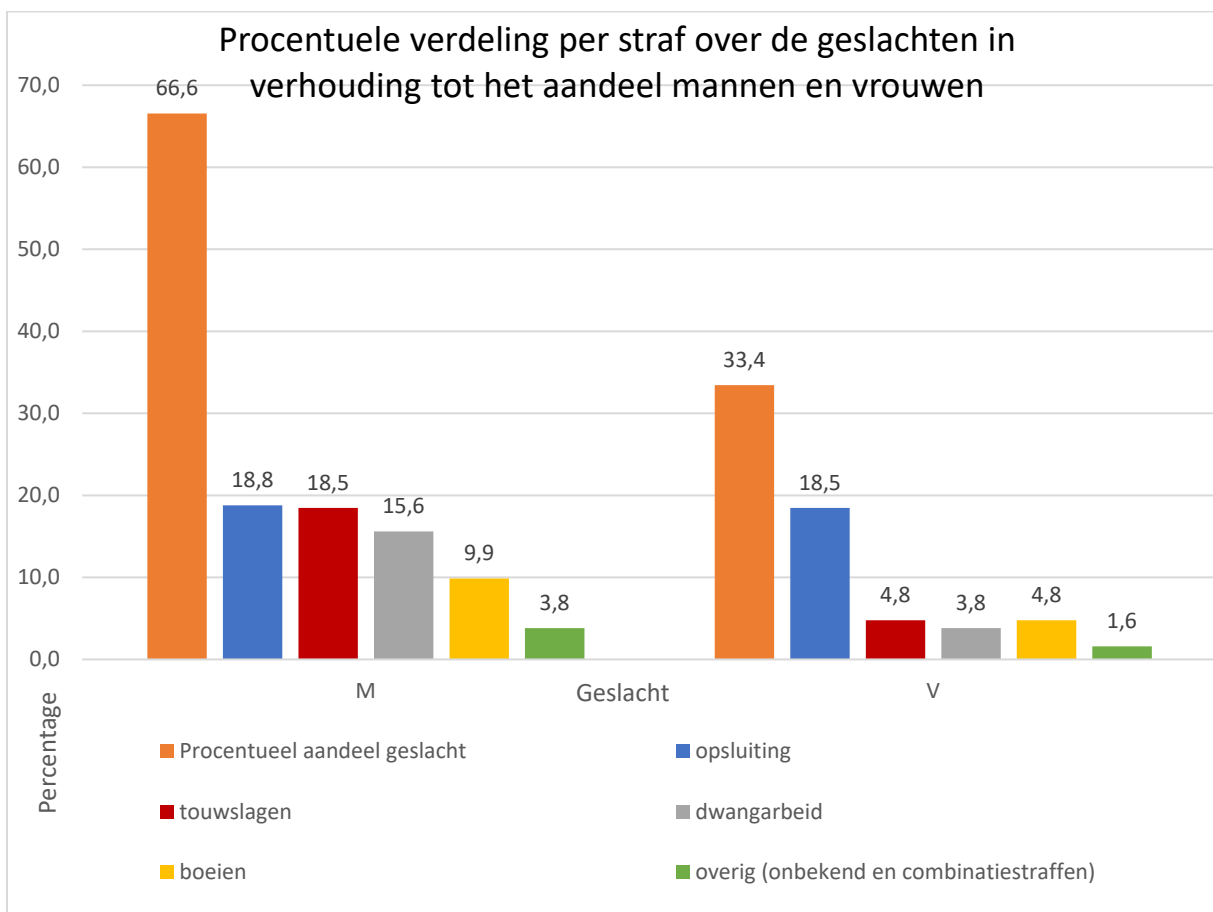
In Figuur 14 zijn de absolute frequentie van voorkomende straffen per geslacht zichtbaar, en in Figuur 15 de relatieve verdeling van de voorkomende straffen in verhouding tot het aandeel mannen en vrouwen in de Registers. Mannen en vrouwen kregen relatief gezien ongeveer even vaak opsluiting opgelegd. Vrouwen kregen dus, in verhouding tot de hoeveelheid mannen tegenover vrouwen in de Registers, relatief vaak opsluiting opgelegd als straf. De bewegingsvrijheid die zij nog hadden binnen de kaders van hun onderdrukking in het slavernijsysteem, werd hen ontnomen. Bij mannen werd relatief vaak touwslagen opgelegd, ofwel een lijfstraf. Dwangarbeid werd nauwelijks opgelegd bij vrouwen, maar kwam relatief vaak voor bij mannen. Tot slot werd bij mannen ook relatief opsluiting in boeien opgelegd. Vrouwen kregen naast opsluiting relatief het vaakst touwslagen en dwangarbeid opgelegd.

Bush schreef dat mannen en vrouwen gelijkwaardig wreed werden bestraft.¹⁹⁷ De conclusies uit deze analyse geven echter een eerste indicatie dat dit niet het geval was. Terwijl het aandeel van opsluiting bij vrouwen relatief groot is, en ook het grootste gedeelte opmaakt van de straffen die vrouwen kregen opgelegd, is het bij mannen zichtbaar dat zij relatief vaak met fysieke straffen, ofwel lijfstraffen, werden bestraft. Specifiek is zichtbaar dat mannen relatief vaak met touwslagen zijn bestraft. Ook dwangarbeid, een werkstraf die tot op zekere hoogte ook om fysieke bestraffing ging, komt relatief vaak bij mannen voor.

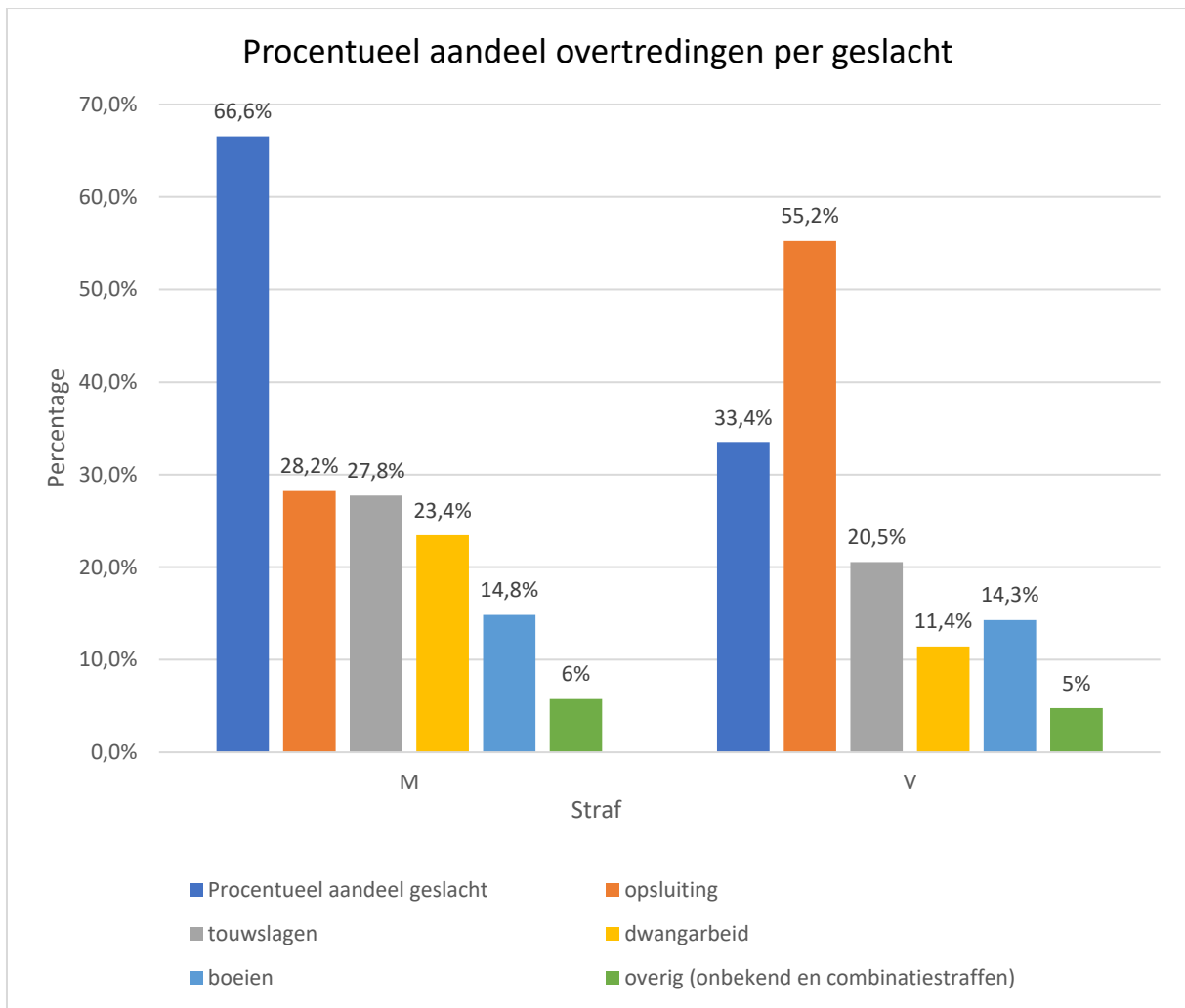
¹⁹⁷ Barbara Bush, *Slave women in Caribbean society, 1650-1838*, 6, 31, 42.

Figuur 14. Straffen per geslacht.

Figuur 15. Procentueel aandeel van de vaakst voorkomende overtredingen per geslacht, ten opzichte van het procentuele aandeel van respectievelijk mannen en vrouwen.

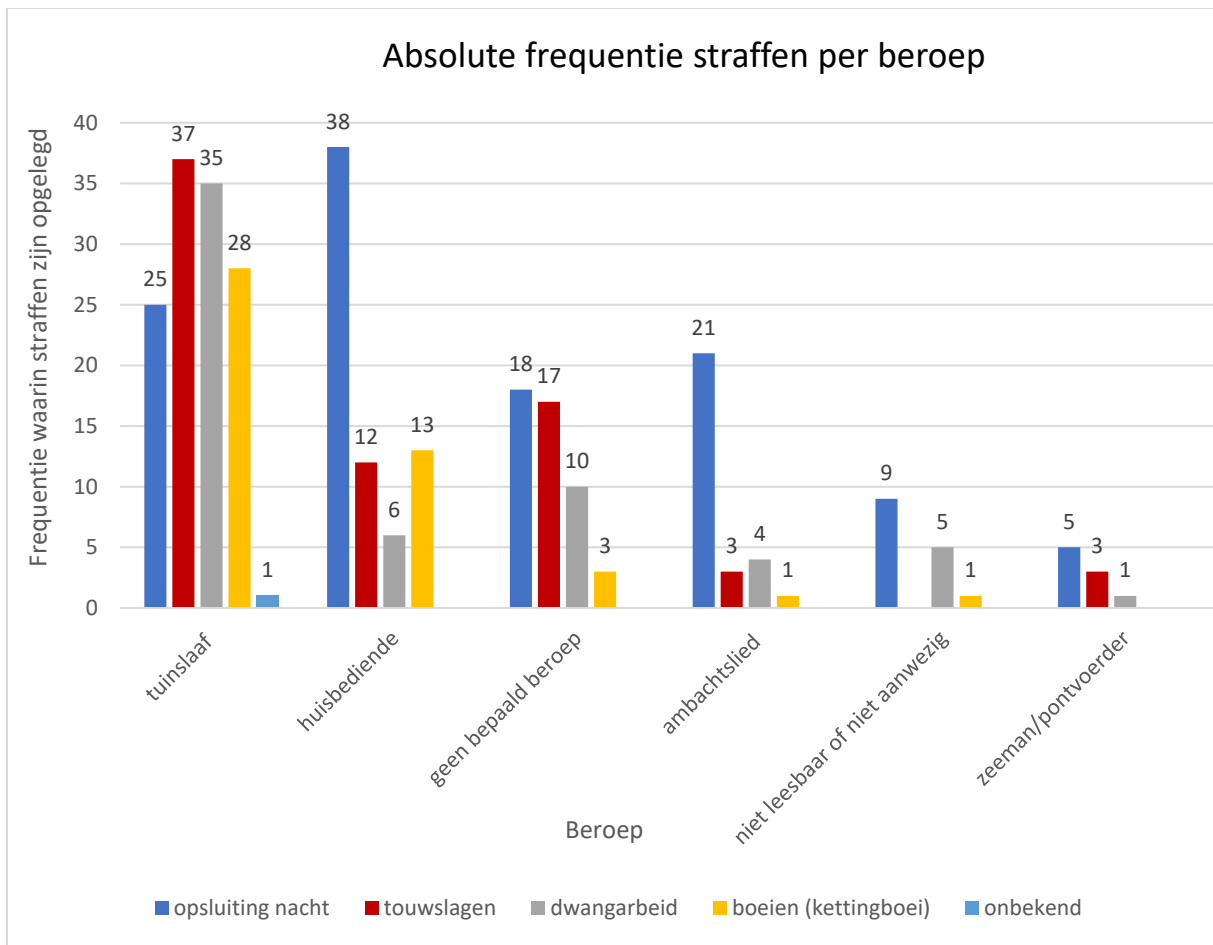
Figuur 16. Procentueel overzicht van de meest voorkomende overtredingen in de Registers weergegeven per geslacht, ten opzichte van respectievelijk het totaal aantal mannen en het totaal aantal vrouwen in de Registers.

Beroep

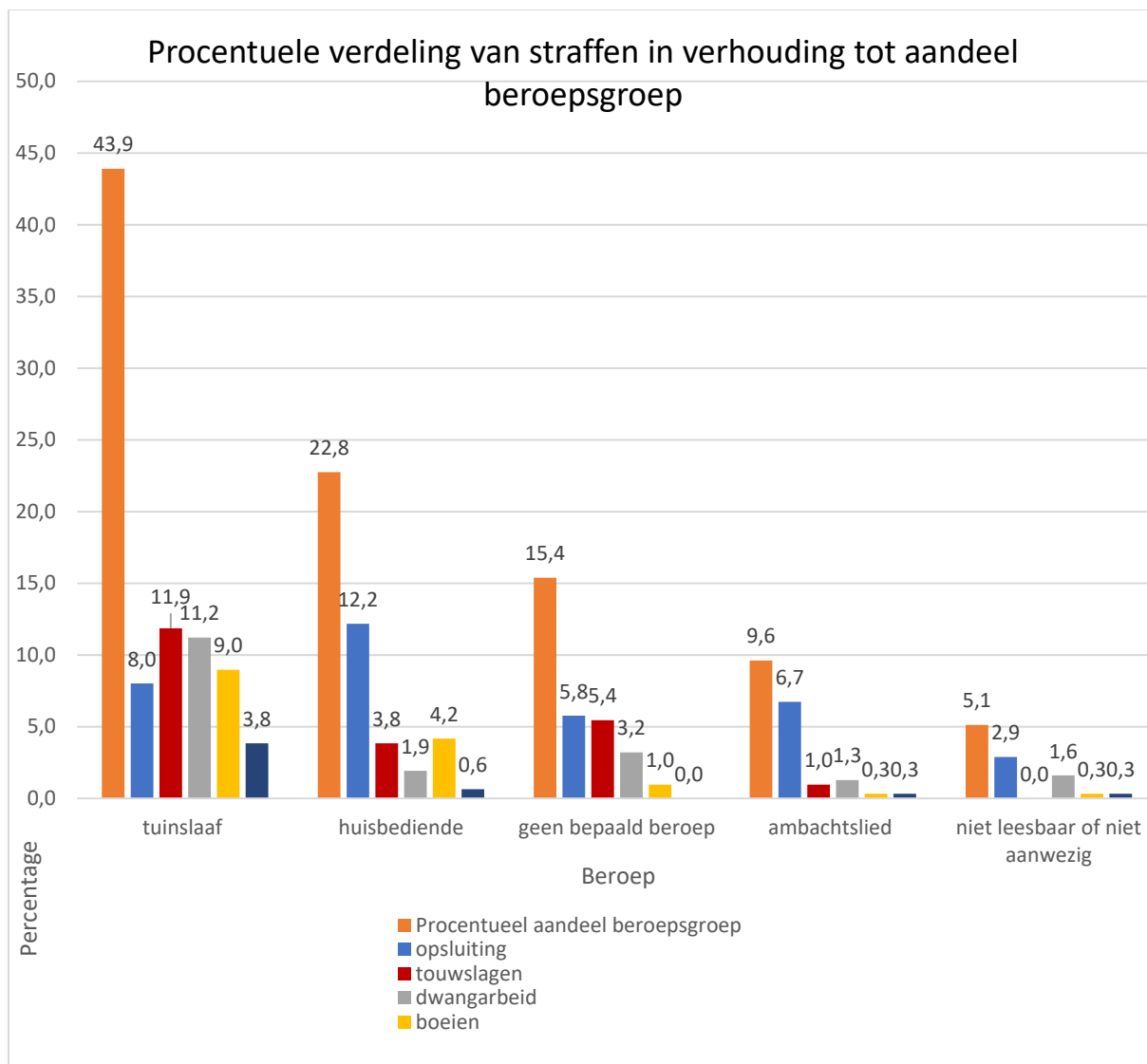
Figuur 17 laat de absolute frequenties van overtredingen per leeftijdscohort zien. Figuur 18 laat de relatieve verdeling zien. Daarin is zichtbaar dat er verschillen bestaan tussen de beroepsgroepen. Verschillende groepen lijken in verschillende aandelen, verschillende straffen te hebben opgelegd gekregen. Bij de groep tuinslaven, de beroepsgroep met het grootste aandeel in de registraties in de Registers, komt voornamelijk touwslagen (11,9%) en dwangarbeid (11,2%) voor. Daarnaast respectievelijk boeien en opsluiting. Bij de huisbedienden, de op één na grootste groep, komt voornamelijk opsluiting voor, relatief aan de andere beroepsgroepen, in 12,2%, en dus is relatief bij huisbedienden het meest opsluiting opgelegd. Omdat er minder huisbedienden dan tuinslaven voorkomen in de Registers, maar huisbedienden vaker zijn geregistreerd voor opsluiting, is bij huisbedienden relatief veel vaker opsluiting opgelegd dan bij tuinslaven. Daarnaast worden bij huisbedienden een relatief klein aandeel boeien en touwslagen opgelegd. Bij ambachtlieden, de groep die in totaal slechts 9% opmaakt van de totale registraties, wordt relatief vaak opsluiting opgelegd.

Tuinslaven zijn dus het meest fysiek bestraft. Dan klopt het dat huisbedienden wellicht gebruik hebben gemaakt van hun ‘favoured’ positie: zij werden minder lichamelijk bestraft dan de lagere klasse van tuinslaven. Ook de bestraffing van ambachtlieden werd mogelijk beïnvloed door hun ‘elite’ positie.¹⁹⁸ Lichamelijke bestraffing kwam wel voor onder huisbedienden en ambachtlieden, maar relatief minder dan onder tuinslaven.

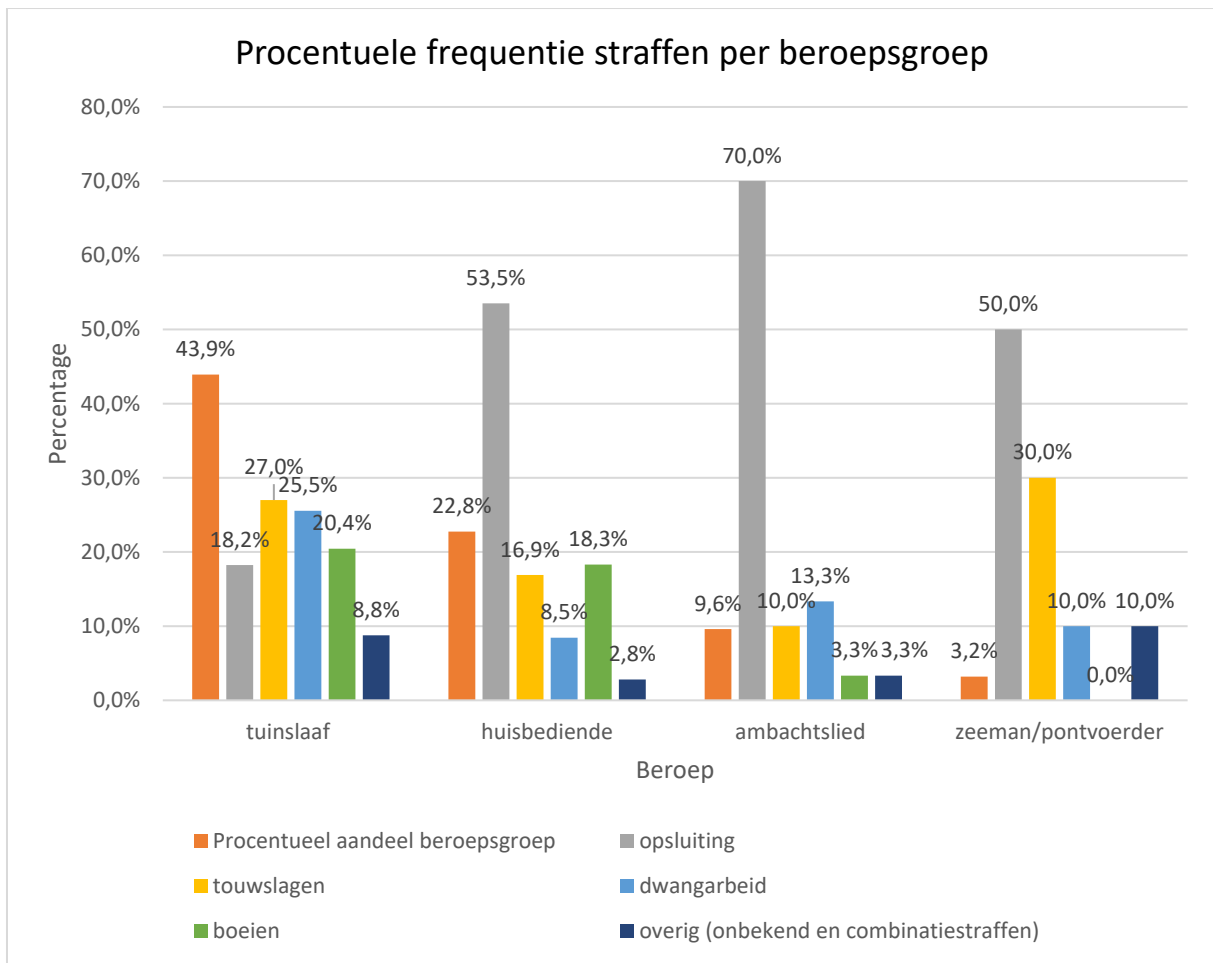
¹⁹⁸ Bush, *Slave women*, 61.

Figuur 17. Absolute frequentie van opgelegde straffen per beroep.

Figuur 18. Procentuele verdeling van straffen in verhouding tot het aandeel van beroepsgroepen.

Figuur 19. Procentueel aandeel straffen ten opzichte van het totaal aantal personen binnen de beroepsgroepen.

Hoofdstuk 7: De invloed van eigenaren

In dit hoofdstuk wordt ingegaan op de laatste deelvraag van dit onderzoek: In hoeverre had de eigenaar invloed op de bestraffing van slaafgemaakten op Curaçao tussen 1857 en 1863? In Hoofdstuk 4 is de mogelijke invloed van de eigenaar besproken vanuit het slavenreglement van 1857 en de administratieve opzet van de Registers en staten van door de politie gestrafte slaven. In dit hoofdstuk wordt ingegaan op wat de Registers laten zien over de rol van eigenaren in de bestraffing van hun menselijk bezit.

Voorkomende eigenaren

De tien eigenaren die het vaakst voorkomen in de *Registers* zijn te zien in Tabel 11. Opvallend is dat een vrouw het vaakst voorkomt. Dit was waarschijnlijk Jeanette Margaretha Kikkert, de weduwe van Hendrik Schotborgh, een gepensioneerd ambtenaar.¹⁹⁹ Jeannette Kikkert komt in 32 registraties voor als eigenaar, en daarmee treedt zij in ongeveer 10% van de 314 registraties als eigenaar op. Haar dochter, Henriette Jeanette Schotborgh, komt ook 6 keer voor als eigenaar.²⁰⁰

Het overgrote deel van de eigenaren komt gemiddeld 1 tot 2 keer in de *Registers* voor. Deze tien vaakst voorkomende eigenaren zijn dus uitschieters, die ons wel veel kunnen vertellen over de eigenaren in de *Registers* omdat zij in totaal 94 registraties voorkomen en daarmee dus bijna een derde van de totale registraties opmaken.

¹⁹⁹ Stamboomonderzoek, Nationaal Archief Curaçao, via <https://www.nationaalarchief.cw/api/picturae/genealogie/persons?ss=%7B%22q%22:%22Jeanette%20Margaretha%20Kikkert%22%7D>; Inge de Vries, 'De bestraffing van slaafgemaakten op Curaçao tussen 1857 en 1863 in de Registers en staten van door de politie gestrafte slaven: Een verkennende Research Note', (Paper voor Onderzoekscollege: Mensen als Bezit aan de Radboud Universiteit Nijmegen, 15 januari 2021).

²⁰⁰ Stamboomonderzoek, Nationaal Archief Curaçao, via <https://www.nationaalarchief.cw/api/picturae/genealogie/deeds/998bab7e-c921-11e7-8258-d89d6717b464?person=76acf7f7-1f94-41de-a104-f25cdedd6430>; Inge de Vries, 'De bestraffing van slaafgemaakten op Curaçao tussen 1857 en 1863 in de Registers en staten van door de politie gestrafte slaven: Een verkennende Research Note', (Paper voor Onderzoekscollege: Mensen als Bezit aan de Radboud Universiteit Nijmegen, 15 januari 2021).

De 10 vaakst voorkomende eigenaren	Frequentie
De weduwe H. Schotborgh (Jz)	32
J.A. Jesurun	12
M.E. van der Dijs	10
C. Sprock Cz.	10
P. de Haseth	7
Henriette de Ruijter van Steveninck geboren Schotborgh	6
J. Schotborgh MZ	6
J.F. Haaijen	6
G.J.R. de Lima	5 of 6
Gouvernement	5
Totaal	94

Tabel 6. De 10 vaakst voorkomende eigenaren.²⁰¹

Aanvraag van de machtiging	Aantal	Percentage
Ja Eigenaar machtiging aangevraagd	109	34,7%
Nee Geen machtiging aangevraagd, Overheid straf opgelegd OF (in enkele gevallen) Geregistreerde eigenaar geen machtiging aangevraagd, andere eigenaar machtiging aangevraagd	205	65,3%
Totaal	314	100%

Tabel 7. Aantal eigenaren die wel of niet een machtiging hebben aangevraagd.

²⁰¹ Een eerdere versie van deze tabel is voorgekomen in het paper dat ik schreef voor het Onderzoekscollege: Mensen als Bezit. De tabel is opnieuw berekend met geüpdatete gegevens. Inge de Vries, 'De bestraffing van slaafgemaakten op Curaçao tussen 1857 en 1863 in de Registers en staten van door de politie gestrafte slaven: Een verkennende Research Note', (Paper voor Onderzoekscollege: Mensen als Bezit aan de Radboud Universiteit Nijmegen, 15 januari 2021).

Persoon die straf oplegde Exclusief onvolledige registraties	Aantal	Percentage
Procureur des Konings	244	77,7%
Waarnemend Procureur of Districtscommissaris tijdelijk belast met waarneming van de functie van Procureur des Konings	66	21,1%
Onbekend	1	0,3%
Districtsmeester District 1	1	0,3%
Districtsmeester District 2	1	0,3%
Districtsmeester	1	0,3%
Totaal	314	100,0%

Tabel 8. Personen die straffen oplegden.

Invloed volgens reglementen

De Registers zijn in deze scriptie geïnterpreteerd als een administratie van bestraffingen waarbij de overheid betrokken was. Toch had waarschijnlijk niet alleen de overheid invloed op de bestraffing van slaafgemaakten. Uit het slavenreglement kunnen een aantal manieren afgeleid worden waarop eigenaren van invloed mochten zijn op de bestraffing van hun menselijk bezit. Ten eerste konden zij zelf straffen voor kleinere (huishoudelijke) overtredingen. Dit mocht buiten het toezicht van de overheid, zolang eigenaren de maximumstraffen niet overschreden. Ten tweede konden eigenaren een machtiging aanvragen om een slaafgemaakte een hogere straf op te leggen voor een herhaalde overtreding. Vanuit het slavenreglement lijkt het alsof de eigenaar met deze machtiging, de slaafgemaakte zelf (zwaarder dan de maximumstraffen) mocht bestraffen. Ten derde konden zij bij een zwaardere overtreding een schriftelijke aanvraag doen voor zwaardere bestraffing bij de Procureur, die de zwaardere bestraffing in dit geval op mocht leggen. Ten vierde blijkt uit onder andere artikel 22 dat eigenaren bij de Procureur de soort straf mochten aanvragen.²⁰²

Invloed in de praktijk

In de context van Curaçao, zagen Renkema en Goslinga verbetering in bestraffing.²⁰³ Ook André de la Porte zag dat bestraffing steeds meer door de overheid werd gedaan en minder een taak van eigenaren werd. Tegelijkertijd erkent André de la Porte dat er weinig controle en handhaving was.²⁰⁴ Zoals besproken zijn er verschillende auteurs vanuit andere contexten

²⁰² 'Publicatie Houdende bepalingen ten aanzien der voeding, kleeding, verpleging, huisvesting en afstraffen van slaven', *De Curaçaosche Courant* (21 februari 1857).

²⁰³ Renkema/Goslinga

²⁰⁴ André de la Porte, *Wanneer touwslagen niet meer volstaan...*, 94.

sceptisch op het beeld dat vanuit slavenreglementen ontstaat over de rol van eigenaren in de bestraffing en periodes van verbetering in de omstandigheden en behandeling van slaafgemaakten. Specifiek zagen Browne en Paton dat de rol van eigenaren niet verzwakt, maar versterkt werd door de aanscherping van reglementen voor emancipatie.²⁰⁵ Eigenaren gebruikten de reglementen in de praktijk om hun macht te laten zien, en te versterken.²⁰⁶

Vanuit de Registers en de context van deze administratie is een aantal aanwijzingen voor de praktijk op Curaçao zichtbaar, wanneer de Registers *against the grain* worden gelezen. In de Registers is ten eerste een registratie zichtbaar waarbij de eigenaar bezwaar maakte tegen de oplegging van een bepaalde straf. In de opmerkingen is te lezen dat de straf op verzoek van de eigenaar is verminderd.²⁰⁷ Dit laat zien dat de Procureur niet alleen in het slavenreglement, maar ook in de praktijk gevoelig was voor deze opvattingen van de eigenaar.

Daarnaast is in het grootste gedeelte van de registraties geen machtiging aangevraagd door de eigenaar, zie Tabel 7. Dit zou een aanwijzing kunnen zijn dat eigenaren hun macht verloren, en dat de overheid meer initiatief nam in de bestraffing van slaafgemaakten. In de Registers is zichtbaar dat de Procureur vaak een machtiging verleende bij huishoudelijke overtredingen. De Procureur heeft bij brutaliteit, straatschending en dronkenschap, geringe diefstal, en oneerbiedigheid, alle kleine overtredingen waarvoor de eigenaar huishoudelijk mocht straffen, vaak de machtiging verleend. Eigenaren vroegen in totaal 108 keer een machtiging aan, dit was voor zowel huishoudelijke als herhaalde overtredingen.

Het lijkt er dus op dat, bij veel van de huishoudelijke overtredingen, de eigenaar niet zelf zijn of haar menselijk bezit strafte, terwijl dit wel mocht. In plaats daarvan heeft de Procureur deze straffen opgelegd. Deze bestraffingen zouden volledig het initiatief van de Procureur kunnen zijn geweest, maar dat is niet waarschijnlijk. Bij overtredingen zoals ‘oneerbiedigheid tegen de meester’ is het niet aannemelijk dat dit de Procureur, vanuit zijn kantoor in Willemstad, ter ore zou zijn gekomen.²⁰⁸ Het is waarschijnlijker dat in deze gevallen, de eigenaar in overleg met de Procureur de strafoplegging initieerde en vervolgens liet uitvoeren door de autoriteiten.

²⁰⁵ Paton, ‘Punishment, Crime, and the Bodies of Slaves in Eighteenth-century Jamaica,’ 933, 944, 945; Browne, *Surviving Slavery in the British Caribbean*, 46.

²⁰⁶ Browne, *Surviving Slavery in the British Caribbean*, 46.

²⁰⁷ Nationaal Archief Curaçao, Archief van het Gouvernement/Archief Koloniale Overheid, Hoofdambtenaar Arbeidszaken (3), inv.nr. 31, Registers en staten van door de politie gestrafte slaven, maart 1857-juni 1863.

²⁰⁸ Openbaar Ministerie Curaçao, Sint Maarten, Bonaire, Sint Eustatius & Saba, ‘Organisatie’, ‘Geschiedenis Kantoor Parket Procureur-generaal’,

<https://www.openbaarministerie.org/nl/organisatie/geschiedenis/geschiedenis-kantoor-parket-procureur-generaal>.

Zoals eerder besproken legt de Procureur in de meeste gevallen de straf op. Het is niet waarschijnlijk dat deze overmacht van de Procureur op papier betekent dat de eigenaar geen invloed had op de bestraffing in de praktijk. Dat eigenaren vaak geen machtiging aanvroegen om hun menselijk bezit te bestraffen, in combinatie met de kennis dat er veel huishoudelijke en zwaardere overtredingen en bestraffingen voorkomen in de Registers, wekt de indruk dat beide partijen veelal samenwerkten om tot een gewenst resultaat te komen. Het lijkt erop dat eigenaren en Procureur buiten de Registers hebben gecommuniceerd over deze bestraffingen, die de eigenaar eigenlijk zelf uit mocht voeren, maar dat niet deed.

Een gewenst resultaat betekende voor de autoriteiten waarschijnlijk het in stand houden van de publieke orde. Ook eigenaren waren daarbij gebaat. Als er een opstand zou uitbreken of meer slaafgemaakten zouden vluchten, zou de kans op financiële compensatie van 200 gulden per slaafgemaakte voor eigenaren welke bij de emancipatie op Curaçao ingevoerd werd, verdwijnen.²⁰⁹

²⁰⁹ Goslinga, *Emancipatie en emancipator*, 158.

Conclusie

Dit onderzoek heeft inzicht willen bieden in de mate waarin een aantal persoonlijke kenmerken, en omstandigheden van slaafgemaakten invloed uitoefenden op de bestraffing van slaafgemaakten op Curaçao in de zes jaar voor emancipatie. De volgende onderzoeksvraag is onderzocht: In hoeverre hadden de leeftijd, het geslacht, het beroep en de eigenaar van slaafgemaakten invloed op de bestraffing van slaafgemaakten op Curaçao tussen 1857 en 1863? Het onderzoek heeft aan de hand van vijf deelvragen de Registers en staten van door de politie gestrafte slaven onderzocht om tot een conclusie te komen.

De eerste deelvraag was: In welke context zijn de Registers en staten van door de politie gestrafte slaven ontstaan? Binnen de historische context(en) en met gebruik van het lezen *along* en *against the grain* zijn de Registers geïnterpreteerd als een administratie van slaafgemaakten en de bestraffingen die zij opgelegd kregen door de overheid. De Registers kwamen voort uit het slavenreglement van 1857. Dit slavenreglement werd ingevoerd in een tijd waarin omliggende koloniën slavernij hadden afgeschaft, slaafgemaakten van Curaçao naar Venezuela vluchtten, en er een debat gaande was over emancipatie.

De Registers waren een onderdeel van het reglement, dat was bedoeld om de publieke orde, tot, en na, de aanstaande emancipatie te bewaren en de overgang naar emancipatie rustig te laten verlopen. De Registers waren waarschijnlijk bedoeld om vooral slaafgemaakten, en daarnaast ook deels eigenaren, te controleren, de macht van eigenaren tot op zekere hoogte te beperken, en bestraffing in toenemende mate onder te brengen bij de overheid. De belangen van groepen eigenaren en bestuur overlaptten met elkaar, zoals zichtbaar in het feit dat Procureur Mr. de Rouville slaafgemaakten in zijn bezit had, en deze zelfs eenmaal zelf heeft bestraft in de Registers. Het behoud van publieke orde, behoud van slaafgemaakten voor compensatie, en daarbij de bestraffing van slaafgemaakten, was belangrijk voor beiden. De Registers zijn een administratie van de koloniale macht, en reflecteerden daarbij ook angst voor mogelijke negatieve kanten van sociale veranderingen, en een poging om de samenleving aan te passen aan de situatie waarin slavernij is afgeschaft. Anderzijds reflecteren de Registers ook hoe slaafgemaakten zich, door overtredingen te begaan, hebben verzet tegen slavernij.

De tweede deelvraag was: Welke leeftijdsgroep, geslacht, en beroepsgroep werden bestraft op Curaçao tussen 1857 en 1863? In de Registers zijn voornamelijk jonge mensen tussen de 16 en 30 jaar bestraft. Meisjes onder de 19 jaar werden vaker tegen de voorschriften van het slavenreglement in bestraft dan jongens. In 66,6% van de registraties in de Registers was de geregistreerde persoon een man, en in 33,4% van de registraties ging het om een vrouw.

Dit staat in contrast met de geslachtsverdeling in de populatie van slaafgemaakte personen van Curaçao. Wanneer de geslachtsverdeling in de Registers in de context van de bestaande literatuur wordt beschouwd, kan een eerste conclusie getrokken worden dat mannen en vrouwen op Curaçao mogelijk niet gelijkwaardig zijn bestraft.

De beroepsverdeling die gevonden is in de Registers voldoet deels aan de verwachting van bestraffingen beïnvloed door beroepsgroepen die voortkwam uit de hiërarchie van Renkema.²¹⁰ Tuinslaven, die zich lager in de hiërarchie bevonden, zijn relatief veel geregistreerd in de Registers. Ambachtslieden en bomba's hebben een klein aandeel in de totale registraties. Opzichters, die hooggeplaatst waren in de beroepshiërarchie, komen slechts één keer voor in de Registers. Echter zijn huisbedienden, in de literatuur omschreven als een 'favoured' groep, wel relatief vaak bestraft, in totaal 22,8%.²¹¹ Dat betekent dat de verwachting vanuit de literatuur niet volledig klopt. Verwacht werd dat huisbedienden niet vaak werden bestraft omdat zij net als ambachtslieden een hogere positie innemen. Mogelijk speelt geslacht hier een rol in, omdat het relatieve aandeel van vrouwen ten opzichte van de totale registraties in de beroepsgroep huisbedienden hoog is.

De derde deelvraag was: In hoeverre bestaat er een verband tussen de overtreding en de leeftijd, het geslacht, en het beroep van slaafgemaakten op Curaçao tussen 1857 en 1863? De Registers zouden volgens het slavenreglement alleen bestraffingen voor herhaalde en zwaardere overtredingen bevatten. Dit onderzoek laat zien dat dit niet zo is. De voornaamste overtredingen die zijn geregistreerd, zijn zwaardere en kleine, huishoudelijke overtredingen. Voor deze laatste soort overtredingen mocht de eigenaar volgens het slavenreglement zelf straffen. Dit gebeurde echter niet, zo blijkt uit de Registers.

Zichtbaar was dat op basis van leeftijd, weinig verschillen tussen de leeftijdscohorten kunnen worden onderscheiden. Wegloperij en diefstal waren binnen bijna alle geanalyseerde cohorten belangrijke overtredingen. De verdeling verschilt echter in kleine mate per cohort. Qua beroep pleegden tuinslaven relatief meer diefstal dan elke andere groep, maar liepen ook relatief vaak weg. Huisbedienden liepen relatief veel weg, en ambachtslieden pleegden relatief vaak feitelijk geweld. Er bestaan dus kleine verschillen tussen de beroepsgroepen in de overtredingen die zij hebben begaan.

Een relatief geslachtsverschil is zichtbaar bij wegloperij, een overtreding die vrouwen relatief vaker begingen dan mannen, ook al komen zij minder vaak voor in de Registers. Dit kan een eerste indicatie zijn dat vrouwen en mannen op andere manieren verzet toonden,

²¹⁰ Renkema, *Het Curaçaose plantagebedrijf in de negentiende eeuw*, 136, 117.

²¹¹ Bush, *Slave women*, 61.

specifiek dat vrouwen verzet toonden door relatief vaker weg te lopen dan mannen, die relatief vaak diefstallen of feitelijk geweld pleegden. Dit staat in contrast met statistieken uit het Register voor weggelopen, teruggekeerde en opgevatte slaven, waarbij Van Galen aantoont dat juist vrouwen minder wegliepen tussen 1857 en 1863.²¹²

De vierde deelvraag was: In hoeverre werd de aard van de straf beïnvloed door de leeftijd, het geslacht, en het beroep van slaafgemaakten op Curaçao tussen 1857 en 1863? Binnen leeftijdscohorten zijn zulke kleine verschillen zichtbaar dat niet duidelijk is in welke mate leeftijd een rol heeft gespeeld bij de aard van de straf. Bij geslacht is dit anders. Gezien het feit dat er minder mannen dan vrouwen voorkwamen in de Registers, en mannen en vrouwen in absolute termen ongeveer even vaak opsluiting kregen opgelegd, kregen vrouwen relatief vaker opsluiting opgelegd. Aan de andere kant werden mannen juist relatief vaak bestraft met een fysieke straf zoals touwslagen of dwangarbeid. Wanneer we deze bevindingen in de context plaatsen van Renkema en Goslinga's conclusies, lijkt bestraffing met lijfstraffen ten eerste nog voor te komen op Curaçao in de laatste jaren van slavernij. Ten tweede kan daaraan toegevoegd worden dat, ook wanneer we de oververtegenwoordiging van mannen in de Registers beschouwen, mannen relatief vaak een lijfstraf kregen opgelegd, en dat fysieke bestraffing wellicht beïnvloed werd door geslacht.

Er lijken kleine verschillen te bestaan tussen bestraffing van verschillende beroepsgroepen. Enerzijds heeft de bestraffing te maken met de overtreding. Verschillende beroepen begingen waarschijnlijk ook deels verschillende overtredingen. Daarnaast speelt geslacht mogelijk een rol, zeker gezien het feit dat de beroepsgroepen verschillende geslachtsverdelingen hebben. Ook is het mogelijk dat de bestraffing beïnvloed werd door de beroepshiërarchie die op Curaçao bestond.

Uit de Registers blijkt dat de invloed van eigenaren op de bestraffing van hun slaafgemaakten waarschijnlijk bleef bestaan. Aan de ene kant is er een verandering zichtbaar in de rol van de overheid, die mogelijk invloed had op de rol van de eigenaar. De rol van de overheid blijkt ten eerste uit het bestaan van de Registers: de koloniale ambtenaren van Curaçao kregen in 1857 vanuit het slavenreglement de opdracht om bestraffingen van de overheid bij te gaan houden. Ten tweede trok de Procureur macht naar zich toe, en legde hij ook voor kleine overtredingen die eigenaren zelf konden straffen, straffen op. Daarmee kreeg de overheid wel een grotere rol in de bestraffing, door het uitgeven van machtigingen en het opleggen van straffen.

²¹² C. van Galen, 'Runaways or escapees in 19th century Curaçao', Workshop Life after slavery (Nijmegen, 6-7 December 2020).

Aan de andere kant is het waarschijnlijk dat hier acties van de eigenaar achter zaten. De eigenaar vroeg bijvoorbeeld de machtiging aan. Dit is zichtbaar in het feit dat zwaardere en huishoudelijke overtredingen het grootste gedeelte van de registraties in de Registers beslaan. Bij huishoudelijke overtredingen is het waarschijnlijk dat deze buiten het bereik van de Procureur voorkwamen, en dat de eigenaar het initiatief heeft genomen om naar de autoriteiten te gaan voor de bestraffing, ook al mocht hij zelf straffen volgens het slavenreglement.

Er zijn verschillende mogelijke verklaringen voor dit verschijnsel. Emancipatie was aanstaande, en wellicht wilden eigenaren de relatie met hun slaafgemaakten behouden of zelfs beter maken zodat hun (arbeids-)relatie na emancipatie zou kunnen blijven bestaan. Zij wilden zoveel mogelijk menselijk bezit behouden voor de financiële compensatie die hen te wachten stond bij emancipatie. Ook zou een bepaalde mate van gemakzucht kunnen hebben meegespeeld. Wellicht was het gemakkelijker voor eigenaren om, zelfs voor de kleinste overtredingen, de autoriteiten straffen op te laten leggen, in plaats van dit zelf te doen. Net als in Brits West-Indië of Jamaica, zoals Browne en Paton schreven, gebruikten eigenaren op Curaçao mogelijk het reglement, dat hun macht beperkte, voor hun eigen gewin.²¹³ Zij maakten beslissingen over de bestraffing van hun menselijk bezit, lieten hen in samenwerking met de autoriteiten bestraffen, en lieten zo zien dat zij, en niet slaafgemaakten, nog steeds macht hadden.

Dit onderzoek concludeert dat bepaalde persoonlijke kenmerken en de omstandigheid van de eigenaar waarschijnlijk een invloed hadden op de bestraffing van slaafgemaakten op Curaçao tussen 1857 en 1863. In ieder geval het beroep en het geslacht had invloed op de overtreding die zij begingen en de straf die zij vervolgens opgelegd kregen. Vervolgonderzoek zou in kunnen gaan op de significantie van deze verschillen tussen groepen.

Dit onderzoek laat daarnaast zien dat er, onder invloed van de internationale context en het debat over emancipatie, het slavenreglement van 1857, een nieuwe Gouverneur en Procureur, en de Registers, mogelijk een nieuwe vorm van bestraffing lijkt te zijn ontstaan op Curaçao in de zes jaren voor emancipatie. Eigenaren en autoriteiten werkten waarschijnlijk samen om slaafgemaakten te bestraffen, ook al mochten eigenaren in een aantal van deze situaties zelf straffen. Het lijkt erop dat eigenaren en autoriteiten weinig tegengestelde belangen hadden en dat zij samenwerkten in dit nieuwe systeem. Het economische belang van de eigenaren dat waarschijnlijk belangrijker werd naarmate duidelijk werd dat slavernij afgeschaft werd, overlapt met het belang voor publieke orde van de autoriteiten. Zij vonden een manier

²¹³ Paton, 'Punishment, crime, and the bodies of slaves in eighteenth-century Jamaica,' 933, 944, 945; Browne, *Surviving Slavery in the British Caribbean*, 46.

om de publieke orde te bewaren en daarmee zoveel mogelijk financiële compensatie te verzekeren voor slaveneigenaren. Daarbij hoorde de voortdurende repressie van slaafgemaakten, zelfs onder controle van de overheid in de Registers en staten van door de politie gestrafte slaven.

Bibliografie

Primaire bronnen

Archiefstukken

Nationaal Archief Curaçao, Archief van het Gouvernement/Archief Koloniale Overheid, Hoofdambtenaar Arbeidszaken (3), inv.nr. 31, Registers en staten van door de politie gestrafte slaven, maart 1857-juni 1863.

Nationaal Archief Curaçao, Archief van het Gouvernement/Archief Koloniale Overheid, Hoofdambtenaar Arbeidszaken (3), inv.nr. 8, Register van weggelopen, teruggekeerde en opgevatte slaven, juli 1837-mei 1863.

Harvard Law Library, Gouvernements-bladen van de Kolonie Suriname. 1816-1855, Algemeene Bepalingen (3), 1828.

Krantenartikelen

‘Publicatie Houdende bepalingen ten aanzien der voeding, kleeding, verpleging, huisvesting en afstraffen van slaven’, *De Curaçaosche Courant* (21 februari 1857), <https://resolver.kb.nl/resolve?urn=ddd:010332471>.

‘Uit Nederlandsche Couranten tot den 29 November jl.’, *De Curaçaosche Courant* (29 december 1855), <https://resolver.kb.nl/resolve?urn=ddd:010332619>.

‘Uit Nederlandsche Couranten tot den 30 October jl.’, *De Curacaosche Courant* (29 november 1956), <https://resolver.kb.nl/resolve?urn=ddd:010332458:mpeg21:p001>.

Websites

Nationaal Archief Curaçao, Index Curaçao: slavenregister en emancipatieregisters 1839-1863, via <https://www.nationaalarchief.cw/api/picturae/slavenregister/persons>.

Nationaal Archief Curaçao, Stamboom Onderzoek, via <https://www.nationaalarchief.cw/api/picturae/genealogie/persons>.

Secundaire bronnen

Internetbronnen

Openbaar Ministerie Curaçao, Sint Maarten, Bonaire, Sint Eustatius & Saba, ‘Organisatie’, ‘Geschiedenis Kantoor Parket Procureur-generaal’, <https://www.openbaarministerie.org/nl/organisatie/geschiedenis/geschiedenis-kantoor-parket-procureur-generaal>.

Secundaire literatuur

Aller, H.B. Van kolonie tot koninkrijksdeel: de staatkundige geschiedenis van de Nederlandse Antillen en Aruba van 1634 tot 1994 (Dissertatie, Groningen 1994) via <https://cris.maastrichtuniversity.nl/en/publications/van-kolonie-tot-koninkrijksdeel-de-staatkundige-geschiedenis-van->.

André de la Porte, V., Wanneer touwslagen niet meer volstaan..., (Masterscriptie, Erasmus Universiteit, Rotterdam, 2012) via <https://thesis.eur.nl/pub/12926>.

- Bastian, J.A., 'Reading Colonial Records Through an Archival Lens: The Provenance of Place, Space and Creation', *Archival Science* 6 (2006) 267–284.
doi: 10.1007/s10502-006-9019-1.
- Beattie, P.M., "'Born under the Cruel Rigor of Captivity, the Supplicant Left It Unexpectedly by Committing a Crime": Categorizing and Punishing Slave Convicts in Brazil, 1830-1897', *The Americas* 66:1 (2009) 11-45. <https://www.jstor.org/stable/25602363>.
- Beckles, H., 'Sex and Gender in the Historiography of Caribbean slavery,' in: Verene Shepherd, Bridget Brereton en Barbara Bailey eds., *Engendering History. Caribbean Women in Historical Perspective* (Londen-Kingston 1995), 125-154.
- Benton, L., *Law and colonial cultures: legal regimes in world history, 1400-1900* (Cambridge, 2004).
- Bosch van Suchtelen, R., 'Met eenige vaderlijke tucht': De bestraffing van mensen in slavernij in 'Het Wekelijksch Rapport der Afgestrafte slaven op het Piket der Justitie' (Bachelorscriptie Geschiedenis, Radboud Universiteit, Nijmegen 2018).
- Brown, A.K., "'Black Mark on Our Legislation:": Slavery, Punishment, and the Politics of Death in Nineteenth-Century Brazil', *Luso-Brazilian Review* 37:2 (2000) 95-121.
<https://www.jstor.org/stable/3514169>.
- Browne, R.M., *Surviving slavery in the British Caribbean* (Philadelphia 2017).
<http://search.ebscohost.com.ru.idm.oclc.org/login.aspx?direct=true&db=nlebk&AN=2294156&site=ehost-live>.
- Bush, B., *Slave women in Caribbean society, 1650-1838* (Kingston, 1990). <https://hdl-handle-net.ru.idm.oclc.org/2027/heb.02025>.
- Camp, S.M.H., *Closer to Freedom: Enslaved Women and Everyday Resistance in the Plantation South* (Chapel Hill 2004).
- Campbell, G., Miers, S., en Miller, J.C., 'Women in western systems of slavery: Introduction', *Slavery & Abolition* 26:2 (2005) 161-179.
doi: [10.1080/01440390500176178](https://doi.org/10.1080/01440390500176178).
- Campbell, J., 'The victim of prejudice and hasty consideration': The slave trial system in Richmond, Virginia, 1830–61', *Slavery & Abolition* 26:1 (2005) 71-91.
doi: 10.1080/01440390500058871.
- Colvin, M., *Penitentiaries, Reformatories, and Chain Gangs: Social Theory and the History of Punishment in Nineteenth-Century America* (New York 1997). <https://doi-org.ru.idm.oclc.org/10.1057/9780312299262>.
- Denham, J.M., *A Rogue's Paradise: Crime and Punishment In Antebellum Florida, 1821-1861* (Tuscaloosa 1997). <https://hdl-handle-net.ru.idm.oclc.org/2027/heb.05196>.
- Egerton, D.R., 'Slave Resistance', in: Mark Smith en Robert Paquette eds., *The Oxford Handbook of Slavery in the Americas* (Oxford 2012) online paginanummers 1-19
doi:10.1093/oxfordhb/9780199227990.013.0021.

- Esajas, M., 'Een Amsterdamse lobby voor 'herstelbetalingen' voor plantagehouders' in: Pepijn Brandon, Gario Jones, Nancy Jouwe en Matthias van Rossum eds., *De slavernij in oost en west* (Amsterdam 2020) 335-343.
- Finkelman, P., 'United States Slave Law', in: Mark Smith en Robert Paquette eds., *The Oxford Handbook of Slavery in the Americas* (Oxford 2012) (online paginanummers 1-23) doi: 10.1093/oxfordhb/9780199227990.013.0020.
- Flanigan, D.J., 'Criminal Procedure in Slave Trials in the Antebellum South', *The Journal of Southern History* 40:4 (1974) 537-564. <https://www.jstor.org/stable/2206354>.
- Galen, C. van., 'Runaways or escapees in 19th century Curaçao', Workshop Life after slavery (Nijmegen, 6-7 December 2020).
- Galen, C.W. van., 'Een archivaal panopticum: het slavenregister en andere bronnen over de laatste fase van slavernij op Curaçao (1839-1863)', *Lantèrnu* 25 (2020). <https://hdl.handle.net/2066/221912>.
- Goslinga, C.Ch., *Emancipatie en emancipator: de geschiedenis van de slavernij op de Benedenwindse eilanden en van het werk der bevrijding* (Dissertatie, Katholieke Universiteit, Nijmegen, uitgegeven in Assen 1956).
- Goveia, E.V., 'The West Indian Slave Laws in the Eighteenth Century', *Revista de Ciencias Sociales* 4:1 (1960) 75-103. https://rcsdigital.homestead.com/files/Vol_IV_Nm_1_1960/Goveia.pdf.
- Hartog, J., *Curaçao: from colonial dependence to autonomy* (Oranjestad 1968).
- Höevell, W.R. van., *Slaven en vrijen onder de Nederlandsche wet* (Zaltbommel 1855) via https://www.dbnl.org/tekst/hoev004slav01_01/hoev004slav01_01_0019.php.
- Jordaan, H., *Slavernij en vrijheid op Curaçao: de dynamiek van een achttiende-eeuws Atlantisch handelsknooppunt* (Dissertatie, Leiden Universiteit, Leiden 2012). <https://hdl.handle.net/1887/19083>.
- Kunst, A.J.M., *Recht, commercie en kolonialisme in West-Indie vanaf de zestiende tot in de negentiende eeuw* (Zutphen 1981).
- Lamur, H.E., 'Demographic performance of two slave populations in the Dutch speaking Caribbean,' *Boletín de Estudios Latinoamericanos y del Caribe* 30 (1981) 87-102. <https://www.jstor.org/stable/25675094>.
- Nimako, K., en Willemsen, G., *Slavery, Abolition and Emancipation* (Londen 2011) <https://doi-org.ru.idm.oclc.org/10.2307/j.ctt183p3kr>.
- Oostindie, G., 'Slave resistance, colour lines, and the impact of the French and Haitian revolutions in Curaçao', in Wim Klooster en Gert Oostindie (eds.) *Curaçao in the Age of Revolutions, 1795-1800* (Leiden 2011) 1-23. <http://library.oapen.org/handle/20.500.12657/38103>.

- Oostindie, G., *Roosenburg en Mon Bijou: Twee Surinaamse plantages, 1720-1870* (Dordrecht 1989). <https://pure.knaw.nl/portal/en/publications/roosenburg-en-mon-bijou-twee-surinaamse-plantages-1720-1870>.
- Paton, D., 'Punishment, crime, and the bodies of slaves in eighteenth-century Jamaica,' *Journal of Social History* 34:4 (2001) 923-954. <https://doi-org.ru.idm.oclc.org/10.1353/jsh.2001.0066>.
- Paula, A.F., *Van slaaf tot quasi-slaaf: Een sociaal-historische studie over de dubbelzinnige slavenemancipatie op Nederlands Sint Maarten, 1816-1863* (Dissertatie, s.l., 1992).
- Renkema, W.E., *Het Curaçaose plantagebedrijf in de negentiende eeuw* (Zutphen 1981).
- Schiltkamp, J.A., en De Smidt, J.Th. eds., *West Indisch Plakkaatboek. Publikaties en andere wetten alsmede de oudste resoluties betrekking hebbende op Curaçao Aruba Bonaire II 1782-1816* (Amsterdam 1978).
- Schoenmaker, B., 'Aart G. Broek, De geschiedenis van de politie op de Nederlands-Caribische eilanden, 1839-2010. Geboeid door macht en onmacht (Amsterdam: Boom, Leiden: KITLV Uitgeverij, 2011, 324 pp., ISBN 978 94 6105 543 9); Ellen Klinkers, De geschiedenis van de politie in Suriname, 1863-1975. Van koloniale tot nationale ordehandhaving (Amsterdam: Boom, Leiden: KITLV Uitgeverij 2011, 280 pp., ISBN 978 94 6105 247 6)', in *BMGN - Low Countries Historical Review* 127:4 review 84 (2012) <https://doi.org/10.18352/bmgn-lchr.8200>.
- Stipriaan, A. van., 'Suriname and the Abolition of Slavery', in: Gert Oostindie eds., *Fifty Years Later: Antislavery, Capitalism and Modernity in the Dutch Orbit* (Leiden 1995) 117-141.
- Stipriaan, A. van., *Surinaams Contrast: Roofbouw en overleven in een Caraïbische plantagekolonie, 1750-1863* (Leiden 1993). <https://www.jstor.org/stable/10.1163/j.ctvbqs33z>.
- Stoler, A.L., *Along the Archival Grain: Epistemic Anxieties and Colonial Common Sense* (Princeton-Oxford 2010).
- Vries, I. de., 'Database van de Registers en staten van door de politie gestrafte slaven', database behorende bij het paper 'De bestraffing van slaafgemaakten op Curaçao tussen 1857 en 1863 in de Registers en staten van door de politie gestrafte slaven: Een verkennende Research Note', (Paper voor Onderzoekscollege: Mensen als Bezit aan de Radboud Universiteit Nijmegen, 15 januari 2021).
- Vries, I. de., 'De bestraffing van slaafgemaakten op Curaçao tussen 1857 en 1863 in de Registers en staten van door de politie gestrafte slaven: Een verkennende Research Note', (Paper voor Onderzoekscollege: Mensen als Bezit aan de Radboud Universiteit Nijmegen, 15 januari 2021).
- Zemon Davis, N., 'Judges, Masters, Diviners: Slaves' Experience of Criminal Justice in Colonial Suriname', *Law and History Review* 29:4 (2011) 925-984 <https://doi.org/10.1017/S0738248011000502>.

Bijlagen

Slavenreglement 1795

Bron: Schiltkamp, J.A., en De Smidt, J.Th. eds., West Indisch Plakkaatboek. Publikaties en andere wetten alsmede de oudste resoluties betrekking hebbende op Curaçao Aruba Bonaire II 1782-1816 (Amsterdam 1978) 514-516.

PUBLIKATIE. REGELS VOOR DE BEHANDELING VAN SLAVEN.

1795 november 20/24

ARA OAC 222 no. 28.

Gedrukt bij A.F. Paula, *De slavenopstand* (1974), p. 313-316.

[...]

Wij Gouverneur en Raaden des eilands Curacao.

Allen dengeenen die deezen zullen zien ofte horen lezen (salut); doen te weeten nademaal wij bij onze publicatie van heeden en generaale amnestie hebben verleent aan alle de negerslaven dewelke zich aan den opstand in de beneedencontryen hebben schuldig gemaakt, op conditie en voorwaarde dat zoo er nog eenige negers in de boschen mogten zijn dezelve zich binnen tijd van veertien dagen zullen hebben te begeeven op hunnen respective plantagien en aldaar hunne vorigen arbeid hervatten. En wij het ten algemeene nutte en overeenkomstig de pligten van goede regenten hebben nodig geoordeelt tot voorkoming van alle perilleuse gevolgen uit ontevredenheid resulterende, ook eenige nadere schikkingen omtrend de behandeling der slaaven te beraamen.

Zo is 't dat ij statueeren, gelijk gestatueerd word bij deezen:

1. Dat geene planters, hetzij christenen of jooden, zullen vermogen van hunne tuin- en werkslaaven des zondsags of op andere feestdagen van enige arbeid, hetzij met houthaalen of ander thuiswerk, te vorderen, tenzij dezelve bij invalling der regens ofte anderzints het mogte hoogst noodzakelijk oordelen op dien dag hunne slaaven aan het werk te stellen; als wanneer zij voor zodanig extra werk aan yder neger voor dien dag zullen moeten geeven drie kanne maies of neegen stuyvers in geld en aan de negerinnen twee kannen maies of een reaal. Zullende echter een gedeelte der slaaven bij beurte op de thuienen moeten blijven tot bewaaking van dezelfde na goed-vinden van de planters; en geenzints onder dit articul zijn begrepen de wagers zoo van veecoraalen als andersints.

2. Dat de werkuuren voor de slaaven voortaan zullen zijn bepaald in maniere als volgt: te weeten des morgens van vijf tot elf uuren en des namiddags van een uren tot zonsondergang, buiten werken bepaalden werktijd de eigenaars van hunne slaaven geen thuinwerk zullen mogen vorderen; zijnde hier nogthans van uitgezonderd het brengen van dragten na de stad en andere noodzakelijke boodschappen waartoe de meesters hunne slaaven mogen employeren.

3. Dat alle planters gehouden zullen zijn aan yder neger te geeven voor desselfs randzoen vijf kannen maies 's weeks en aan de negerinnen vier kannen 's weeks, het gantsche jaar door; en het aan hun niet gepermitteerd weezen in plaats van dit bepaalde rantsoen eenige werkdagen aan de slaaven te verlenen.

4. Dat de planters en andere eigenaars van slaaven ook zullen zijn verpligt aan hunne slaaven te geeven de nodige kleedinge tot dekking hunner naaktheid, zonder dat voor deeze kleedinge eenige korting van der slaaven randzoenen zal mogen werden gedaan.

5. Dat geene planters ofte andere eigenaars van slaaven zullen vermogen hunne slaaven te dwingen eenige kleederen ofte andere articulen van hun te kopen en naargaans dezelfde uit hunne randzoenen af te houden.

6. Dat de meesters hunne slaaven niet onmatig of onreedelijk zullen vermogen te kastijden ofte voor den misdaad van eenen verscheidene anderen te straffen.

7. Dat de planters zullen gehouden zijn zodra enige hunner slaaven weglopen, daarvan binnen den tijd van agt dagen na zodanige ontdekkinge aan den edele gestrenge heer raad fiscaal schriftelijk te doen kennis geeven.

8. Dat de planters verplicht zullen zijn alle de publicque weegen langs hunne thuienen geleegen ofte onder hunne plantagie behorende in eene goede staat en order te houden en dezelve van tijd tot tijd zullen examineeren of laten examineeren en het noodige hout daaruit kappen.

9. Dat het niet zal gepermitteerd zijn eenige geweren in handen van de slaaven te laten, zullende diegeene welke thans in handen der slaaven zijn immediaetelijk werden afgevordert en gedepositeerd worden in de hoofdfortresse deezes eilands binnen den tijd van veerthien dagen na deeze onze publicatie. Echter zal yder planter twee geweeren voor zijn eige gebruik op desselfs plantagie mogen houden, mits dat zodanig geweeren onder het opzicht van de blanken zullen moeten blijven.

En naardien hebben wij dienstig gevonden alle het bovenstaande tot welzijn van den landen, tot conservatie van de herstellde rust en goede order alhier te statueeren, zo is onze

ernstige begeerte dat deze publicatie stiptelijk werd geobserveert en agtervolgt, op paene van telkens te verbeuren een boete van vijftwintig pezos van agten, ten behove van den edelen gestrengen heer raad fiscaal deezer eilanden, aan dewelken wij hiermee gelasten op de rigtige nakoming daarvan met alle activiteit te vigileeren en tegens de contraventeurs derzelfde te procedeeeren met alle rigeur van justitie.

Werdende door deeze onze publicatie die van 2^e november 1789, 21 january 1790 en 23^e february 1791 voor zoverre het aangehaalde daarbij eenig overeenkomst heeft, met deeze gealtereert.

En opdat niemant hiervan eenige ignorantie kan komen te pretendeeren, zal deeze op de gewoone wijze en plaatzen werden gepubliceert en geaffigeert.

Aldus gearresteerd in onze raadsvergadering gehouden in 't fort Amsterdam op Curacao den 20 november 1775 en gepubliceerd ten overstaan van de edele heeren gecommiteerdens uit onze raadsvergadering tot het houden der dingtaalen, beneevens den edele gestrengen heer PIETER THEODORUS VAN TEYLINGEN, raad fiscaal deezer Willemstad.

Ter ordonnantie van Hun Edele Achtbare voornoemd. G.H. VAN HAMEL secretaris.

Slavenreglement 1812

Bron: Schiltkamp, J.A., en De Smidt, J.Th. eds., West Indisch Plakkaatboek. Publikaties en andere wetten alsmede de oudste resoluties betrekking hebbende op Curaçao Aruba Bonaire II 1782-1816 (Amsterdam 1978) 808-810.

REGELS VOOR DE BEHANDELIGN VAN SLAVEN.

1812 december 8.

ARA OAC 527 no 25 (Engelse en Nederlandse tekst).

Zie 1794 november 20/24, no 442.

Doen te weten nademaal het aan ons is voorgedragen dat er verscheidene ongeregeldheden aan de kant van de planters en andere eigenaars van slaven hier te landen plaatshebben en met het doeleinde om zodanige handelingen in 't vervolg te verhinderen, de staat der slaven te verbeteren, derzelver eigenaars te beschutten en terzelver tijd tot 's algemene welvaart te voorzien.

Zo is het dat wij goedgevonden hebben vast te stellen, gelijk het vastgesteld word mitsdeze ddat van dato dezese de volgende schikkingen in kragt zullen zijn, te weten:

1. Geen planters ofte eigenaars van slaven, 't zij christen of joden, zullen op zons- of enige andere heilige dagen (welkers opvolging volgens de wetten der colonie bepaald is) enig soort van werk van voornoemde slaven mogen afvorderen, aangezien gemelde dagen als rustdagen slegts tot gebruik en ten behoeve van zodanige slaven geschikt zijn aangemerkt, uitgezondert diegene onder hun welkers diensten niet ontbeert kunnen worden, als schapen-, koe- en tuinwagters en alle soort van huisslaven.

2. De werkuuren op de plantagien en voor ambachtsslaven zullen voortaan bepaald zijn alsvolgd, te weten: van zonsopgang tot elf uren 's middags en van één uur tot zonsondergang 's achtermiddags, voor en na gemelde uren zullen de eigenaars van slaven hun geen werk afvergen, uitgezonderd veedrijvers en zij die met dragten naar de markt gaan ofte enige brieven of boodschappen wegbrengen, van dewelke men bij de nagt (mits hun gedurende de dag ene evenredige getal uren tot rust vergunnende) zal mogen gebruik maken (huisslaven zijn onder dit artikel niet inbegrepen).

3. Nademaal het ons mede is vorogedragen dat er ene veranderin gin de thans genoten rantsoenen der slaven diend gemaakt te worden, zo gelasten en bevelen wij mitsdeze dat van dato der afkondiging dezer publicatie tot op den 31^e dag van maart

ignesloten aan alle mansslaven ieder ses kannen, aan vrouwenslaven vijf kannen mais 's weeks en aan kinderen zoveel als met hunnen jaren overeenkomstig is zullen worden afgegeven. En vervolgens zal 't geven van ses kannen mais aan mansslaven en vijf aan vrouwenslaven 's jaarlijks op primo oktober aanvang nemen en tot op den 31^e maart vervolg worden en van primo april tot op den 30^e september ingesloten zullen de mansslaven ieder vijf en de vrouwen slaven vier kannen mais 's weeks genieten. De rantsoenen zullen wekelijks op zodanige dag als aan de eigenaren zal goeddunken (edog terzelvertijd in achtnemende dat dezelve steds op dezelfde dag in de week dewelke daartoe bepaald zal zijn) moeten worden afgegeven.

Uit dit artikel zullen de planters en eigenaars van slaven het gewaren dat zij onder geen voorwendzel hunnen slaven een zekere getal dagen 's weeks om voor hun zelve te werken in plaats van rantsoenen (gelijk het tevoren maar al te veel gebruikelijk is geweest)) zullen hebben te geven, dewijl het blijkbaar is dat wanneer op zulke dagen zij geen voedsel kunnende verschaffen, zij dezelve in luiheid en met alle soort van ontucht doorbrengen, waardoor zij dan ook 's nagts genoodzaakt zijn op roof uit te gaan om de mangel aan rantsoen te vergoeden, hetwelke gedeetelijk de oorzaak is van zovele diefstallen en roving en welke alle nagten gepleegt worden. De planters zullen dus ten alle tijden verplicht zijn hunne slaven haare volle rantsoenen zonder enige afkorting ingevolge het eerste lid dezer artikel hebben te geven.

4. Alle planters en eigenaars van slaven zullen (ten hunne koste) verplicht zijn dezelve tot dekking haarer naaktheid en om hun tegen de strengheid van het weder te beschutten behoorlijk met klederen hebben te voorzien.

5. Dewijl het op veele plantagien gebruikelijk is winkels van rum, suiker, tabak etc. te houden, welke artikelen aan de slaven om met hunne rantsoenen te verrekenen worden uitverkogt, hetwelke ten gevolge heeft dat zij op het einde van de week geen rantsoen tegoedh ebben en dus hun slegts overblijft of ten kost van 't algemeen te roven of van honger te vergaan.

Zo is het dat teneinde alle zodanige slegte gebruiken voor te komen, aan alle planters en anderen op dit eiland residerende op het sterkste verboden word enige winkels van dien aard te houden. En de landdrosten der respectieve divisien op dit eiland zijn gelast naauwkeruig zorg te dragen dat nog gemelde winkels nog enige anderen, alwaar de slaven gelegenheid mogen vinden om hare rantsoenen voor enige der voronoemde artikelen in te ruilen, gehouden worden.

6. De eigenaars van slaven zijn verboden hunne slaven op ene onredelijke manier te straffen, zijn zij strafbaar zo diend de straf evenredig met de schuld te zijn, en in alle misdaden van ene gruwzame aard zal er rapport daaromtrent aan den landdrost van 't divisie moeten geschieden. Geen tro[e]p slaven zal voor de misdaad ener enkele mogen gestraft worden.

7. Wanneer enige slaaf of slaven hunnen meesters dienst ontlopen, zal er binnen de tijd van agt dagen na zodanige ontloping op het kantoor van zijn weledel gestreng den raad fiscaal rapport moeten geschieden.

8. Alle planters worden hiermede gelast de publieke wegen nabij of omstreeks hunnen plantagien in goede order te houden, de bomen af te kappen en de takken te snoeyen, teneinde dezelve aan de voorbijgangers tot gene hindernisse mogen strekken.

9. De planters zullen zorg hebben te dragen dat het kruid en wapenen aan blanke persoonen (indien er op hunne plantagien zijn, zo niet aan de factor) in bewaring worden gegeven.

10. Alle diegene die eniger wijze der artikelen dezer publicatie zullen trachten te ontduiken of te overtreden, zullen voor ieder artikel aldus overtreden ofte ontduikt ene somma van vijftig pezos van agten verbeuren. Zullende zijn weledel gestreng den raad fiscaal, de landdrosten, den gedeputeerde fiscaal en de districtmeesters dezen raadsbesluit en alle zaken daarin vermeld volle effect doen sorteren.

Gegeven ---

Slavenreglement 1824

Bron: Goslinga, C.Ch., Emancipatie en emancipator: de geschiedenis van de slavernij op de Benedenwindse eilanden en van het werk der bevrijding (Dissertatie, Katholieke Universiteit, Nijmegen, uitgegeven in Assen 1956) 145-148.

PUBLICATIE 1824 No. 78

De Schout-bij Nacht Gouverneur en Raden van Policie van Curaçao en Onderhoorige eilanden.

Allen dengenen, die deze zullen zien of hooren lezen, salut, doen te weten :

Dat bij herziening der publicacie van den 3den Junij 1761, den iden November 1789 en den 23sten Februarij 1791, omtrent het wegloopen van slaven als anderszins, en van den 8sten December 1812, wegens de behandeling, voeding en kleeding van dezelve, noodig en raadzaam geoordeeld is, niet alleen veranderingen daarin te maken, maar ook alle daarin gewyzigde en blijvende bepalingen met de nieuwe daar te stellen verordeningen te vereenigen en alzoo, met betrekking en tenietdoening van de hiervore gemelde en alle andere publicacien, die met deze strijdig zijn, en welke dienvolgens hierbij worden ingetrokken en tenietgedaan, bij deze opnieuw vast te stellen :

1. dat een ieder verplicht zal zijn bij het wegloopen van eenig zijner of harer slaaf of slaven, niet alleen aan het Officie-Fiscaal, maar planter zijnde, alsdan ook aan den Districtmeester van zijn district, daarvan kennis te geven, en zulks door de bewoners van het stadsdistrict binnen twee maal vier en twintig uren, en door die van de Oost- en Middendivisie, binnen drie maal- vier en twintig uren en door die van de Westdivisie, binnen vier maal vier en twintig uren na de ontdekking der ontvlugting, met opgave van den naam en het signalement en wat meerder nog tot herkenning zal kunnen dienen; en binnen gelijken tijd na de terugkomst of opvatting mede het Officie-Fiscaal en den Districtmeester daarvan verwittigen, alles en in beide gevallen op verbeurte eener boete van een honderd pezos van achten voor iedere slaaf;
2. dat elk Districtmeester na verkregene kennis van het wegloopen van eenige slaaf of slaven, door middel van postillons, bekendmaking daarvan in zijn onderhoorig district zal hebben te doen.
3. dat alle planters op dit eiland gehouden zullen zijn om, ten minste eens in de maand, op ongezette tijden hunne plantagien en negerhuizen op dezelve te onderzoeken ter ontdekking van weggeloopene slaven, snaphanen en andere schietgeweren, kruid of lood, welke aldaar of daarin zouden kunnen verborgen wezen ; zullende de ontdekte wegloopers moeten

gearresteerd en in verzekerde bewaring gehouden worden om hunne meesters of meesteressen, zoo spoedig mogelijk, immers binnen vier dagen, bijaldien de afstand wijd en ver mögt wezen, daarvan te verwittigen, ten einden door hunne of hare meesters te worden afgehaald tegen betaling der bepaalde som van tien pezos van achten voor vanggeld ;

4. dat de meesters of meesteressen van ontvlugte en teruggekome ne of opgevatte slaven gehouden zullen zijn om, wanneer het Officie-Fiscaal zulks noodig mögt oordeelen en begeeren, dusdanige slaven aan hetzelfde, binnen den tijd, in de eerste afdeeling dezer, tot de daarbij vermelde aangiften bepaald, te doen brengen om, ter discretie van den Raad-Fiscaal met touwslagen of anderszins te worden gestraft; weshalve dan de meesters of meesteressen van weggeloopene en terugverkre gene slaven, waarvan kennisgeving aan het Officie-Fiscaal volgens de voorzeide eerste afdeeling zal zijn gedaan, niet zullen vermogen, die slaven op eenigerlei manier te straffen, vóór dat het Officie-Fiscaal zulks aan henzelven zal hebben overgelaten en veel minder nadat dezelve ter Fiscalaat zullen zijn afgestraft, op verbeurte eener boete van vijftig pezos van achten voor iedere slaaf; zullende het opsluiten en afstraffen van bedoelde slaven ter Fiscalaat geschieden, buiten eenige kosten van de eigenaars aan welke die slaven daarna zullen worden teruggeleverd, indien derzelve ontvlugting niet met verzwarende omstandigheden mögt zijn gepaard geweest, maar zulks wel plaats hebbende, zal de schuldige, als gewoonlijk, voor de Justicie worden teregtgesteld ;

5. dat degenen, die weggeloopene slaven zullen hebben opgevat, de verpligting hebben om, ingeval de meesters onbekend zijn, of dezelve, bekend zijnde en kennis daarvan bekomen hebbende, mogten geweigerd hebben derzelve slaven over te nemen, alsdan dusdanige slaven ter Fiscalaat te zenden, om aldaar gestraft en opgesloten te worden op de kosten van de eigenaars, welke kosten desnoods zullen verhaald worden uit de provenuen dier slaven, dewelke na verloop van zes weken sedert derzelve opzending ter Fiscalaat bij publieke opveiling zullen worden verkocht; en zullende saldo's in de reservekas der kolonie worden gedeponeed ;

6. dat, bijaldien de eigenaars der ter Fiscalaat opgebragte weggeloopene slaven onbekend mogten wezen, dezelve bij omroeping en door middel van de Curaçaosche Courant zullen worden gewaarschuwd om hunne slaven binnen den tijd van zes weken te komen afhalen, tegen betaling der kosten van opvatting en voeding derzelve ; na welken tijd de Raad-Fiscaal die slaven bij publieke opveiling zal doen verkoopen, en het zuiver bedrag van dezelve in de reservekas als depositum zal worden gebezigd.

7. dat niemand zal vermogen eenige opzoeking van weggeloopene slaven op zijne of hare plantagie in de negerhuizen op dezelve te weigeren of verhinderen, ofwel weigerachtig te zijn om assistentie te geven tot het opsporen van dezelve op zijne of hare plantagie, wanneer zulks, hetzij door de eigenaars met behulp van den Districtmeester des districts of van de beambten van de politie, of door dezen zelven, op verbeurte eener boete van een honderd pezos van achten.

8. dat niemand zal vermogen eens anders slaaf te straffen ; maar dat elke ingezeten of vrij persoon, die door eenen slaaf beleedigd wordt, slechts eenen hand-, rotting-, touw- of bullepeesslag aan denzelven zal vermogen toe te brengen, om zich voor de beleediging te dekken, bijaldien hij zich niet door aanhoudende brutaliteit van de slaaf in de verpligting mögt bevinden tot eigene veiligheid dien slag te herhalen, op verbeurte eener boete van vijf en twintig pezos van achten.

9. dat bij het ontdekken van eenig lijk, hetwelk blijken draagt van onnatuurlijken dood, degene die hetzelfde ontdekt heeft, terstond daarvan bij het Officie-Fiscaal, ten fine van schouwing, op kosten van den lande, zal moeten kennis geven, op verbeurte eener boete van vijf en twintig pezos van achten ; zullende het echter in geval van verdinking, verhangning of verwurging aan den vinder, wiens menschelijk gevoel hiertoe wordt ingeroepen, geoorloofd zijn den drenkeling uit het water te halen of doen halen, of anderen den strop los te snijden of te maken, en voorts alle mogelijke hulp toe te brengen om, wanneer er nog leven in mögt wezen, hetzelfde op te wekken, zonder daartoe naar iets hoegenaamd te wachten, mitsgaders nog om, in eenige der buitendistricten, wanneer er verrotting of bederf reeds zichtbaar ware, en er geene blijken of vermoedens bestonden, dat de gevonden persoon door een ander verwond of om het leven gebracht is, het lijk alsdan te begraven, met voorkennis en toestemming van den Districtmeester, in wiens district het zal gevonden zijn, dewelke terstond aan het Officie-Fiscaal daarvan zal moeten kennis geven ;

10. dat niemand zal vermogen om hunne slaven, met uitzondering nogtans van veehoeders, tuinwachters en huisbedienden, welke diensten niet kunnen ontbeerd worden, op Zon- en andere algemeen erkende Christelijke feestdagen eenig werk te doen verrigten of zulks van hen te vorderen ;

11. dat de werkuren voor de tuinslaven, geene veehoeders of wachters zijnde, en voor ambachtslieden zullen zijn als volgt: van zonsopgang tot twaalf ure 's middags, en van twee ure na den middag tot zonsondergang ; zullende het aan niemand geoorloofd zijn om vóór of

na die tijden, of op den rusttijd van twaalf tot twee uren, eenig werk aan hunne tuin- of ambachtsslaven op te leggen, of hetzelve van hen te vorderen; ten ware, dat het zij tot het brengen van de voortbrengselen der plantagie stadwaarts, en het transporteren van goederen, waartoe men niet in staat is, zich tot de voormelde werkuren te bepalen, of wel tot het doen van boodschappen of verrigten van dringende bezigheden of werkzaamheden, die geen uitstel kunnen lijden, in welke gevallen men van den dienst zijner hiervooren bedoelde slaven, zelfs in den nacht zal vermogen gebruik te maken, mits aan dezelve daarentegen over dag vergunnende eenen rusttijd, geëvenredigd aan dien, welken zij in den nacht aan den dienst hunner meesters hebben doorgebracht ;

12. dat het wekelijksch rantsoen van mais voor slaven niet minder zal mogen zijn dan zes kannen voor iederen man en vijf kannen voor elke vrouw, te beginnen met den eersten October en eindigende met ultimo Maart, en van primo April tot ultimo September vijf kannen voor eiken man en vier kannen voor iedere vrouw, zullende het rantsoen voor kinderen zoo jongens als meisjes naar gelang van hunnen ouderdom geëvenredigd zijn aan dat, voor mannen en vrouwen bepaald.

13. dat het rantsoen aan slaven wekelijks, op den dag door den meester of meesteres daartoe gekozen, zal moeten worden uitgedeeld, behoudens nogtans de bevoegdheid aan de meesters, om in meer dan eene keer het rantsoen uit te deelen, mits in acht nemende dat telkens een aan dien tusschentijd geëvenredigd gedeelte des rantsoens zal moeten worden gegeven, opdat de slaven dan niet eens te meer en dan wederom te weinig voedsel tot gebruik hebben ;

14. dat eigenaren van slaven niet zullen vermogen aan hunne slaven dagen te geven of uit te zenden om hunne eigene kost op te zoeken, en op eenigerlei manier, of om eenige hoegenaamde reden hun rantsoen, hetzij geheel, hetzij ten deele in te houden, of hetzelve te verminderen, maar zullen zij gehouden wezen, om ten allen tijde het rantsoen in de twaalfde afdeeling bepaald ten volle te verstrekken ;

15. dat eigenaren van slaven gehouden zijn, kleeding aan hunne slaven te geven, tot behoorlijke dekking hunner naaktheid;

16. dat er op plantagien geene winkels of dergelijke zullen mogen worden gehouden of toegelaten, ter verkoop of verruiling van rum of andere dranken, tabak, suiker en dergelijke of andere behoeften met de slaven voor hun rantsoen, waardoor dezelve daarvan, hetzij ten volle of ten deele, ontstoken blijven, en dus honger lijden of, uit gebrek van voedsel, tot dieverijen genoopt worden ; weshalve dan het verkoopen of verruilen van goederen hoe ook genaamd

met slaven voor hun rantsoen of eenig gedeelte daarvan voor ongeoorloofd verklaard wordt, met verbod aan alle meesters en meesteressen om het rantsoen van hunne of hare slaven, geheel of ten deele in te houden of te laten inhouden in voldoening of betaling van goederen hoe ook genaamd door dezelve op crediet gekocht of genomen ;

17. dat het aan eigenaren van slaven niet zal geoorloofd zijn hunne slaven op eene onredelijke manier te straffen, aangezien de straf in evenredigheid met het misdrijf moet worden opgelegd, al waarom van alle grove misdaden of vergrijpingen met verzwarende omstandigheden gepaard, welke de schuldigen aan meer dan huishoudelijke kastijdingen onderhevig maken, in het stadsdistrict, regtstreeks aan het Officie-Fiscaal, en in de buitendistricten aan de respectieve Districtmeesters zal moeten worden kennis gegeven, en zullen de Districtmeesters het Officie-Fiscaal daarmede moeten bekend maken ;

18. dat de schuldige slaaf of slaven alleen, doch niet anderen troepsgewijze voor het vergrijp van een of meer zullen mogen worden gestraft ;

19. dat schietgeweren en andere wapenen, alsmede kruid en lood, tot den dienst van de plantagie benoodigd, eeniglijk bij de eigenaren, of wel bij de opzigters of factours, geene slaven zijnde, mogen in bewaring gehouden worden;

20. dat de overtreder der bepalingen van de 3de, y de, 10de, 11 de, 12de, 13de, 14de, ijde, 16de, 17de, 18de en 19de afdeeling dezer telkens eene boete van vijftig pezos van achten zal verbeuren ;

21. dat de hierin bepaalde boeten en alle wettige kosten, voor zoover dezelve betreffen de meesters van weggeloope slaven, bij executie van de ligchamen der zoodanige slaven, welke in handen van het Officie-Fiscaal mogten wezen, zullen worden verhaald, en in andere gevallen overeenkomstig de bestaande manier van procedeeren worden ingevorderd;

22. dat de hierin vermelde boeten gelijkelijk zullen verdeeld worden, tusschen de koloniale kas, het Officie-Fiscaal, de respectieve Districtmeesters, wanneer zij in betrekking staan tot de gevallen waarin dezelve verbeurd zijn, doch anders niet, en den aanbrengrer;

Aldus gearresteerd in des Raads vergadering, gehouden op het Gouvernementshuis binnen het fort Amsterdam op Curaçao, den 29Sten September 1824, het elfde jaar van Zijner Majesteits regering.

De Gouverneur en Raden voornoemd (get.) CANTZ'LAAR.

Slavenreglement 1857

Bron: 'Publicatie Houdende bepalingen ten aanzien der voeding, kleeding, verpleging, huisvesting en afstraffen van slaven', De Curaçaosche Courant (21 februari 1857), <https://resolver.kb.nl/resolve?urn=ddd:010332471>.

Uit het Publicatie-Blad N° 2, 1857.

PUBLICATIE. Houdende bepalingen ten aanzien der voeding, Meeding, verpleging, huisvesting en afstraffen van slaven.

IN NAAM DES KONINGS !

DE GOUVERNEUR van Curacao en onderhoorigheden.

Gelezen eene missive van Zyne Excellentie den heer Minister van Koloniën van den 14 July 11. Litt. B No. 394/F.

In overweging genomen hebbende, dat het tydstip meer en meer nadert, waarop de maatschappelyke hervorming kan worden te ge moet gezien, welke door de Hooge Regeering voor de kolonie Curaçao en onderhoorigheden ontworpen is.

— dat, ten einde de slaven daartoe voortebereiden en hen de voordelen dier hervorming waardig te maken, het raadzaam geoordeeld wordt hunnen zedelyken toestand te verbeteren en hun eergevoel op te wekken, door aan dezelve eene betere behandeling te verzekeren.

Den Kolonialen Raad gehoord.

Heeft goedgevonden en verstaan, te bepalen, gelyk bepaald wordt by deze:

Art. 1.

Het is eene verpligting der meesters om te zorgen, dat hunne slaven behoorlyk gevoed, gekleed, verpleegd en gehuisvest worden.

Art. 2.

Aan elken slaaf of slavine van veertien jaren en daarboven, moet worden verstrekt een wekelyksch rantsoen van zes kan goede gave mais, of wanneer die niet verkrygbaar is, van acht kan goed fyn gemalen maismeel.

Aan slaven van 10 tot 14 jaren worden twee derde; aan die van 7 tot 10 jaren de helft, en aan jongeren een derde van het voren bepaalde rantsoen gegeven.

Aan degenen, die by de zoutpannen werkzaam zyn, wordt daarboven vyf en twintig cents des weeks voor toespys uitgereikt.

Art 3.

Schade door deo slaaf aan zynen meester of aan derden toegebracht, kan niet verhaald worden op zyn rantsoen, hetwelk in geen geval ingehouden of verminderd mag worden.

Met onderling goedvinden is het echter veroorloofd het rantsoen te vervangen door een equivalent, waarvoor de slaaf zich voedsel kan verschaffen, met dien verstande nochtans, dat een dusdanig equivalent hem niet mag worden opgedrongen, en de meester zorgt, dat het besteed worde tot het aangewezen doel.

Art 4.

Voor kleeding moet elke zes maanden worden verstrekt: aan iedereen slaaf van 15 jaren en daarboven 8 el colette

„ 11 tot 15 jaren 6 „ „

„ 5 „ 11 „ 4 „ „

aan elke slavine van 14 jaren en daarboven 10 el colette

„ 10 „ tot 14 jaren 8 „ „

„ 5 „ „ 10 „ 6 „ „

aan kinderen beneden de 5 jaren 3 „ „

terwyl aan slaven van beide kunne van 10 jaren een daarboven 50 cents moet worden gegeven om zich een hoed, doek, of sandalen aan te schaffen; zullen de meester zorg dragen, dat dit geld bepaaldelyk tot kleeding worde aangewend.

Art. 5.

Wanneer de meester, op aanmaning van den Procureur des Konings of den betrokken districtmeester, nalatig blijft den slaaf van de in artikel Zou 4 bepaalde voeding en kleedingstukken te voorzien, heeft de verstrekking van gouvernementswege plaats, behoudens het verhaal der kosten op hem die nalatig blijft.

Art. 6.

De meester is niet alleen gehouden zyne slaven behoorlyke genees- en heelkundige behandeling te verzekeren, maar tevens zorg te dragen, dat zy in geschikte plaatsen verpleegd worden, met afscheiding van kunnen.

Art. 7.

De Procureur des Konings en de districtmeesters in de buitendistricten, zyn bevoegd den slaaf, wiens verzorging kennelyk wordt verwaarloosd, naar het hospitaal, gasthuis of eenige andere geschikte plaats te doen overbrengen. De kosten der verpleging worden op den nalatige verhaald.

Art. 8.

Aan bejaarden, zwakken en kinderen beneden da tien jaren, wordt slechts zulk arbeid opgelegd, als berekend is voor hunne krachten.

Van vrouwen wordt, na het ingaan van de vyfde maand harer zwangerschap, niet dan ligte arbeid gevorderd.

Na hare bevalling zyn zy tot aan hare herstelling van allen arbeid vry.

Gedurende den zoogtyd zyn zy van zwaren arbeid verschoond;

Voorts wordt aan de moeder de noodige tyd gelaten, om voor haar kind te zorgen.

Art. 9.

De meesters zyn gehouden hunne slaven zooveel mogelyk in de gelegenheid te stellen van godsdienstig onderwys te ontvangen.

In geen geval zullen zy mogen beletten dat zy, gedurende hunne vrye uren, godsdienstig of ander onderwys genieten.

Aan kinderen beneden de 14 jaren moet vergunning verleend worden, om minstens gedurende twee uren per dag, onderwys te genieten wanneer de gelegenheid daartoe bestaat.

Art. 10.

Overtreding van artikel 2 en 3 wordt gestraft met eene geldboete van f20. tot f200.

Overtreding van artikel 4 en 9 wordt gestraft met eene geldboete van f10 tot f100.

Overtreding van artikel 6 en 8 wordt gestraft met eene geldboete van f25 tot f200.— onverminderd de vervolging wegens misdryf, overeenkomstig de publicatie ter beteugeling en bestraffing van feitelijke geweldadigheden dd. 16/17 Maart 1830, wanneer de slaaf ten gevolge der overtreding van deze artikels gebrekkig mogt blyven of zyn dood daardoor moet zyn veroorzaakt. of zyn dood daardoor mogt zyn veroorzaakt.

Art. 11.

Als huishoudelyke kastyding mag de slaaf door of van wege zynen meester gestraft worden:

met opsluiting des nachts of by dag en nacht gedurende acht dagen.

met slagen door middel van een touw:

voor mannen vyftien.

voor vrouwen boven zestien jaren en voor jongens tusschen veertien en zestien jaren, acht.

De straf van slagen kan niet in vereeniging met die van opsluiting worden toegepast.

Art. 12.

By herhaling van hetzelfde misdryf, mag de in het vorige artikel bepaalde straf verdubbeld en de slaaf in ligte kettingboeijen opgesloten worden; edoch wordt daartoe vereischt de schriftelijke magtiging van het hoofd der policie of der betrokkende districtmeesters, dewelke die autorisatie niet zullen verleen, dan nadat hen de overtreding genoegzaam gebleken zal zyn.

Art. 13.

De by artikel 11 bepaalde straf van slagen mag niet herhaald worden dan na verloop van vier dagen. Die veroorloofd by artikel 12, slechts nadat acht dagen verstreken zullen zyn, en in beide

gevallen eerst dan, wanneer de zekerheid bestaat, dat zy geene voor de gezondheid schadelijke gevolgen zal achterlaten.

Art. 14.

De straf van slagen wordt in geen geval opgelegd aan jongens beneden de veertien jaren oud, en aan vrouwen beneden den leeftyd van zestien jaren; evenmin aan zwangere alsmede aan zoogende vrouwen; zwangere vrouwen zyn bovendien vry van de straf van kettingboei.

Wanneer twyfel mogt bestaan wegens de zwangerschap der slavin, wanneer deze die beweert en de meester dezelve ontkent; of wanneer de slaaf beweert jonger te zyn als door den meester wordt opgegeven, alsmede wanneer de staat zyner gezondheid of zyne lichaamskrachten niet voldoende zyn, zal tot de straf van slagen in geen geval worden overgegaan, dan op magtiging van den Procureur des Koniugs, die het noodige onderzoek zal instellen, des noods met adistentie van den Stads Chirurgyn en Officier van gezondheid.

Art. 15.

Meesters, die de bepalingen vastgesteld by artikels 11, 12, 13 en 14 overtreden, alsmede dezulken die hunne slaven mishandelen, dezelve lichamelijke kwelling aandoen, of door middel van eenig werktuig slagen of stooten toebrengen, zullen worden vervolgd voor feitelyk geweld, en voor zoover daartegen by de publicatie van 16/17 Maart 1830, geen hoogere straf bepaald is, gestraft met eene geldboete van f50.— tot f500.— met of zonder gevangenzetting voor den tyd van zes dagen tot eene maand.

De regter is in dit geval bevoegd, om den verkoop van den slaaf te bevelen.

Art. 16.

Huurders van slaven alsmede degenen, die aan eigenaren van slaven ondergeschikt zyn, welke de bepalingen van dit reglement overtreden, kunnen zich niet beroepen op daartoe aan hen afgestane regten of gegevene bevelen.

Meesters, welke een met deze bepalingen strydig bevel geven, verbeuren eene geldboete van f50.— tot f200.—

Art. 17.

Onder de overtredingen, ter zake waarvan slaven huishoudelyk kunnen worden gestraft, worden gerangschikt:

1°. het schenden van den eerbied verschuldigd aan hunne meesters of aan degenen, die boven hen gesteld zyn, hetzy door woorden, hetzy door gebaarden.

2°. het weigeren van den verschuldigden arbeid of van diensten, welke in billykheid mogten worden gevorderd.

3°. het rondslechteren, wegloupen of verlaten van hunnen arbeid.

4° het buiten 's huis vernachten Zonder de toestemming huns meesters.

5°. het misbruiken van sterken drank.

6°. het weigeren om kinderen ter School te doen gaan of onderwys te doen geven, wanneer zulks door de meesters verlangd wordt.

7°. het weigeren van godsdienstige onderwys te ontvangen of de met hunne gezindheid overeenkomstige godsdienst oefeningen by te wonen, wanneer de meesters ze daartoe in staat stellen.

8°. het verwaarloozen of slecht verzorgen, alsmede het onmenselyk kastyden hunner kinderen.

9°. het bedriegen van hunne meesters.

10°. het plegen van kleine diefstallen.

11°. het verwaarloozen, verpanden of verkoopen hunner kleeding-stukken of gereedschappen.

12°. het vechten met hunne medeslaven, of veroorzaken van uitbundig getier en geraas in de negeryen

13°. het verwaarloozen of mishandelen van vee aan hunne zorg toevertrouwd.

Art. 18.

Het straffen van slaven met andere werktuigen dan by dit reglement zyn toegestaan wordt gestraft op denzelfden voet als by artikel 15 vermeld is.

Art. 19.

By misdryven, door slaven gepleegd, is de Procureur des Konings bevoegd, hetzy op schriftelyke aanvraag den meesters, hetzy by betrapping op heeter daad. alsmede op aanklagte door de bevoegde autoriteiten of particulieren, en na behoorlyk ingesteld onderzoek omtrent het aan den slaaf ten laste gelegde vergryp, dezen de volgende straffen op te leggen, behalve die, bepaald by artikels 11 en 12.

dwangarbeid in boeijen op de gronden der meesters voor den tyd van drie, of aan de openbare werken voor den tyd van zes achtereenvolgende maanden, met opsluiting des nachts.

Slagen met een touw.

Voor mannen hoogstens veertig,

Voor vrouwen boven zestien jaren oud en voor jongens tusschen veertien en zestien jaren oud ten hoogste twintig.

De straffen van slagen en dwangarbeid kunnen niet te gelyk opgelegd worden, dan door den bevoegden regter, by wien van de uitspraak dus procureurs in hooger beroep kan worden gekomen, wanneer de opgelegde straf van dwangarbeid de helft van den hiervoren bepaalden tyd overschrydt.

Echter is het veroorloofd den slaaf, die de straf van dwangarbeid ondergaat en zich weerspanning betoont, op daartoe bekomene magtiging van den Procureur des Konings of der betrokkene districtmeesters, met slagen te kastyden.

Art. 20.

De misdryven in het 19e. artikel bedoeld, zyn:

1°. diefstallen, zonder verzwarende omstandigheden gepleegd.

2°. feitelijke geweldadigheden, die ernstige kwalificaties missen.

3°. oneerlyke handelingen, die de maatschappelyke orde niet belangryk aanranden.

4°. Overtreding van politie verordeningen.

Art. 21.

Misdryven in deze wet bedoeld, welke door slaven in complicité met vrye personen worden gepleegd, komen ter cognitie van den gewonen regter.

Art. 22.

De slaaf welke op aanvraag des meesters tot dwangarbeid veroordeeld is, kan op diens verzoek daaruit ontslagen worden, wanneer by den Procureur des Konings daartegen geene bezwaren bestaan.

De slaaf die de straf ondergaat op de gronden zyns meesters, mag door dezen niet ontslagen worden, zonder voorkennis van den Procureur des Konings.

Art. 23.

Wanneer de slaaf eene valsche beschuldiging tegen zynen meester heeft ingebracht, kan hem slechts door den Procureur des Konings, eene straf daarvoor worden opgelegd.

Art. 24.

Misdryven tegen slaven bedreven, worden gestraft, als of sy jegens vrye menschen waren gepleegd.

Art. 25, De districtmeesters zyn gehouden de bevelen van den Procureur des Konings te gehoorzamen. Zy zyn verpligt hem opgave te doen van de straffen, waartoe zy, ingevolge het bepaalde by artikel 12 magtiging hebben verleend, met vermelding van

- a. den naam des meesters.
- b. „ „ des persoons door wien de magtiging gevraagd is,
- c. den naam –
- d. het geslacht –
- e. den ouderdom –
- f. het beroep –
- g. de dagteekening, waarop de bestraffing heeft plaats gehad,
- h. den aard der overtreding
- i. de deswege opgelegde straf.

Art. 26.

Op het einde van iedere maand vormt de Procureur des Konings eenen staat van de straffen door hem en de districtmeesters opgelegd, en zendt dien, vergezeld van zyne aanmerkingen, aan den Gouverneur in.

Art. 27.

By den verkoop van slaven, mogen kinderen beneden de twaalf jaren niet van de moeders worden gescheiden, dan alleen in het geval dat zy voor den vrydom worden verkocht; of dat zwaarwigtige redenen het bestuur mogten bewegen om in het belang dier slaven zelve, daartoe de magtiging te verleen.

Art. 28.

Aan de District en Wykmeesters wordt de handhaving van dit reglement byzonder aanbevolen. De toegang tot de plantages, tuinen of gronden mag hen niet geweigerd worden. Wanneer aan eenen slaaf eene zwaardere straf wordt voltrokken dan bepaald is by artikel 11. is ieder marechaussee gerechtigd den meester de schriftlyke magtiging daartoe, ter inzage, aftevragen.

Art. 29.

Alle boeten, opgelegd ter zake van de by dit reglement omschreven overtredingen of misdryven, worden gestort iv da koloniale kas.

Art. 30.

Deze verordening treedt in werking op den dertigsten dag na hare afkondiging.

Art. 31.

De bepalingen vervat in de publicatie van 29/30 September 1824, blyven in werking,voor zoover zy met dit reglement niet in strydzyn.

Art. 32.

De voorafgaande bepalingen zyn in allen deele toepasselyk op de eilanden Curaçao, Bonaire en Aruba, alsmede op da eilanden St. Eustatius en Saba, met uitzondering van den aard en de hoeveelheid van het voedsel, welke door de betrokkene Gezaghebbers zullen worden vastgesteld; terwyl op het eiland St. Martin (Nederlandsch gedeelte) de in 1848 tot stand gekomene regeling of overeenkomst van kracht zal blyven.

En zal deze publicatie op Curaçao en onderhoorigheden afgekondigd en jn het Publicatie blad dar kolonie opgenomen worden.

Gearresteerd op Curaçao den 14 February 1857.

VAN LANSBERGE.

De Koloniale Secretaris a.i., J. A. QUAST.

Gepubliceerd binnen het Fort Amsterdam en in de Willemstad op Curaçao den 18 daaraanvolgende.

De Koloniale Secretaris a. i., J. A. QUAST.